

M

292.521

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

238

„MODERN“

kölcsönkönyvtár
zenemű és
könyvkereskedés

SZEGED

3082

OSZK

OSZK

3082.

BERKES IMRE

NEM HALTAM MEG TŐLE...

BÉLYEGZŐ

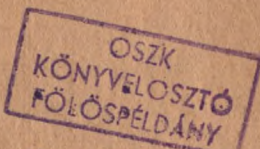
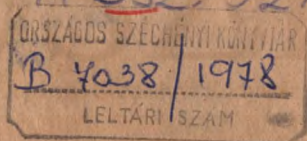
»MODERN«

kölcsönkönyvtár,
üzemű és könyvkereskedés
SZEGED

LÉGRÁDY TESTVÉREK KIADÁSA, BUDAPEST

M 292. 521

Nyomatott: Légrády Testvérek, Budapest.

A könyv összefirkálása, megrog-
gálása, annak megvetelésére kötelez

NEM HALTAM MEG TŐLE.

I

Este felé, amikor a nap már lassan lecsuszott a Mecsek háta mögé, mindig kiültek a folyosóra, ahol megbeszélték az aznapi dolgokat, hunyó életüket, a falusi eseményeket és egyetmást abból is, ami a nagyvilágban történt. Ilyenkor cammogott keresztül az állomáson a pécsi vegyesvonat, — a kis állomás mintegy husz percnnyire volt a falutól — és ahogy a vonat tovadöcögött, azt találgatták, ki utazhatott Pécsre, a törvényszékre, vagy ki érkezhetett meg a faluba... Köröskörül a falu esteli zaja porzott, hazafelé törtető csordák, kanászkamaszok kurjongatása, horpadt kolompok rekedt zördülése, tehénbögés és disznóröfögés: zenebona, zürzavar és muzsika együtt, kedves és megszokott az olyan fülnek, amely ennél szebbet sohasem hallott életében, bántó és kellemetlen annak, aki nem szereti a falut, pedig van-e valami a falun, amit ne lehetne nagyon is szeretni?... Bükky, az öreg, aszott és ifju-

kora óta mellbeteg szövetkezeti boltos, hosszú pipáját meg-meglendítve szólt bele a beszélgetésbe, amely felesége és a plébános közt folyt le. Bükkyéné is öregecske volt már, de éppen ellentéte az urának, talán nem volt rajta semmi a világon, ami ne lett volna dagadt. Fölfujt, elhizott, puffadt külsejü asszony volt, az arca hófehér, a haja galambbősz, sötétes, bő ruha omlott el nehézkesen mozgó tagjain, amint lassu kimértséggel, minden szót külön meg-rágva és minden szótagot lassan meggondolva ejtett ki a száján, mintha attól tartana, hogy minden erősebb hangtól vagy indulattól megüti a guta. A plébános is vén ember volt, de a szava és az érvei elevenen bugyborékoltak, minden kenetes szemfor-gatás nélkül, természetesen és higgadtan magya-rázzgatta azt, ami történetesen foglalkoztatta őket. Egy nagyobbacska lány, Bükkyék fogadott leánya, zöldes, kopott bögrében hozta a kecsketejet, amelyet épp az imént fejt, átadta az öreg Bükkynek, az mo-hón kapta ki a kezéből a bögrét és pipáját letéve, szürcsölni kezdte a friss, kissé furesa szagu italt.

— Nyomogasd meg a lábamat, Linus — mondta Bükkyéné halkan, majdnem könnyörgő han-gon, — alig érzem már, annyira fáj.

Lina odakuporodott az asszony lábaihoz. Nem szólt, csak megtette, amire megkérték. Most, amint térdelve, derekában enyhén meghajolva, de figyelő és élénk szemét körül-körüljáratva kuporodott Bükkyéné előtt, olyan volt, mint a messze idegenből

ideszállt madárka a vén baglyok között, vagy az illatozó mezei virág a senyvedt kórók közelében. Fekete, kissé boglyas haja leomlott a nyakára és homlokára, puha, nem finom, a munkában vörösre edzett keze szorgalmasan és ügyesen tapogatta az asszony fájós lábait, úgy, hogy az itt-ott föl-föl-szisszent és panaszra torzulva rebegte:

— Na, ne olyan erősen, mert fáj!

Az udvar felől egy fiatal gyerek loholt befelé. Jóska volt, Bükkyék unokája, aki itt töltötte nagyszülei házában a két hónapi vakációt. Hosszu, nyurga, sápadtképű diák volt, akin nem fogott a falusi levegő, ámbár egész nap künn ugrándozott a réteken, kergette a pillangókat, bogarászott és növényeket gyűjtött, ezzel ütötte agyon a napot. Jóska éhesen jött, hangos jóestével köszöntötte a társaságot, megállt és várt... Amikor Linus elvégezte a dolgát, Jóskával együtt bement a házba, ellátta a fiut vacsorával, felbontotta az ágyat a kishálószobában és biztoggatta, hogy feküdjék már le.

— Bizony, az volna a legokosabb, ha kibékülnének, — mondta a plébános. — Most már benőhett mindkettőjüknek a fejelágya.

— Ugy kellene, csakugyan, — hagyta helyben Bükky László és fakószínű zsebkendőjével törülgette a szájaszélét és igazgatta jobbra és balra néhány szál megszurkült bajuszát.

— Persze, — rebegte az asszony, — de Marci, Marci! Az uristen tudja, kire ütött az én szeren-

csétlen fiam... Nem lehet övele józanul beszélni, olyan az, mint a vihar...

— Majd lehiggad egyszer, — próbálta a plébános megnyugtítani a felindult asszonyt.

— De akkor én már a föld alatt leszek.

Bükky meglóbálta a pipáját.

— A föld alatt?... Hát én mióta készülök a föld alá és lám, amióta itt van nálunk a kis Lina s amióta a doktor a kecsketejet rámdiktálta, nem látjátok, hogy valósággal megfiatalodtam.

Csontváz természetét kinyújtotta, bütykös kezével keskeny kis mellét dőngetve bizonyitgatta, mennyire megfiatalodott.

— Egyet mondok én is, — folytatta a plébános, — ha most hazakerül, hát ki ne engedjék addig a házból, amíg ki nem békül a feleségével... Annak is megvan módja... Az asszonyt is meg kell egy kicsit puhítani. Itt van Lina, amilyen okos a szája és jó a szive, ő még rá tudná venni Marcit is, az asszonyt is, hogy költözzenek újra egy földél alá. Nem gondoltak arra, hogy a maguk fogadott lánya erre milyen alkalmas lenne?...

A fogadott lányt Pajtás Linának hívták, valami nagyon távoli rokonuknak volt az árvája, örökbe fogadták, olyan félig kisasszony-, félig cselédféle volt a csöndes házban, korán kelt, későn feküdt, egész nap dolgozott, tett-vett, lótot-futott, mindenütt ott volt a szeme, ahol valamit féltetni kellett a többi cselédtől, hol a konyhában, hol a kis

földjükön, hol a majorság között, hol meg az istállóban tünt fel kövérekés, szeliden fejlett, kedves kis töltöttgalamb-termete, talán tizenhatéves lehetett mindössze, erős, egészséges falusi lány volt, nem ártott néki sem a hideg víz, sem a meleg víz. nem is valami nagyon kimélte magát és amivel megbízták, azt gondddal és buzgalommal végezte... Lélek van a munkájában, — szokta mondani az öreg Bükky, — mert a kecsketej is csak azóta izlik nekem. amióta a Linuska feji... Azelőtt undorodtam tőle...

— Bizony, a Linuska... harapta át a plébános szavát az asszony, — hogy én erre nem gondoltam! De legalább hozná haza mostanában a szél...

— Vagy az ösztöne, — mondta a plébános.

Fölállt, hazafelé készülődött. De még nem indult el, amikor az udvar felől kutyaugatás hallatszott. Valaki ügyesen ugrándozott a komiszkodó kutya körül, amely idegent szaglászván benne, mindenáron bele akart kapni a lábikrájába.

Néhány pillanat múlva egy fiatal gyerekeMBER állt a lépcsők alatt, puha kalapját kezében lóbálta és hangos jókedvvel köszönt befelé: .

— Adjon isten jóestét! Jó estét kívánok!

Felfutott a lépcsőkön s mielőtt azok a meglepetésből fel tudtak volna ocsudni, sorban megcsókolta őket, drága Anna nénijének szólitotta az öregasszonyt. aranyos Laci bácsijának az öreg szövetzeti boltost és főtisztelendő urnak a plébánost.

— No, ilyen meglepetés... Isten hozott. Gyuszi. — mondta az öreg.

— Gyuszi, Gyuszikám, — sóhajtott Anna néni és örömében össze-vissza csókolta a fiu izgatott arcát.

Gyuszi a plébánosnak is kezet csókolt.

Bükkyné öccsének a fia volt, Kedves Gyulának hívták. hébe-hóba, amikor el tudott szabadulni az iskolától, átrándult hozzájuk a faluba, mindig nagy öröm és szórakozás volt számukra, amikor Gyuszi váratlanul közéjük toppant. Avas és fáradt lelkükre jó hatással volt a fiu sziporkázó kedélye, kedves beszéde, ahogy otthonról, iskoláról, könyveiről, ismerőseiről és barátairól szokott diskurálgatni.

— Hát miért nem irtál? — kérdezte kissé neheztelően Anna néni. Az embernek még a szive is elszorul a hirtelen meglepetéstől.

— Az nem szokás minálunk, hiszen ez az igazi öröm, ami a meglepetésből sarjad, — magyarázta kissé fontoskodva Gyuszi. — Aztán amugy is csak tiz napra jöttem, tiz nap mulva hazamegyek, nagy diákkompániát szerveztünk, egy nyolcadikas fog bennünket vezetni és körüljárjuk a Balatont.

— Jóska, Jóska, — kiáltotta Bükky, — gyere már, megjött a Gyuszi!

De Jóska helyett Linus libbent ki a folyosóra. Kíváncsian állt meg a fiu előtt, akit most látott először életében. Meleg szemével hosszan és különösen cirógatta végig a vendég kedves kis alakját, a feje-

bubjától egészen a sarkáig. De ez csak egy pillanattig tartott, ezt senkisémm vette észre, talán Gyuszi sem, aki, amikor meghallotta, hogy Linus is a családdhoz tartozik, feléje indult, átölelte és bensőn, rokonilag megcsókolta. Linus visszacsókolta a fiút, aztán megfordult és távoztában mondta:

— No, akkor a Gyuszinak is kell vacsorát főznöm, szereted-e a rántottát?

— Köszönöm, nem vagyok éhes.

De erre már csak a Linus telt és vidám kacagása felelt. Ismeri ő már az ilyesmit, a vendég, amikor fáradtan megérkezik, mindig azt mondja, nem éhes, de amikor a friss, párolgó étel előtte van, akkor mohón, jóétvággal fogyasztja el.

Egy lompos cseléd jött ki a folyosóra, bevitte Gyuszi podgyászát. Belülről kihallatszott, amint Linus ráparancsolt a cselédre, hogy az ifiúr holmiját csak vigye be a kisszobába, oda, ahol Jóska már cihelődött a lefekvés előtt.

— Hát tudsz-e jól latinul? — kérdezte a plébános.

— Tudok, tisztelendő ur. Mindig egyesem volt latinból, — felelte büszkén a fiú.

— No, mi az az ablativus absolutus?

Gyuszi minden gondolkodás nélkül magyarázta meg a plébánosnak.

— Helyes, helyes, — bólintgatott a plébános.

Aztán sok mindenről esett a szó, régi diákemlékekről, Gyuszi iskolai olvasmányairól, öreg taná-

rokról, Schmidt Kristóf ifjusági iratairól, Verne Tizenötéves kapitányáról és Jókairól.

— Már Jókait is olvasod? — kérdezte csodálkozva Anna néni.

— Hogyne! Az Aranyembert háromszor is elolvastam. Nagyon tetszett nékem. Nincs annál szebb a világon.

Linus kipirultan állt az ajtóban és önkénytelenül, alig hallhatóan rebegette: Az Aranyember... milyen szép lehet az! Majd hangosan mondta:

— Tessék kérem besétálni, kész a vacsora...

A plébános indult hazafelé, Laci bácsi bezárta a szövetkezeti boltot, Anna néni Linus támogatásával betotyogott a belső szobába, Gyuszi szép lassan követte őket, leült az asztal mellé, hogy a rántottát elfogyassza. Ekkor kisietett a kisszobából Jóska, Gyuszi fölugrott, átölelte Jóskát, a két rokon fiu hosszan és kedvesen szemlélgette egymást, ebben a pillanatban nem érdekelte őket semmi egyéb, mint mindkettőjük közös dolga, az iskola. Miközben Gyuszi a vacsorát ette, eltüneztek mellőlük a többiek és ők ketten hadarva, bolondozva, jókedvűen elevenítették fel az elmúlt iskolaév jóízű tréfáit, a szekundák körül való táncot, a rossz diákok rettegését és a jó diákok komiszkodó fölényességét a többivel szemben. Jóska nehezen bukácsolt át az osztályokon, de Gyuszi jeles diák volt, friss eszű, jó memóriájú, nem afféle biftázó könyvmoly, hanem eszes

és kedéllyel teli gimnazista, aminő egy osztályban csak alig akad kettő-három.

Már sötét este volt. A petróleumlámpa csak gyér fényt hintett szét a nagyszobában. Linus újra megjelent közöttük, felbontotta a két széles, régi ágyat, az egyikben a néni, a másikban a bácsi szokott pihenni.

— Nem vagy fáradt, Gyuszi? — kérdezte Linus.

Gyuszi kissé tétován pihentette a szemét a lány arcán. Valami felszökött a torkába, krákogni kezdett, aztán mondta:

— Bizony, kissé fáradt vagyok.

— Mert az ágyatokat már elkészítettem ottbenn... Ha akartok, lefekhettek.

A kisszoba felé mutatott, amelyből Jóska az imént kijött. Ez volt a ház legkisebb szobája. Afféle egyszerű vendégszoba, két ággyal, üveggel foltozott tükörrel, kopott mosdóval, álmosan nyikorgó almáriummal. Egy ablaka volt, amely a kertre nyílt. Itt aludt Gyuszi már régebben, amikor Bükkyéknél vendégeskedett, most újra itt fog aludni Jóskával együtt. Fölállt, hangosan jó éjt kívánt, aztán besietett a kisszobába.

II.

Most végtelen csönd borult a házra. Mintha mindenki, aki még ébren volt, lábujjhegyen osont volna, mintha künn az istállóban is arra ügyeltek volna az állatok, hogy esti nyugalmaiban és álmában senkit meg ne zavarjanak. Még egy csöndes, ártatlan ajtónyikorgást se lehetett többet hallani és ámbár Bükkyék háza a falu kellős közepén állt, semmi, de semmi a világon nem hatolt be a falu zürzavarából a becsukott zsalugáterekre és lezárt ajtókon keresztül. A szövetkezeti bolt mélyen szunynyadt, a kis kecske sem mekegett, az öregek is elcsöndesedtek, még csöndesebbé váltak, mint amilyenek a számukra nehézkesen tovasodródó, szürke napok halk unalmában voltak. Itt mintha mindenki az élet szomorú estje felé járt volna, s ők ketten már nem igen látták, hogy körülöttük a fiatalok élnek, élni akarnak.

Benn a kis szobában levetköztek a fiúk. Még gyertyát sem gyújtottak, a félhomályban pontosan ütődtek ki a szoba és a szoba butorainak körvonalai, nem kellett attól tartaniok, hogy valamibe be-

leverik a fejüket. A nagy csöndben ösztönszerűen csak benső, alig hallható sugdosás támadt közöttük, s ha a jókedv gyorsabb iramban robbant ki belőlük, az is csak elfojtott nevetésben, a kis szobából alig kihullámozó kacagásban nyilvánult meg, ildomosan és jólnevelten. Jóska volt az élénkebb és fiatalabb, Gyuszi az idősebb és elmélyedőbb. De azért gyerek és naiv volt mind a kettő s ami a gyerekségükön túl már az érettség felé hajló forró érzés vagy érzékiség fölsihederkedett a szivükből, az is, mint a sima tó tükrén a csendesen, langy szélről felborzolt hullám, észrevétlenül és gyorsan simult el bennük.

Puha, meleg fehérség áradt ki az ágyacskákból, amelyek tulajdonképpen kicsinyek voltak, mintha gyermekek számára készültek volna, ejnye, talán valamikor ebben pihent kislánykorában Anna néni, vagy talán Laci bácsi, ámbár nem valószínű, hogy az ő megnyult termete még ifjonti voltában is elfért volna a rövid kis ágyak valamelyikében.

— Ebben a másik ágyban ki alszik? — kérdezte Gyuszi.

— A Lina, — felelte Jóska.

— A Lina? — ismételte meg halkán Gyuszi.

Ijedten és gyorsan bujt bele az ágyba, Jóska mellé, kinyújtózkodott, az utazástól kifáradt tagjainak jólesett a hűvös takaró képzelt nyirkossága. Mintha hideglelés borzongás szaladt volna végig a gerincén. Valamire gondolt, nem tisztán, valamit kérdezni szeretett volna Jóskától, de csak a vaco-

gást érezte, a fogai is összeverődtek és ezt mindenáron titkolni akarta Jóska előtt.

Jóska mindebből nem vett észre semmit, fojtottan és gyorsan fecsegett, csacsogott össze-vissza mindenről, iskolai élményről, a szemfüles tornatanárról, aki mindig kileste a diákokat, különösen a nagyobbfajtaikat, hol, merre mászkálnak estelenként, miféle titkos utjaik vannak és hol szokták zsebpénzeiket elpocsékolni.

— Volt a nagyobbak között, talán a hetedikbe járt, én nem ismertem, mert régen volt, — suttogta Jóska — alighanem úgy hívták, hogy Szalmási, ezt aztán kicsapták az iskolából. Nagy betyár volt a Szalmási, tudniillik megismerkedett egy cigánylánnyal és képzeld Gyuszi, egyszer vasárnap felkullogott a cigánylánnyal az iskolába, megmutogatta neki a tantermeket, meg az osztálykönyveket, aztán kísétált vele a patacsi erdőbe, azt mondják, nagyon szép volt az a cigányleány, nemsokára aztán ki is csapták... Tudott az mindenféle nótát, kuplét, indulót, olyan mulatós gyerek volt, amilyen ritkán akad, táncolni is tudott, ivott is, látod, mi nem vagyunk ilyenek, pedig mégis csak Szalmásinak volt igaza...

— Igaza volt? — rázkódott meg Gyuszi az ágyban.

— Hát persze, — erősítgette Jóska, bár maga sem tudta megmagyarázni, miért volt igaza Szalmásinak.

Néhány pillanatig egyőjjük sem szólt, de mind a ketten másra gondoltak. Jóska egy kuplén törte a fejét, egy-egy sora kiesett az agyából, Gyuszi pedig a másik ágyra gondolt, amely szóltanul, tisztán lapult meg az estben, amelynek a levegője váratlanul forróvá sűrűsödött össze körülötte, a káprázó szeme előtt, a kigyult képzeletében és kitüzesítette a kis szobát és minden butorát.

— Eszembe jutott, ide hallgass Gyuszi, tudod-e ezt a kuplét?

Halkan, idétlen hangon dudorászni kezdte az izléstelen és zagyva számárságot.

Csinos zongoramesternek
Tanítványa a kisasszony
Mindig egykettőre játsznak,
Ha a mama nincsen otthon.
Belevágnak egyszerre-egyszerre
Kilyukadt a selyemkendő
Közepe, közepe, közepe...

Jóska a dal végén ravaszul nevetett, mint aki a nevetésével is el akarja árulni, hogy érti, amit énekelt és éppen azért énekelt, hogy Gyuszival is megérttesse.

— A selyemkendő? — motyogta Gyuszi.

— Az, az, a selyemkendő, a hm, hm, hm... Mert úgy is lehet énekelni, hogy a selyemkendő helyett csak hümmög az ember.

— Butaság, — jegyezte meg Gyuszi. Ezzel fejezte ki, hogy a Jóska kupléja nem nyerte meg

a tetszését. De annál jobban izgatta a Szalmási nevű diáknak az esete, mert az ő emlékezetében is voltak ehhez hasonló történetek és ámbár nem akarta újra elismételteni Jóskával a már hallott történetet, mégis önkénytelenül azt kérdezte, hogy itt, a falu közelében vannak-e cigánylányok.

— Ujjé, de mennyi! — mondta Jóska diadalmasan, — ha akarod, holnap lemehetünk a falu szélére és megnézhetjük őket és ha tetszik, válogathatunk belőlük.

— Az jó volna, — hagyta helyben Gyuszi, — de nem veszik-e észre?

— Dehogy is veszik észre, — nyugtatta meg Jóska. Mi majd egész nap kószálunk, bejárjuk a falut, a réteket, a kiserdőt, délben hazajövünk, bekapjuk az ebédet, délután folytatjuk a játékot, egész nap nem hederít ránk senki, nem is ér rá senki avval törődni, a nagymama beteg, a Laci bácsi nem mozdulhat ki a boltból és a Linának más a dolga . . .

— A Linának? — . . .

— Neki, igen . . . és éppen, ha akarod tudni, a Lináról is tudok valamit, — árulkodott Jóska.

Gyuszi hirtelen felült az ágyban. A fejét egészen odahajtotta Jóska szájához, hogy egyetlen hang se osonjon el értetlenül a füle mellett.

— Mit tudsz a Lináról?

— Semmit, — mondta Jóska, mintha meggon-
dolta volna magát.

De Gyuszi megragadta a kezét és elszorult, könyörgő hangon biztatta, hogy mondjon el csak mindent, mert ezt neki okvetlen tudnia kell.

— Hát nem bánom, — kezdte el Jóska, — de esküdj meg, hogy senkinek meg nem mondd. Se a nagymamának, se a nagypapának, se Linának.

— Hogy képzeled ezt Jóska? Csak nem teszed fel rólam?

— Mert ez nagyon regényes...

— Éppen ezért meg kell mondanod. Esküszöm...

— Tudniillik van a faluban egy gazember, a segédjegyző, úgy hívják, hogy Gyertyánfy Pista. Ez is olyan Szalmási-féle alak, részeges és biztosan ezt is kicsapták az iskolából.

— Már régen itt van? — rebegette elkeseredett hangon Gyuszi.

— Talán egy éve.

— Mondd, mondd!

— Én csak annyit mondok, amit tudok, de ezt se tudom biztosan. Én azt hiszem, hogy a Gyertyánfy leveleket ír Linának és Lina is leveleket ír Gyertyánfynak és azt is láttam, hogy a Gyertyánfy megállt az istálló ajtajában, amikor Lina a kecskét fejte és azt is tudom, hogy amikor Lina fölment a padlásra, akkor a segédjegyző ott állt a padláslépcsőn, de hogy utána ment-e vagy nem, azt nem tudom, de azért egész biztos, hogy utána ment... Isten bizony!...

— Szeretik egymást? — kérdezte unszolón Gyuszi.

— Én nem tudom, szeretik-e egymást, én csak azt tudom, amit láttam.

— De hiszen abból, hogy szeretik egymást, nem láttál semmit, magad mondod, — próbálta megvédeni féltékenyen a fogadott lányt Gyuszi.

— Abból nem láttam semmit, mert azt, hogy Gyertyánfy fölment-e a padlásra a Lina után, azt én nem láttam.

Sokáig nem szóltak egymáshoz. Gyuszi szívében dult érzések kavarogtak, fájt néki, amit az imént hallott, hitte is, nem is hitte. Felfortyanó gyűlölet fogta el a segédjegyző ellen, aki levelet mert irni Linának és a padlásra is titána osont . . . Semmi közöm hozzá, — nyugtatta meg magát a következő pillanatban és ámbár még sok mindent szeretett volna Jóskától kérdezni, de nem merte remegő száját kinyitni, mert féltette Linát, önmagát és valamit, ami, mint apró sziporka hunyorgott benne életrekelőn anélkül, hogy még tisztán tudta volna, él-e ez a sziporka, vagy csak hamvadozik . . .

Meglökte Jóskát, aki már félálomban nyujtózkodott.

— Hallod-e?

Jóska fáradtan mondta:

— Hát ha te is úgy akarod, elmehetünk holnap a cigányok közé és estére megverhetjük a segédjegyzőt.

Megfordult és a következő pillanatban horkolni kezdett. Gyuszi még ébren volt, de az agya már csak tespedten kapaszkodott bele az aznapi élményeibe. A segédjegyzőre és Linára gondolt . . . Ejnye, vajjon mikor feketik le Lina? Fülelt, neszelt, mintha suhanást hallott volna, az erőltetett, feszült figyelésben végre teljesen elbágyadt és pár pillanat múlva ő is elaludt.

III.

Hurrá! . . . Vándorló cirkusz érkezett a falu aljára . . . Mindenki azt hitte, hogy fel fogják ütni a hatalmas sátor-ponyvát, hogy a falubelieknek valami egészen furcsa komédiát mutassanak be, de a vándorló kócevíknek nem volt valami nagy bizalmuk ehhez a faluhoz, mert mindössze annyi történt, hogy utjukban itt pihenőt tartottak.

Az öreg Bükky jókedvűen mondta a feleségének:

— Megjön a Marci!

— Az, az, csak jönne már, sokszor úgy érzem, hogy csak háltni jár belém a lélek.

Az öreg legyintett a pipaszárral.

— Ugyan, ne bolondozz már a folytonos halál-rémületteddel . . . Én azt hiszem, hogy ezeknek a csepürágóknak van egy-két szép lovuk és tudod, hogy a ló maga után csalja a mi rossz fiunkat. Csereberél, lőt-fut, kinlódik, helyett, hogy nyugodtan itthon maradna.

— És aztán becsületben és nyugodtan élne.

— Hanem ha most haza találna jönni, addig ki

nem eresztjük innen, amíg a hitére meg nem fogadja, hogy nem hagyja tovább szomorú szegénységben azt a szerencsétlen asszonyt . . .

Gyuszi hallotta ezeket a nehéz és komoly szavakat. Nagyon kíváncsi volt Marcira, az unokatestvérére, még régebben, elemista korában ismerte meg ugyancsak olyan alkalommal, amikor a nyárból néhány hetet itt töltött. Emlékezett rá, hogy Marci jókedvű, bolondos, mókás figura volt, mindig volt a szavának és a viselkedésének valami egészen szokatlan és különös íze, hol itthon volt, hol napokra eltűnt, ivott, kártyázott, akkoriban nagy passziója volt a kuglizás, de csak muzsika mellett szeretett kuglizni és egy babára százakat is fölrakott. Arról nem igen panaszkodtak a szülei, mennyi pénzt herdált el életében, nekik csak a megtörött és szerencsétlen házassága fájt. A feleségét nem ismerte, de azt tudta, hogy a szomszéd faluból házasodott, csak az arcképét látta, azon nevető-szemű kövérkés asszonykának látszott, bizony, kár volt az ilyen törékeny, jólelkű teremtés az olyan komisz vasgyúrónak, mint amilyen a Marci volt egész életében.

Mindezek csak úgy futtában bugyborékoltak föl a bensejében, jobbadán azért, mert a két öreg hosszas és nehézkes sóhajtozásából azt vette ki, mennyire fáj nekik a Marci kacskaringós országút-élete. De Jóskát a cirkusz jobban izgatta, a vándorkocsi furcsa emberei jobban érdekelték, bohócok és légtornászok, fiatal leánykák, akik szilárdan meg-

tudtak állni a vágató lovon és vékonyesontu fickók, akik hajmeresztő tornázásokkal szokták rémitgetni a hiszékeny falusiakat, akik, ha ilyesmit láttak, nyögtek és jajgattak attól való félelmükben, hogy a szegény cirkuszi siheder azonnal kitöri a nyakát.

Már kora délelőtt ott ólalkodtak mind a ketten a cirkuszi vándorkocsi körül. Nem volt ez valami szivderítő látványosság, a faluról-falura hurcolkodó szegénység teregette itt ki megtépett rongyait, de azért ők ketten selyemnek és bársonynak látták ezeket a rongyokat és a szemek bágyadtságából is azt látták, hogy tüzek és lángok villámlanak ki feléjük.

— Olyan cigányfélék ezek is, — mondta Jóska. — De ezek százszor szebbek, mint azok ott lenn, az erdő szélén . . .

Gyuszi arra a cigánylányra gondolt, akivel a pécsi diák . . . De a gondolata nem tudott még kike-rekedni az agyában, mikor egy piros arcú, szőke rövidruhás lány ült ki a kocsi lépcsőjére, bögrét tartott a kezében és abból szürcsölte a reggelijét.

— Nézd, nézd, — süttogta Gyuszi.

— Az ám, ez gyönyörű, — vélte Jóska.

— Van ez olyan szép, mint a Szalmásinak a cigánylánya?

De most már Linusra gondolt és Linussal kezdte összehasonlítani a cirkuszbeli kisasszonyt.

Jóska odahajolt Gyuszi füléhez:

— Te, ez gyönyörű. Szólítsuk meg! Ez sokkal

szebb, mint akármelyik uri kisasszony a pécsi korzón.

— Ezt jó volna elcsalni innen. Mit gondolsz, eljönne velünk?

Már ott álltak a cirkuszi leány előtt. Gyuszi egy lépést tett feléje, meghajtotta magát, megbillentette a kalapját és úgy mondta:

— Bocsánatot kérek, hogy megzavarom, én Kedves Gyula vagyok, gimnáziumi tanuló.

A leány meredten és ostobán nézett rá. Az elnyütt arcáról a fiatalságba kevert unalom és fáradtság ritt le szomoruan.

— Ugyan, — mondta a leány és tovább szűrölte azt a láthatatlan italt, amely a bögréjéből ömlött a szájába.

Jóska odaugrott.

— Hogy hívják magát? — kérdezte merészen.

— Engem? . . . És most alig észrevehető mosoly villant meg a leány száján . . . Én vagyok a Pompadour.

— Pompadour, — ismételték meg egyszerre, mind a ketten. S e név hallatára, mintha nyeglegségük hirtelen elszégyelte volna magát a leány előtt . . . Egy Pompadour, aki szemtől-szembe ül velük, térdig ér a szoknyája, kissé foltos az arca a tegnapi, vagy tegnapelőtti festéktől, de a hangja zengő és friss, mint a madárdal, s ők ketten, mint két csacsi, közeledtek feléje, holott urasan, meggondoltan és

finoman kellett volna a cirkuszi Pompadournak bemutatkozniok.

Jóska ijedten sugta:

— Nagyon tetszik néked, Gyuszi?

Gyuszi nem felelt. Félszeg és nem természetes mozdulattal hajolt meg újra a leány előtt és ezt mondta néki:

— Ha kegyed a Pompadour, akkor kegyed bizonyára tudja, hogy a Pompadour játszik-e ma este, mert én borzasztó kíváncsi vagyok a kegyed játékára . . . Nemde, kegyed tornázik és lovagol?

Pompadour elkacagta magát. A nevetésre kusza lárma verődött ki a kocsiból, majd egy rettentő ráncokkal teliszeldelt arcú, nyurga férfi ugrott ki a hirtelen felcsapódó ajtó mögül, dühösen emelte fel az öklét és rekedten ripakodott rá a szegény Pompadourra:

— Disznó, Hordod el magad! Takarodol befele, féreg!

A leány egy szót sem szólt, még jobban összehuzta magát, mintha sündisznószerűen teljesen össze tudta volna magát gubancolni, ugyszólván viszszagördült a kocsiba. A mérges ember fenyegetően mérte végig a két fiút, sarkon fordult, hátraugrott és becsapta az ajtót.

— Talán meg is öli, — gondolta magában Jóska, — de nem merte kimondani.

Gyuszi megrázkódott.

— Menjünk innen!

Lassan tovasompolyogtak. Az uton arról beszélgettek, hogy vannak ilyen alávaló, rossz emberek mint amilyen ez a cirkuszi, ráncosképű igazgató mert bizonynyal ő volt az igazgató. Ezek vándorlásaikban fölszedik a szegény, elhagyott árvákat, kitanítják őket mindenféle veszedelmes mutatványra agyondolgoztatják őket, ezeknek a szerencsétleneknek se éjjelük, se nappaluk, se pihenésük, se szabadságuk, így robotolják át egész életüket, amig nem akad egy becsületes gavallér, aki megszökteti őket. Ez a Pompadour is ilyesféle béka lehet, milyen nyomorult és szánalmas volt, amikor az igazgató ordítására szótlantul, összeesetten gurult vissza abba az ismeretlen pizsokba, ami ott benn terpeszkedhetett szerte a vándorkocsi bensejében.

— Mégis csak jobb lesz, ha a cigányok közé...

— Nem bánom, — mondta Gyuszi.

Megfogták egymás kezét, úgy loholtak az erdő felé. Gyuszi megszólalt:

— Te, Jóska, én csak attól félek, nem tudom, de gondoltál-e már erre...

— Mitől?

— Én attól félek, hogy ha egyszer megszeretnék valakit, és az is megszeretne engem, hogy mindjárt gyermekem lenne tőle... Mond, annak a Szalmásinak nem lett tőle gyereke?

És ezt olyan komolyan kérdezte, mintha otthon minden kis diáknak gyereke lenne valakitől.

— Nem, nem, — tiltakozott Jóska. — Ezt nem tudom.

— És látod, — folytatta Gyszi egészen halkan és meggondoltan, mintha annak a gondolatnak, ami benne felbukkant, Jóskát is mindenáron meg akarta volna nyerni, — én nem hiszem, éppen ezért nem tudom elhinni, hogy a Linus és a segédjegyző, mert akkor bizonyára lett volna gyerekük . . .

Jóska meglepett arcot vágott.

— Ez lehet, de azért az a segédjegyző mégis gazember és ha . . . Majd ha hazajön a Marci, az meg fogja verni.

Gyszi önérzetesen mondta:

— Megverem én magam is, nem kell ahhoz nekem a Marci segítsége.

— Jó, verjük meg együtt!

Aztán izgatottan beszélgettek arról, hogy fogják megverni a segédjegyzőt. Jóska nekiugrik, megragadja a két kezét, Gyszi pedig ököllel megbubolja. Aztán belelökik az árokba és magára hagyják. Ugy örültek mind a ketten ennek a tervnek, különösen Gyszi volt elragadtatva tőle, hogy fog boszút állni a segédjegyzőn. Szeretett volna még egyet-mást megkérdezni Jóskától, hogy volt, mint volt, tényleg felment-e Gyertyánfy a padlásra, vagy azt csak hozzáhazudta, hogy szegény Linust ennyire befeketitse.

Már kiérték a faluból és egészen beletüzesedtek a nagy harci tervbe, amikor az erdőszélen kósza

és lassan reszkető füstfoszlányok csapódtak feléjük. Ott voltak a nyomoruságos cigányputrik közelében, itt akartak a cirkuszi Pompadournál szebb és kedvesebb leányt kiválasztani maguknak. Apró, szurtos, félig meztelen, elnyűtt képű rajkók futottak elénk, körültáncolták mindkettőjüket, krajcárért könyörögtek, az egyik mindjárt elkezdte járni a rókatáncot. Gyuszi a zsebébe nyult, néhány fillért kotorászott ki, s odavetette a nyomorultaknak. Kis kerülőt tettek, hogy ne kelljen a cigányputrik között elhaladniok. Néhány lépésnyire beljebb, egy fa mellett megálltak, onnan kémlelődtek a piszkos cigánytábor felé, ahonnan csakhamar érthetetlen feleselés és zürzavaros tanácskozás lármája foszlott feléjük. Néhány pillanat múlva egy nagyon öreg, őszhaju, rettentő csufképű boszorkány tipegett előttük, a két aszott karját kitárta és úgy motyogott valamit fogatlan szájában.

— Te, én félek — dadogta Jóska.

— Na, ne félj tőle, hiszen nem fal föl.

Gyuszi a vén banyához fordult:

— Mit akar? — förmedt rá keményen.

— Kezit-lábát csókolom, egy kis bagóért könyörögök.

Mind a ketten hangosan elnevették magukat.

— No látod, csak egy kis bagóért könyörög.

Gyuszi újra a zsebébe nyult, kivette keskeny kis tárcáját, megint kiszedett belőle néhány fillért és odaadta a cigányasszonynak.

— Az uristen áldja meg az ifiurat, — mondta a rut boszorkány cigányos kiejtéssel. — Kezít csökolom, tudok én kártyát is vetni . . .

Belenyult az aszott mellébe és elnyűtt, rongyos, földszinü kártyafélét huzott ki belőle. Leguggolt és a fa tövében kezdte kirakosgatni a kártyáit. Jóska kedvre kapott, elnevette magát és odasugta Gyuszinak:

— Te, talán van ennek az öregnek egy szép lánya és azt ajánlgatja szeretőnek.

Gyuszi mindjárt meg is kérdezte:

— Hallja, nem vagyok kíváncsi a kártyájára, inkább a lányára, vagy az unokájára.

A vén cigányasszony ravaszul pislantott, összekotorta a kártyáit, viaszasülyesztette a mellére, megfordult és rikácsoló hangon kiáltotta:

— Hé, Mácsi! Gyere csak ide! Megkivántak a kis ifiurak!

Az egyik vályogos putri mellől fiatal, de fáradt képű nő bukkant ki. Nem volt egyedül, a mellén kis porontyot tartott és a szoknyájába két másik kis poronty csimpaszkodott, mint a ragadáncs. Gyors léptekkel sietett feléjük, miközben a két kölyköt mindenáron le akarta rázni a szoknyájáról.

Gyuszi méltatlankodva mondta:

— Hiszen ennek gyerekei vannak.

— Az nem baj, — vigasztalta a cigányasszony. Nincs itt tekintetes ifiur egy se olyan, akinek ne

volna már gyereke. Folyjon ki a szemem, de ez itt a legszebb, az én unokám . . .

Közben odaért az unokája, megállt előttük, gyanakodva és fürkészőn mérte végig a két diákot, aztán az öreganyjához hasonlóan, ő is csak ezt nyujtogatta:

— Adjanak az ifiurak egy kis bagót!

Most mögöttük és körülöttük egész raja sorakozott a kisebb-nagyobb purdéknak, mind sirt, mind könyörgött, ki bagót, krajcárt, ki szivart, pipadohányt, ki meg pénzt kért tőlük, Jóska és Gyuszi tehetetlenül és zavartan álltak a különös csoport közepén, amely lármásan és féktelenül mind közelebb zudult hozzájuk és nyüzsgött körülöttük.

Jóska elszántan mondta:

— Menjünk, Gyuszi!

Megfordultak, sebes léptekkel siettek ki az erdőből. Még sokáig hallották az éktelen zsivajt, amely most valósággal felharsogott mögöttük, egyesek utánuk loholtak, mások elébük kerekedtek, amíg végül a falu szélén lassan-lassan mind elmaradoztak.

— A fene egye meg a cigányaidat, — méltatlankodott Gyuszi, — ha én ezt tudom, hát nem jövök ide.

— Én sem tudtam, hogy ilyen rondák, — magyarázta Jóska.

Szép lassan hazasétáltak.

IV.

— Ez a segédjegyző, — mondta egyik délután Jóska, oldalbalökte Gyuszit, úgy hívta föl rá a figyelmét a gyorsan tovasurranó fiatalemberre.

A boltban üldögéltek. Gyuszi fölkapta a fejét, Gyertyánfy után bámult, de csak a peckes, gögös járását látta már, s a keskeny hátát, amint hirtelen hajlással eltűnt az ut kanyarodójánál.

— A Linust lesi, — dobbant meg Gyuszi szive, s mintha Jóska kitalálta volna a gondolatait, hirtelen felkiáltott.

— Hallod-e, Gyuszi! — tudom én, hogy lehet a segédjegyzővel elbánni! Szombat este bemegy a koresháza, ott szokott inni és duhajkodni egy darabig, amikor aztán onnan távozik, akkor csak úgy inognak a lábai, ilyenkor kellene az útjába állni, majd meglátod . . .

— Szombat este, — rebegte Gyuszi és komoran ráncolta össze a homlokát . . . Talán szombat este meg is fogják ölni Gyertyánfy Pistát.

(De nem kellett szombat estig várni. Még aznap este, amikor éppen a jegyzői lak előtt ténferegtek,

egyszerre elébük toppant Gyertyánfy Pista. Gyuszi szíve megint erősen kezdett dobogni, amint szemtől-szembe állt ezzel a rettenetes és félelmetes emberrel, aki tulajdonképpen nagyon is vézna és esett külsejű legénynek látszott. Gyuszinak szívdobogása mellett most újra és határozottan az volt az érzése, hogy Jóska hazudott, a segédjegyző és Linus között nem történt semmi. Amikor Jóska észrevette a segédjegyzőt, szemtelenül feléje fordult és az arcába kiáltotta:

— Maga disznó fráter!

Nem várta meg szavainak a hatását, mert lábait a nyaka közé szedve, végigröppült az utcán, mintha nyilból lőtték volna ki.

Gyuszi zavartan állt ott, nem tudta, mit kezdjen, Jóska után fusson-e, vagy ismételje meg azt, amit Jóska mondott. De ugyanilyen zavartan bámult maga elé a segédjegyző is, talán azon gondolkodott, hogy a furcsa megszólítás őt illette-e. Pislogva nézett körül, nincs-e valaki a közelében és nem azt a másikat akarta-e Jóska megbántani. De nem látott senkit az est csendes szürkületében, csak ketten ácsorogtak itt, ő és Gyuszi, míg lejjebb gyenge és lassan oszladozó porfelhő mutatta az utat, amelyen Jóska tovaloholt, nehogy bátor föllépéseért számot is kelljen adnia Gyertyánfy Pistának.

— Ah, a Jóska, a kis Jóska, — dadogta a segédjegyző — no, nézze meg az ember, nem is hittem

volna, hogy ilyeneket tanult Pécssett az iskolában. Hogy azt mondta nékem, disznó fráter . . .

Elnevette magát, csak úgy rengett bele.

— Na, majd nevet a nagymamája, ha elmesélem néki, hogy miképpen viselkedik a Jóska urfi.

Amig ezeket mondta, Gyuszi is összeszedte magát, kis termetét kihuzta, halálsápadtan bámult a segédjegyzőre és kissé rekedten vágta feléje:

— Igaza volt!

— Igaza volt? . . . No, te is, hát te is haragszol rám, te kis galagonya gámonya . . .

— Galagonya az öregapja és kikérem magamnak, tisztelt segédjegyző ur, hogy engem tegezzen, mert én gimnázista vagyok és eminens diák és igenis kikérem magamnak, maga a galagonya!

A segédjegyző kíváncsian billentette félre a fejét és gondolkodni kezdett. Azon töprengett, mi az ördög lelhetette ezt a két fickót, hogy mint két összeesküvő, az utját állják, mintha vétett volna valamit nekik és törte a fejét, hol kerülhetett szembe velük, vagy egyáltalán mi rossz fát tett a tüzre Bükkyék portáján . . . Gondolkodott és nem jutott eszébe semmi.

— Nana, intette le a segédjegyző Gyuszit, — csak ne olyan hevesen kis öcsém, mert dühbe jövök, akkor aztán nagyon dühös ember vagyok és tulajdonképpen nem mondanád meg, hogy mit akarsz tőlem?

— Hogy én mit akarok? . . .

Pir öntötte el Gyuszi arcát, a szive most még jobban kalapált, mint az imént, mert most érkeztek el ahhoz a pillanathoz, amikor néki el kellene mondania azt, amit tud és felelősségre kellene vonnia a segédjegyzőt. Kalapált és zakatolt a szive, remegett egész testében, de szó nem tolult az ajkára, bizony, akárhogy készült is erre a támadásra, most nem talált választ a feltett kérdésre, mert mit mondjon, hátha nem is igaz, csak hazugság és miért keverje bele Linust egy olyan piszkos dologba, amihez Linusnak semmi köze.

— Semmit se akarok, — motyogta Gyuszi, — csak azt akartam mondani, hogy nem értem Jóskát, miért hagyott itt engem a csávéban . . .

Érezte, hogy amit mondott, rossz volt, hogy nem ezt kellett volna mondania, de a kiejtett szót már nem tudta visszazippantani.

— Nohát akkor szent a béke, — toldotta hozzá a segédjegyző.

A zsebébe nyult, mintha keresett volna benne valamit.

Gyuszi kíváncsian meredt rá. Megint erősebben zugott a benseje, mert erre a mozdulatra az jutott eszébe, hogy a segédjegyző talán revolvért keres a zsebében. De tévedett. Revolver helyett kicsiny levélkét huzott ki a zsebéből, még egyszer megnézte a borítékot, közelebb lépett Gyuszihoz, lehajolt hozzá és majdnem suttogó és kissé akadozó hangon mondta néki:

Gyuszikám, tenne-e maga nékem egy kis szívesességet?

— Én? — Gyuszi nyelt egyet, hogy a segédjegyző már nem meri tegezni.

— Igen, igen, látja, Gyuszikám, én éppen maguk felé indultam, ismerem én már az ilyen diákos csinytevéseket, amiket maguk most kieszelték én ellenem, no de én jó ember vagyok és az ilyesmiért nem haragszom meg. Hátha megtenné, akkor arra kérném, adja át ma este ezt a levélkét Linuskának.

A levelet odacsusztatta Gyuszi kezébe. Gyuszi égő tekintete ráesett az írásra. Ez volt rajta: Pajtás Lina kisasszonynak, saját kezeihez . . . Azt hitte, hogy rögtön elsülyed szégyenletében, ebben a gyalázatban, amibe belesodródott, hogy az az ember, akit meg akart verni, akit felelősségre akart vonni, most benne valami nyomoruságos és ostoba postás-gyereket lát, lélektelen és érzéstelen bábót, aki házról-házra jár a levelekkel és nem tudja, hogy azokban mennyi könny, mennyi csók és mennyi fájdalom lappang . . . Hogy ő vigye el a segédjegyző levelét Pajtás Lina kisasszonynak! . . .

Hirtelen kihuzta magát, majdnem a lába hegyére állt, hogy fölrjen a segédjegyzőig és kicsiny öklével belevágott Gyertyánfy Pista orrába. A vér azonnal előntötte a segédjegyző beretvátatlan arcát, kissé meg is támolódott a váratlan, de erős ütéstől, a következő pillanatban azonban egy lépést tett előre, elhatározott és kemény lépést, miközben görcsös

ujjai sebesen Gyuszi nyaka felé lendültek, hogy egyetlen szoritással beléfojtsa a szót. De ugyanakkor kinyílt a jegyzői ház egyik ablaka, az öreg jegyző szolt ki rajta, annak a hosszan elnyújtott hangja szürődött alá, amint hívó hangon invitálta visszafelé a segédjegyzőt:

— Gyertyánfy ur, jöjjön csak vissza, valamit elfelejtettem.

Gyuszi ripityánként hasogatta össze a segédjegyző levelét, megvető és fölényes mozdulattal hátat fordított néki és gyors léptekkel iramlott tova a kocsinton.

— Ez ugyan megkapta a magáét, — mondta magában önérzetesen Gyuszi, amint itt-ott hátrahátra kapva a fejét, loholt előre. Az utca üres volt, hallotta a segédjegyző dörögő szitkozódását, amért vissza kellett mennie és nem tudta őt nyomban követni... De mindenesetre jó lesz, ha holnap elutazom, mert ez az ember egész biztosan agyonüt engem...

Nem tudta, mit csináljon, mondja-e meg Jósának, mi történt vele, vagy panaszolja-e el az egész dolgot a levéllel együtt Anna néninek... Nem, nem, ez nagyon férfiatlan volna... Alig várta, hogy ha zaérjen, az uton nem találkozott senkivel, azon töprengett, hova bujhatott el Jóska... A gyáva pimasz, milyen csunyán viselkedett, hogy cserbenhagyta, mert a találkozás másképp is végződhetett volna. Egy ideig a kertben bujkált és bár maga előtt

is szeretete volna letagadni, minden ideges érzése, szive és lázadozó agya Linus felé kergette, vele szeretett volna találkozni, hogy elmondja néki a levelet, az orrbaütést, a Jóska gyávaságát és azt az elhatározását, hogy most már követelni fogja tőle, mondja meg, mi az igazság a dologban, ismeri-e a segédjegyzőt, s ha ismeri, megcsókolta-e, vagy ha ő nem is csókolta meg, szívesen vette-e a segédjegyző csókját? . . .

Mindenfelé kereste Linust, de nem találta. Bement a konyhába, ott se volt, kiállt az udvarba, ott ödöngött egy darabig, bement a boltba, de amint észrevette, hogy a plébános éppen akkor érkezett a bolt elé, hirtelen megfordult, megint az udvar felé tartott, onnan a ház hátsó felébe, a pince felé sietett. De utközben megállt az istálló előtt, besanditott és meglátta a fehér kecskét, a kecske mellett ott ült a fejőszéken Linus és fejte a kecskét. Nagyon okos, türelmes, tiszta kis állat volt a kecske, szép, fehér tőgye duzzadtan és ruganyosan mozdult meg Linus ujjai között és teje sugárzón, frissen ömlött alá a köcsögbe.

— Nini Gyuszi, — mondta Linus, — de csak fél szemmel sanditott a fiura.

— Én vagyok, — rebegte Gyuszi és . . .

Azt akarta mondani, hogy téged kerestelek, de elharapta a szót és csak ennyit mondott:

— Meg akartam nézni a kis kecskét.

Linus melegen, kedvesen nevetett.

— No, ezen ugyan nincs sok bámulni való. Olyan kecske ez, mint a többi, igaz, hogy nagyon jól tejel, de most van az ideje. Akarsz te is kecsketejet?

— Nem, nem, isten ments, — tiltakozott Gyu-szi, — én nem vagyok tüdővésztes.

— Nem csak a tüdővésztesek isszák ezt. Én sem vagyok tüdővésztes, mégis szívesen iszom a kecsketejet.

Fejés közben félig oldalrahajlítva könnyű természetét, derűsen vizsgálgatta a diákot, aki zavartan, lelkében valami bámész érzéssel csüngött a leányon. Egyre az ajkára tolult a segédjegyző neve, de mégsem merte kiejteni, félt, hogy összetörné kettejük barátságát, Linus a szívére venné az alaptalan vádaskodást és soha többé meg nem bocsátana érte . . . De akkor miért ír a segédjegyző levelet Linusnak, s ha ír néki, miért akarja azt titokban ő vele elküldeni? Ez birizgált az agyában és bárhogy is türtőztette magát, mégis kibuggyant a száján.

— Láttam a segédjegyzőt.

Linus arca nyugodt maradt.

— Ismered?

— Hogyne ismerném.

— Már régen nem volt itt, pedig máskor gyakrabban szokott idejönni, — jegyezte meg Linus, de a hangja érzéstelen és száraz volt, mintha a világ legunottabb és legközönyösebb dolgáról beszélt volna.

Linus felugrott, a köcsögöt a kezébe kapta, a

kis kecskét a helyére lóditotta, kisietett az istállóból és sebtében megcirógatta a Gyuszi kipirult arcát.

— Sietek, megítatom a papát.

Gyuszi utána bámult és nagyon, nagyon szégyelte magát. Linus még egyszer hátrabillentette a fejét, a szeme szinte sugárzott, de nem szólt semmit. Gyuszi utána sompolygott, mielőtt elérhette volna, kijött a belső szobából Jóska és feléje tartott.

— Annak ugyan megmondtam, — dicsekedt. — Megverted?

Gyuszi szemrehányóan mérte végig Jóskát.

— Miattad ugyan agyon is verhetett volna engem . . .

Aztán elmondta, hogy támadt rá a segédjegyzőre, hogy csapta orrba, de a levelet elhallgatta.

Jóska hitetlenül rázta a fejét.

— És nem ölt meg?

— Látod, hogy itt vagyok és nincs semmi bajom.

Jóska nem hitte egészen a Gyuszi meséjét, de azért módfelett imponált neki, hogy nem követte őt azonnal a menekülésben.

Este, amikor a gyengén tovasikló víz a legmelegebb és a nyári nap még benne hevül a víz minden cseppjében, le szoktak menni a malomárokba és ott megfürödtek. Most is elindultak. Leértek a sötét, majdnem parttalan árokhoz, amelynek vize alig látható folyással imbolygott tova sima medrében. Levetköztek és beugrottak a vízbe, amely alig ért a tér-

dükön fölül. Meghemperegtek a langyos iszapban, lubickoltak, puha, szertefröccsenő sárral dobálóztak, lebuktatták egymást a vízbe, kacagtak, ugrándoztak, aztán lemosták egymás testét és kiszaladtak az árok partjára. Csak úgy nedvesen cihelődtek neki az öltözködésnek, amikor váratlanul, orvul mögójük került egy sötét arcu ember, a kezében két vékony, hosszú fűzfavessző libbent meg. Mind a két fiut csunyán, kegyetlenül megvesszőzte. Jóska veszettül kezdett sipitozni, Gyuszi ellenálló mozdulatal, dühösen fordult meg, meglátta a segédjegyző vörösre dagadt orrát, tehetetlenül lekuporodott, a segédjegyző még egyszer végigsuhintott a hátán.

— Majd adok én nektek, taknyosok! — dörögte rekedten.

Megfordult és eltűnt a füzesek között.

A két fiu gyöngyöző testén hosszú, vöröslő erősen égő és sajgó csikok keresztezték és szelték egymást át... Könnyeiket, dühüket és elkeseredettségüket elfojtva, lázasan kapkodták magukra a verés után vékony ruhájukat...

V.

Néhány nap mulva csakugyan megérkezett Marci. Nem a cirkusz hozta haza, mint ahogy a szülei sejtették és kívánták, ezuttal, úgy látszik, a cirkuszi lovak nem érdekelték . . . Furcsa, viharvert ember volt. Nem lehetett több huszonnyolc-harminc évesnél, ámbar sokkal idősebbnek látszott, az arca olyan volt, mint a tulérett vargánya, foltos, sötét-szinű, a bajusza gondozatlan, majdnem torzonborz, a szeméből zavar, sokszor gyűlölet és szenvedély villámlott ki, egész valója a vásárokról-vásárookra csavargó és ténfergő, folyton valamit kergető, és hajszóló, esőben tépett és viharban ázott ember benyomását keltette. Gyuszi mellette ült és hallgatta komiszkodó tréfáit, arra gondolt, hogy Marci bizonyára vállalkozik rá és a segédjegyzőt elteszi a láb alól, mert keserű kudarcát és szégyenét nem tudta oly gyorsan lerázni még mindig, szünetlenül sajnó, lüktető testéről, csak azt nem tudta, miképpen fogjon bele, hogy mondja el Marcinak a verés történetét és hogy magyarázza meg, miért támadott rá a segédjegyző orvul az esteli csöndben.

— No, te cseperkefejű, te is itt vagy? — ripakodott Marci Jóskára, amint a fiu egyre unszolta Gyuszit, hogy ne lebzseljen egész nap Marci körül. De Marci nem engedte el Gyuszit.

— Te elmehetsz, te cseperkefejű, de ez a könyvkukac, ez itt marad. Vele még beszélni akarok, de a te tudományodra nem vagyok kíváncsi.

Jóska ezen annyira megsértődött, hogy magukra hagyta őket és aznap alig lehetett ráakadni. Egyedül kószált és kujtorgott a faluban és szemmel láthatóan Gyuszira is neheztelt.

A két öreg rebbenve és kétségbeesetten sugdolózott, nem tudták, hol kezdjék el, melyik az a hang, amely legjobban megrázza Marcinak a kerges szivét, de amíg ők tervelgettek, készülődtek, addig Linus egyszerűen, egész lényének bizsergető és közvetlen természetességével odaállt Marci elé és így szólt hozzá:

— Én úgy gondolom a dolgot, hogy én még ma vonaton átmegyek Tercsihez . . .

Marci az öklével belecsapott az asztalba:

— Fogd be a szádat, te mosogató dézsa!

Gyuszi elpirult. Nem tetszett néki, hogy Marci Linussal is gorombáskodik.

De Linus nem válaszolt erre a gorombaságra, hanem nyugodtan folytatta:

— Marci bácsi meg kocsira ül és utánam jön. Amire odaér, addigra én . . .

— Nem megyek, — mondta durván.

— Dehogy nem megy, majd Gyuszi is elkíséri . . .

Gyuszi félénken jegyezte meg:

— Én? Nagyon szívesen, ha . . .

— Persze! Aztán majd négyesben hazajövünk, ugy-e, Marci bácsi?

— Lódulj már!

A dolog ennyiben abba is maradt, de azért Linus biztos volt róla, hogy Marci még délután kocsi-ba ül és elmegy az elhagyott felesége után. Meg is mondta az öregeknek, azok lelkenedezve és reménykedve gondoltak a nagy kibékülésre, ámbár ebéd-közben csak apró falusi pletykákról beszélgettek és Gyuszit sajnálták, akinek már lejáróban volt a tiz napja és készült hazafelé. Linus egyszerre csak eltűnt közülök, ebéd után érkezett ide a vonat, azzal indult a szomszéd faluba . . .

(Marci szivarra gyujtott és megszólalt:

— Van egy bikás lovam, az isten verje meg azt a komisz lócsiszárt, aki becsapott vele, azon szeretnék tuladni, azt hiszem, a szomszéd faluban megpróbálhatnám . . .

A két öreg szeme boldogan rebbent össze.

— Hogyne, — mondta az édesanyja lágyan — menj csak édes fiam, majd akad valaki, aki belemegy a cserébe.

Jól tudta, hogy nem a bikás ló miatt készül a szomszéd faluba, de ezt Marci be nem vallotta volna . . . Az apja is közbekehült:

— Jobb is, ha kicseréled, mert még el találna benneteket ragadni, amikor hazafelé jöttök.

Ennél maradtak. Többet nem is beszéltek a kibékülésről. Marci ebéd után kiment az istállóba, ki vezette a két lovát, befogta a könnyű kocsijába, aztán odaszólitotta maga mellé Gyuszit, aki kíváncsian és zavart elfogultsággal állt Marci mellett, most már maga is kívánta, hogy ha elmegy, ne hagyja itthon, mert ha már nem mehetett a vonaton Linussal, legalább Marcival szeretné megtenni az utat a szomszéd faluba.

— Hát öcskös, szoktál-e inni?

— Én? — tiltakozott szerényen Gyuszi, — hisz én csak diák vagyok.

— Ne rázd a rongyot, voltam én is diák a magam idejében, hát mi bizony föl-föl keresgettük a külvárosi kis korcsmákat, igaz, hogy az régen volt, most talán másképp nevelik a gyerekeket, mint ahogyan akkor volt divatban. Hanem ha sohase ittál még, akkor ma majd iszol, öcsém!

Gyuszi nem mert tovább ellenkezni.

— Ha csak arról van szó, én sem ijedek meg néhány litertől, — mondta büszkén.

— Isten hírével, — rebegette Anna néni, amikor a koci kigördült az udvarból.

Sokáig bámult a távozó után, könnyes szemmel és elszomorodott, de reménykedő lélekkel, hátha mégis, mégis sikerül... Gyuszit szerette volna még kitanítani, de Marci nem engedte ki a fiut a kezei

közül, tudta, hogy valami összeesküvésféle készült ellene Linussal és Gyuszival, biztosan a plébános adta szüleinek a jó tanácsot, de minek ide a jó tanács, amikor nincs benne semmi hajlandóság, most is csak azért indul el, mert már nem akarja az örökös nyögést és sóhajtozást, a szótalán és panaszos unszólást hallani, ami úgy betölti a házukat, mint a koresmát a rossz bornak a nyomasztó és kellemetlen gőze.

Sík uton vágtattak tova. Csodaszép nyári délután volt, a távoli hegyek kékesen fénylettek a csiklandozó napsugarak és az ég derüjének összeolvadásában. A rétek és vetések, kazlak és kereszttek, verejtékes parasztok és munkában meghajlott fiatal parasztlányok, távoli templonytorony felcsillámló keresztje, a sineken lassan eltűnő vonat fátyolos füstje és minden, ami ebben a végtelen, meg nem zavart nyugalomban Gyuszi ámuló szeme elé tárult, oly szép volt, oly kedves, mintha még soha életében nem látta volna a kinyílt természetet, amely valósággal kellett magát, hogy boldog, boldogtalan, jó lélek és rossz lélek, csalódott és nem csalódott, vágyó és vágyaktól megcsömörlött egyaránt újra felüdüljön szemérmes és mindig ifju szépségében.

Gyuszi kissé görnyedten ült az ülésben. Marci csak egy féloldalról rápislantott és ráförmedt.

— Huzd ki magad, nem ülsz most az iskolában, még pupos leszel!

Aztán belevágott a lovakba, szinte párolgott a

bőrük a hirtelen ostoresapástól. Az egyik ló rettentő iramot vett és a lassu kocogásból valóságos röpülésbe rántotta át a kocsit, Marci elnevette magát, amint Gyuszi majdnem kiesett a kocsiból, megragadta a karját és jobban maga mellé huzta.

— Ne félj, amig engem látsz. Hanem ez a sár-ga itt, látod, amelyik úgy fujtat, mint a sárkány, ez a bikás ló. Most csődörnek képzei magát . . .

— Mit jelent az, hogy bikás? — kérdezte Gyuszi.

— Te számár, hát még azt se tudod? Rosszul herélték csikó korában. Ezért aztán bikás maradt.

Az ut nem volt hosszú. Megállás nélkül, vág-tatva érték el a másik falut. Végigrobogtak a falu főutcáján, Gyuszinak úgy rémlett, hogy Marcit itt nagyon jól ismerhetik, mintha a házakból integettek volna feléje és tovarohanásukban a szél Bükky Marcinak a nevét sodorta volna feléjük. Mintha vásár lett volna, töméntelen parasztkocsival, emeletes-re felpakolt szekerekkel, loholó parasztokkal és parasztasszonyokkal találkoztak, ezek vagy készültek valahova, vagy valahonnan jöttek, de Gyuszi ezt sem akarta Marcitól megkérdezni, mert az szótlanul és feszesen, majdnem gőgösen ült az ülésben, se jobbra, se balra nem fordította a fejét, úgy tett, mintha semmi a világon nem érdekelné és csak azért jött ide, hogy megmutassa, milyen szárnyaló lovai vannak.

— Hát nem cseréljük ki a bikás lovat? — kérdezte Gyuszi.

— Ezt a lovat? — méltatlankodott Marci. — Hogy gondolod, te csacsi, hogy én ettől megválok! Szeretem én ezt a lovat, tudod, ebben a bikás lóban van valami én belőlem és bennem meg van valami ebből a bikás lóból, hidd el, hogy hasonlítunk egymáshoz, mintha egyforma volna a természetünk. Olyan ez, mintha a testvérem volna. Könnyen dühbe jön, toporzékol, ficáncol, szeret komiszkodni, meg gondolatlan és könnyelmű, mondom, tisztára az én vérem, oda nem adnám én ezt semmi pénzért . . .

Már elhagyták a falut, külső lankásokon, rossz kocsintakon és a rétekbe hasított csapásokon röptek tova, Marci még mindig nem állt meg, még mindig nem tervezte ki magában tökéletesen, hova megy, itt marad-e, vagy megszáll-e valahol.

— Ilyenkor, — mondta Marci dörmögve, — amikor a szél körülverdesi az ember arcát és fejét, ilyenkor némelykor kitisztul az embernek az agya. Azért szeretek így rohanni.

Gyuszit már egészen összetörte az út, a kocsi rázta, egész benseje reszketett, az ujjai meggörcsösödtek, amint egy-egy zökkenőnél rémültebben kapaszkodott bele az ülés fonott vesszőibe, szeretett volna már leszállni a kocsiról, megpihenni és tudni szeretete volna már, mi a célja és értelme ennek a kirándulásnak.

Marci megfordította a lovakat . . . Azok visz-

szafelé vitték a kocsit, megint benn voltak a faluban. Itt már lépésben kocogtak tova. Marci mintha gondolkodni kezdett volna, hogy ott álljon-e meg a kocsival, ahol várnak rá... Gyuszi élesen kémlelődött, nem látná-e meg valahol Linust, integető kezét, kedves fejét és melegen hívó szemét, talán ezektől a szemektől Marci is meglágyulna, de úgy látszik, éppen azt az utcát kerülgette Marci, ahol a legjobban és legkönnyesebben vártak rá.

— Hát nem oda megyünk? — kérdezte Gyuszi.

— Hová? — kapaszkodott bele a kérdésbe a zord ember és most enyhültebb és békülékenyebb volt a hangja.

Gyuszi, mintha csak a leckéjét darálta volna el, odahajolt Marci arcához és sebesen mondta:

— Kérlek szépen Marci, én csak azt akarom mondani, hogy milyen nagy örömet szereznel a szüleidnek és nékem és Linusnak, ha megtennéd, amit kérnek tőled, hiszen nem akarnak tőled semmi rosszat, s te tulajdonképpen jó ember vagy, hiába rázod a fejedet, ezt én tudom, mert én emlékszem rá, hogy néked jó a szived és te nem vagy rossz ember. Menjünk szépen a feleségedhez, aki bizonyára tudja már, hogy te itt vagy, vár téged és ki akar veled békülni és Linus már bizonyára meg-megmondott néki mindent, ez az én egyetlen kérésem hozzád és ne tagadd meg ezt tőlem, én ugyanis elutazom már, pajtásaimmal körüljárjuk a Bala-

tont és én nagyon-nagyon szeretném, ha ti ketten boldogok volnátok. Ugy-e megteszed?

Marci úgy tett, mintha nem hallotta és nem értette volna Gyuszi duruzsolását. A kocsi megállt. Mindketten leszálltak. Ez volt a falu nagykorcsmája. Marci kifogta a lovakat, megabrakolta, meg-itatta őket, aztán bevezette az istállóba. Gyuszi, mint az árnyék, settenkedett körülötte.

— Nini, Bükky Marci, — hallotta jobbról is, balról is. — Bükky is eljött a vásárra.

Másnap volt a vásár.

De Marci nem felelt senkinek, nem igen fogadta a köszöntéseket sem s amikor ellátta a lovait, megkapta Gyuszi karját és bevitte a korcsma nagy ivójába. Ott nehéz, sűrű füst terjengett, érthetetlen, lármás zürzavar, izgatott feleselés, lassu locsogás, kakaskodó vitatkozás töltötte be a nagy szobát.

Marci ügyet sem vetett senkire, keresztül-törte magát a tömegen és a zsivajon, benyitott a másik szobába. Itt már csak ketten vagy hárman üldögéltek, jobb fajta vásárosok, ezek is ismerték Marcit, kezet fogtak vele, egyetmást kérdeztettek tőle, de Marci csak úgy félvállról rázta le őket magáról.

— Ez az urak szobája, — mondta Gyuszinak.

— Leültek. Marci a nagy pecsétgyűrűjével megkopogtatott egy üveget, az üveg és az arany zengő és friss hangot adott, nemsokára besomfordált az izzadt korcsmáros.

Parolázott a koresmároossal, félrevonta a sarokba, valamit mormogott feléje, de azért Gyuszi megértette.

— Nem keresett engem senki? — ezt kérdezte Marci.

— Senki, — mondta a koresmáros, — legalább én nem tudok róla.

— Hát ha keresne, akkor nem vagyok itt.

Lassan beesteledett és mintha a szoba levegője is teljesen bepókhálósodott volna. Gyuszi és Marci megvacsoráztak, csendesen ivogattak, mindkettőjükben valami bizonytalanság volt, a várakozás és reménykedés tehetetlensége... Ott kívül is elcsendesedett a másik szoba, a vásárosok korán álmra dőltek, hogy hajnalban már talpon legyenek.

— Mi is indulunk, — mondta Marci.

Fölállt, néhány lépést tett, de ekkor kinyílt az ajtó és sugárzón, a maga falusi egészségének teljességében belépett Linus.

— Nini, Linus, — rebegte Gyuszi.

Fölugrott, melléje sietett és megfogta a kezét.

— Mit akarsz? — förmedt rá Marci.

— Ne kiabáljon, mert megijedek, — felelt kitérően Linus. — Csak azért jöttem, ha hazafelé indulnának, vigyenek el engem is magukkal.

— Ezért ugyan kár volt idejönnöd, mert mi ma éjjel itt mulatunk, ugy-e Gyuszi? Innen ma egy tapodtat se teszünk.

— Hát ha itt marad, akkor átjöhetne, van ott jó vacsora...

Égő szemében tiszta könnyek reszkettek, amint szorongva leste a választ.

— Kell a kutyának! — tiltakozott Marci komiszul.

Most Gyuszi is segíteni szeretett volna a dolgon.

— Hiszen megígérted a kocsin...

— Ha akar tőlem valamit, jöjjön ide személyesen, — mondta durván Marci. — Te pedig hord el magad!

Linus haragosan fordult meg. Kitárta az ajtót. Gyuszi is, mintha követni akarta volna, de Marci megrántotta a fiu kabátját, úgy, hogy az megtántorodott.

— Te itt maradsz, kölyök!

Aztán föl-alá szaladgált a szobában, hozatta a bort, ivott és Gyusziba is belediktált néhány pohárral. Aztán megint enni kezdtek, majd folytatták az ivást, csak úgy kettesben, mintha már sokszor mulattak volna együtt, a kedvük lassan-lassan kiserkedt, kinyílt, Marci csak úgy mókából, hogy Gyuszit nagyobb kedvre derítse, dobálni kezdte a poharakat és önteni kezdte a bort, amely pazarul és gőzölögve töltötte be az ivószobát. Közben bebenézett a korcsmárcs, szót szóba fűzött, de Marci mindig leintette, ő Gyuszival akart mulatni. Egyszerre csak elordította magát Marci.

— Cigányt ide!

Nemsokára egy vánnyadt, kis fejű, pupos, fekete ruhás ember tipegett be. Ez volt a falusi cigányprimás. Egymagában jött, mert két szálnyi bandája másutt vigadott.

— Parancsol a tekintetes ur?

— Hát ilyent láttál-e már életedben? — kérdezte nevetve Gyuszitól, — nézd meg ezt a szörnyeteget.

— Olyan vagyok, amilyennek az uristen megteremtett, — méltatlankodott a cigány.

— Ne pofázz! — intette le Marci.

A cigány egyre-másra huzta a nótákat és Marci egyre-másra hozatta az italt... Hármásban mulatoztak, miközben rájuk borult az éj, a falu teljesen elcsöndesedett, csak ez a panaszos cincogás töltötte be az éjszakát, Marci fel-felhördülő hangja és a diák kivirult jókedve. Forogtak, táncoltak, ölelték és csókolták egymást.

Marci énekelni kezdett. Mintha tejbe vagy mézbe mártotta volna bele az arcát, amint a csiklandós dal és a furesa hang rekedt erőlködéssel kiszállt a torkából, az arca is egészen megenyhült, megváltozott ebben a nagy és lelkes felolvadásban. Alig lehetett ráismerni. Gyuszi nevetve, figyelemmel és duruzsolva hallgatta a nótát:

Édes kedves feleségem

Ha elmész a másvilágra

A kis bundát ne vidd el, ne vidd el,

A kis bundát ne vidd el, ne vidd el...

A cigány egyre ezt a nótát huzta. Ha beleunt és másikba akart belehangolni, Marci feléje vágott egy poharat, mire a kis pupos ijedten kapott bele újra Marci kedvenc nótájába. Gyuszi először félhangon, majd egész tüdővel fujta Marcival együtt, csak úgy harsogott a szoba és csak úgy dobogott a rozoga, felpuffadt padló a lábaiknak a topogása alatt, amint a nóta ütemeire táncoltak egymással.

— Na, van-e nálatok ilyen cigány? — kérdezte Marci.

— Ilyen? — mondta sértődött megvetéssel Gyuszi. — Talán a Barca József különb Kaposváron.

— Különb?... De annak nincs pupja.

— Az nincs neki, de jobb a hegedüje.

— Te cigány, förmedt rá Marci, talán nem is igazi a te pupod, csak azért hordod, hogy száналmat kelts magad iránt. Veszed le azonnal a pupodat!

— Hogy nekem nincs pupom?... Már pedig ez igazi pup! — méltatlankodott a cigány.

Neki támasztotta a pupját a szoba falának és kétszer-háromszor nekiverte, csak úgy döngött belé.

— Ne bántsđ szegényt, — suttogta Gyuszi, mert hirtelen megsajnálta a nyomorultat.

— Bántja a kutya! Megszokta ez már az ilyen vicceket. Aztán nincs ebben becsület, pénzért csinálja...

A cigány vigyorgott... Valamit mondani

akart, de ekkor újra kinyílt az ajtó és sebtében, mintha kergették volna, bependerült a szobába Linus. Kinos csönd támadt. Marci ijedten nézett a lányra. Gyuszi elébe szaladt, de még mielőtt szólhatott volna, Linus odaállt Marci elé és mérgesen hadarta:

— Ez már igazán nem járja, Marci bácsi, fölveri a félfalut és az a szegény asszony odaát kisirja a két szemét.

— Hadd sirja, — dörmögte Marci.

De most igazán arra kérem, ha nem törődik senkivel, se velem, se Tercsivel, legalább az édesanyjára legyen tekintettel...

— Ne keverd bele az édesanyámat! — fenyegetőzött Marci.

— Átjön, vagy nem jön át?

Gyuszi megragadta Marci kezét.

— Látod, Marci, olyan szépen kérünk mi együtt, no gyere, én majd átkísérlek, majd együtt átkísérünk.

— No nézd, még a könyvkukac is!

— Én nem várok tovább, félórán belül indul a vonat és haza megyek, — mondta Linus. Még az állomásra lejöhet, ott találhatja őt is...

— Mondtam már, hogy jöjjön ide személyesen ő maga, ha velem akar beszélni, az uristenit!

Nyakon ragadott egy üveget s úgy belevágta a plafonba, hogy a vakolat nagy darabokban hull-

lott alá. A cigány reszketve állt a szoba egyik sarkában. Linus az ajtó felé lépett, Gyuszi követte.

— Te itt maradsz! — kiáltott Marci a diákra.

Linus nem szólt semmit, kinyitotta az ajtót és távozott. Gyuszi egész lelkével és lelke egész rémületével bámult a leány után, szeretett volna utána szaladni, menekülni szeretett volna ebből a szobából, kezdett komolyan és megdöbbenve félni a duhaj embertől, akinek se könnyörgés, se szép szó, se Linus reszkető kérése nem használt, megátalkodott gonosz ember, aki talán maga se tudja, hogy mit akar.

Mintha misem történt volna, Marci megint rágyujtott a nótára.

A kis bundát ne vidd el, ne vidd el,

A kis bundát ne vidd el, ne vidd el...

dünnögte hosszan, nehéz gondolatokba mártott hangon, mint akit már nem érdekel ez a dal és a lelke másutt kalandozik. Lecsapta a fejét az asztalra, a két összefont karját párnázta a homloka alá és nem szólt többet egy szót sem. Csak később dörmögte:

— Csak egyet tanulj meg öcsém, ha boldogulni akarsz az életben, az asszonyt le kell tiporni... Menjünk!

Gyuszi szédült. A gyomra kóválygott és a szeme előtt különös és zavaros képek táncoltak. Szerette volna megmondani Marcinak, hogy vég-

telenül rosszul van, ne vigye őt most haza, talán okosabb volna, ha itt maradnának erre az éjszakára s ha Marci nem akar már tovább a koresházban dőzsölni, legalább azt engedné meg, hogy ő menne át a feleségéhez és Linushoz. De valahányszor kinyitotta a száját, Marci gorombán ráförmedt.

— Hallgass, te könyvkukac! Mulass, te könyvkukac!

Gyuszi odatámolygott az ajtóhoz, lassan kinyitotta és lábujjhegyen átosont a másik szobába, amely ugyancsak gőzpárás és nehéz levegőjű volt a benne csendesen alvók sűrű lélekzetétől. Senki sem szólt hozzá, meg-megbillenő léptekkel ért ki az udvarra, ott néhány kóválygó lépést tett még, de nem birta tovább, féloldalosán nekitámaszkodott a falnak. Megesapta az éjszaka friss, de langyos levegője, egy pillanatra kiderítette az agyát, de aztán újra irtózatos kóválygás fogta el, állt, odébbtámolygott, újra nekidőlt a falnak, egész testében remegett, komiszul érezte magát, azt hitte, hogy azonnal meghal, amint benseje valósággal megrázódott és ő szinte teljesen elhagyva magát, homlokát a tenyerébe szorítva krákolgott, hörgött és néhány fájdalmas rándulással megtisztult... Egyenesen állt, körülnézett, a csillagokba furta a szemét, Linusra gondolt, milyen jó, hogy Linus ezt nem látta és senki sem látta, már bátrabb lett, kissé sétálgatni kezdett a ház előtt, amint belülről őrjöngő és fenyegetőn zugott ki Marci hangja:

— Hová szöktél el diák? Megöllek, ha azonnal vissza nem jössz ide!

Gyuszi megemberelte magát, visszasietett a korcsmába.

Még órákig fújták ott a nótát, ittak tovább, heccelődtek a cigánnyal, felfordították a székeket, felborították az asztalt, végül Marci kijelentette, hogy most már igazán hazamennek.

Künn egymásba bujva röhögtek és nyihorásztak a lovak, mintha valami nyugtalanság fogta volna el őket, talán azt érezték meg, hogy valahonnan elindult és feléjük közeledik a nyári vihar...

VI.

Kifordultak a koresmából. Marci karra vette Gyuszit, úgy vonszolta magával, a fiu ijedt és rokanó lépésekkel kullogott mellette. Marci befogta a lovakat és közben dudorászni kezdte: A kis bundát ne vidd el, ne vidd el... Gyuszi befelé nevetett, hirtelen jóleső és meleg érzés hullámozott át rajta. A kis bundát ne vidd el, — ez nagyon tetszett néki, ezt ő maga is sokszor egymásután elismételgette magában az éj során és most a Marci dudorászására újra föltárult előtte az imént lezajlott dáridó, melegen és frissen, mint egy nagyon közeli édes emlék, amittől nem akar az ember elszakadni. Ebben az érzésében aztán kissé fölélenkült, mintha az agya sem kóválygott volna már annyira, csak a gyomrával nem volt rendben, nem, az ő fiatal, edzettlen, italatlan benseje nem bírta azokat a sűrű, nehéz borokat és pálinkákat.

A koci elindult. Nagyon langyos, szinte meleg nyári éjszaka borult föléjük, valahol végtelen, szemmel alig elérhető magasságban otromba felhők komorlottak és gomolyogtak, de ekkor még egyőjük

sem tudta, hogy a felhők lasan-lassan, mitha láthatatlan suly nyomta volna őket lefelé, egyre ereszkedtek, süllyedtek a mélybe és rongyos bendőjükből hűvös szeleket fujtattak kifelé.

Néhány perczig nem szóltak semmit egymáshoz, Marci az ostorával bele-belevágott a lovakba, de csak a bikás ló ficánkolt, a szürke lomhán, életuntan cammogott mellette, csak akkor kapkodta frissebben a lábait, amikor a tehetetlenségénél fogva egyebet nem tehetett.

— Ronda egy ló, — motyogta Marci, — nem tudtam rajta tuladni, de becsületemre, a legközelebbi vásáron vagy eladom, vagy agyonbunkózom.

— Kár lesz érte, — szepegte Gyuszi.

— Mit kotyogsz bele, te taknyos, mit értesz te a lovakhoz?

Gyuszi egészen odasimult Marcihoz. A friss levegő pillanatra jó hatással volt rá, de aztán újra szédülni kezdett. Most haragudott Marcira, hogy olyan goromba hozzá és belesodorta ebbe a nem diáknak való állapotba, arra gondolt, mit szól majd a tisztelendő ur, ha ezt meghallja és vajjon egyest kap-e továbbra is magaviseletből, ha az ilyenfajta kirándulás tudomására jut az osztályfőnökének. Lehuntya a szemét, legjobban szeretett volna egyet horkolni a nyári éjszakában és csak arra ébredni, hogy már megint otthon van a piciny kis ágyban, mellette Jóska, aki hadarva mondja el néki a csinos zongoramesterről szóló kuplét.

— A kis bundát ne vidd el, ne vidd el... —
motyogta önkénytelenül Gyuszi.

Marci elröhögte magát.

— Tudod öcsém, de mit is beszéljek én neked erről, mi közöd néked ezekhez a dolgokhoz, ugy-e, hogy a kis bundát ne vigye el, ugy-e, ez tetszett neked?...

— Ez nagyon tetszett... a kis bunda...

— Nagy zshivány vagy te, könyvkukac! Hát tudod-e mi az a kis bunda?

— A kis bunda?... A kis bunda?... Mi lehet az?...

Marci rátette a kezét a fiu keskeny kis vállára.

— Te gerdáncsnyaku, te! Hát az, ami a legkedvesebb volt. Ha már elviszi az ördög az aszszonyt, legalább a kis bundát hagyja itt! Ő maga menjen a pokolba, de ami jó és kedves volt rajta, hát azt hagyja itt... A kis bundát ne vidd el, ne vidd el! — kezdte újra dudorászni.

Gyuszi ijedten szepegte:

— Nem értem!

— Eh, mit tudsz te még az életből, te pucokturás, hiszen te még...

Lenyelte a szót, újra belevágott a lovakba és a könnyü kocsi, mint a pelyva, sodródott tova az éjszakában. De aztán, mintha mást gondolt volna, újra csak elkezdte:

— Hát voltál-e már a lányoknál, Gyuszi?

— Én, én, de hogy is gondolod... — tiltakozott szemérmesen a diák.

— Noño, csak ne flancolj itt velem, te rongyos, tudom, hogy azok a padbaszorult kis diákok sokszor nem bírnak a csikóvérükkel!... Én is úgy voltam valamikor, az isten verje meg, de aztán engemet ki is csaptak. No ne félj, nem halsz meg tőle! . . .

Gyuszi ijedten mondta:

— De én azt hiszem, hogy én azonnal meghalnék, ha . . .

Marci riasztóan és csunyan röhögött...

— Ó te mamlasz, te szamár, nem érdemled meg, hogy nadrág legyen rajtad, miért nem bujsz inkább szoknyába, ha ilyen tökfilkó vagy, te könyvkukac!

Sokáig nem szóltak semmit. Egyre hűvösebb lett, a felhők már sebesebben közeledtek. Gyuszi jobban odabujt Marcihoz, aki váratlanul újra elkezdett beszélni, de most enyhébb volt a hangja.

— Tudod, öcsém, én már csak ilyen közönséges paraszt fráter vagyok, nincs én bennem egy cefatnyi finomság se. Folyton durva emberek és lovak között forgolódom, sokszor magamról is azt hiszem, hogy nem is vagyok ember, csak ló. Hát azért meg ne haragudj rám, kedves Gyuszim, mert ha én járatom is a pofámat, tudod, ott belül nékem is fáj, de persze, ezt az asszony előtt letagadom. Látnod, most is itt lesegettem a korcsmában, de az isten-

nek se jött volna át, hanem csak a Linust küldöztette. Ilyen az én életem. Egy napig voltam férj, a második nap elhagytam a feleségemet.

— És miért? — rebegte Gyuszi.

— Miért? Ha én azt tudnám! Tudod, öcsém, az ember olyan, mint az állat, sohase tudja az egyik percben mit gondol a másikban. A második napon valami marhaság miatt összeverekedtünk, bizony isten, ha kinpadra feszítenek, akkor se tudom megmondani, mi volt, legfeljebb csak azt tudom, hogy mindjárt a második napon részegen mentem haza . . . Nem, én nem voltam részeg, mert én — az isten verje meg, — rogyásig bírom az italt, de az asz szony megérezte rajtam a bor szagát, aztán ájuldogni kezdett, mint valami selyemszoknyás dáma, hát nékem az ilyesmi nagyon a beleimre megy, ne ájuldozzon, ne sipitson, amire én vadonatúj lakásunkat darabokra zuztam, mintha csak mozsárban törték volna össze, olyan volt ott minden. Hát ez az egész, most tudod . . .

Gyuszi ezeket a szavakat már nem igen hallotta és nem igen értette, mert hirtelen halálos félelem fogta el, a bikás ló úgy sodorta, tépte a kocsit, mint valami tüzetokádó sárkány és Marci az ostorával egyre vagdosta mind a két ló hátulját, no ennek nem lesz jó vége . . . Az éj hirtelen vad sötétségbe sülyedt, vastag, zsiros csöppekben hullt az eső, a felhők megütköztek egymással, recsegés recsegést követett, majd pokoli dübörgés robajlott vé-

gig a csöndes és láthatatlan tájakon, amelyek hal-
 kan, észrevétlenül olvadtak bele az éj szurokleplébe.
 Már ömlött, zuhogott az eső, mintha millió dézsából
 öntötték volna a földre, a lovak veszettül csapkod-
 ták a felporhanyuló kocsit sarát, mintha már nem
 is a jó országuton jártak volna, talán a nagy vágta-
 tásban lekanyarodtak valami oldalsó utra a lovak
 és eltévedtek . . . Milyen jó, hogy most nincs velük
 Linus, mégis milyen nagy szerencse, hogy nem jött
 velük, mert most halálra hűtené magát ebben a ret-
 tenetes zivatarban, — a félelem és szorongás der-
 mesztő perceiben erre gondolt Gyuszi, nem magát
 féltette, nem a maga kis véznácska testét sajnálta,
 hanem a nálánál sokkal erősebb, egészségesebb és
 pozsgásabb Linusért sajdult meg a szíve.

— Állítsd meg a lovakat, állítsd meg a lova-
 kat, — nyögte Gyuszi, — de Marci, mintha meg-
 őrrült volna, még vadabbul paskolta az átázott álla-
 tokat.

Egy lefűrészelt fának a tönkje volt-e, vagy
 pedig kőből készült kilométerjelző, a koci nekivá-
 gódott valami kemény tárgynak, a lovak megtorpan-
 tak, abban a pillanatban megálltak, a koci oldalra
 dőlt, a tengelye kettétörött, az oldala behorpadt s az
 ülés kiröpült belőle. Az eső zuhogott, a villám vé-
 giglidérckedett a felhők között, aztán újra sűrű ső-
 tétség terpeszkedett köröskörül, mintha a zivatar
 egy-egy pillanatra megenyhült volna.

— Gyuszi, Gyuszi, hol vagy az istenért, — or-

ditotta kétségbeesetten Marci, amint tetőtől-talpig szutykosan és sárosan mászott ki az árokból, amelybe belezuhant. Gyuszi, Gyuszikám . . .

Mint a riadt madárcsipogás, hallatszott Gyuszi hangja.

— Itt vagyok, az ülés alatt. Valami nyomja a fejemet.

— Élsz, öcsém?

— Élek, — mondta egy cebegő hang.

Marci négykézláb mászott és tapogatódzott, úgy kereste a sötétben Gyuszit. Néhány pillanat múlva rá is akadt egy pocsolyában, a felborult ülés betakarta, megvédte a hirtelen újabb erőre kapott zápor szinte ólomsullyal csapódó cseppjeitől.

— Rettenetes, — nyögte Gyuszi, amint Marci kihuzta a pocsolyából. Lábra állította, aztán kilábolt vele az utra, a felborult kocsi mellé. Még gyujtót sem gyujthatott, mert talán akkor megrémült volna, ha a szegény fiut csatakosan, tetőtől-talpig izsappal, sárral, nyulós moszattal ellepve, didergőn, piszkosan meglátta volna. De nem látott belőle semmit, magával meg nem törődött, ő már megszokta az ilyen váratlan baleseteket. Érezte, hogy a fiu minden izében remeg, a hangja vékonyan és siránkozóan erőlködött ki belőle, nagyon kétségbe lehetett esve, hát vigasztalásképpen a csupasz, sáros tenyerével kezdte végig simitgatni s így még csak jobban elkente rajta a sárt és a piszkot.

— Ne félj semmit, Gyuszi! Nem törött el a

bordád? Mert ez a fő, hogy a bordád ép maradjon!

— Csak a fejem szaggatja valami és fázom, — siránkozott a diák.

— Állj a sarkadra öcsém és embereld meg magad! — buzdította Marci. — Nem kell mindjárt bevezetni . . . Még meg is kukulhattál volna.

Gyuszi ugyan nem vigasztalódott meg ezektől a szavaktól, de azért nagyon törte magát, hogy Marci férfit lásson benne és ne gyámoltalan, gyáva nyulat.

A lovak nyugtalanul kaparászták a sarat, különösen a bikás ló ráncigálta az istrángot, a másik meg ijedten tolta oda a nagy fejét, mintha ő is megriadt és csendes, aluszékony vére fölpezsdült volna. Marci megfogta a kocsi rudját, rántott rajta egyet, a lovak néhány lépést tettek előre és maguk után vonták az összetörött kocsit.

— Na, ezen ugyan nem érünk haza, öcsém!

Körülnézett, tájékozódni akart, hol lehetnek, de sehol sem merült föl egyetlen fénysugár sem az éjszakában a villámon kívül. Arra nem gondolhatott, hogy valahonnan segítséget hoz és még az éj folyamán összeeszkábálja és talpra állítja a törött kocsit.

— Tudsz-e lovagolni, Gyuszi? — kérdezte Marci.

A fiu lassan-lassan életre kelt és kezdte magát jó szívvvel beleélni a helyzetébe.

— Sohsem ültem lovon életemben.

— Már pedig most lovagolnod kell, akár akarsz, akár nem. Ne félj, erre a szelidebbre ültetlek, a szürkére, ez nem dob le a hátáról, olyan ez, mint a tehén. Én meg majd betöröm a bikást, aztán szép lassan hazakocogunk.

Kifogta a lovakat. Gyuszi fölhajította a szürke ló hátára, ott kisimitotta a derekát, megmondta, hogy a térdével erősen tartsa magát, kapaszkodjék a ló sörényébe és ha nem akar menni, a farkával csapkodjon a vékonyába. Gyuszi ott ült a lovon, de a ló nem mozdult. Mereven, göresösen ült a ló hátán, hogy le ne forduljon róla, Marci fölntermett a bikáson, mire a bikás ló veszettül vágdatni kezdett és Gyuszi egyedül maradt. A szürke is kocogni kezdett, majd nagyot nyihorászott, Gyuszi kétségbeesetten sikoltotta:

— Marci, Marci, ne hagyj itt magamra!

Marci csakhamar visszatért, keményen és rövid kantáron fogta a lovat, melléje farolt a másiknak és megveregette a lucskos nyakát. Szép csendesen elindultak.

VII.

Marci sokáig nem szólt egy szót sem. Elesődött. Olyan lett lassu elábrándozásában, mint a bikás ló, amely most fáradtan, cammogva lépkedett tova, ugyanolyan tempóban, mint ahogy a szürke szomszédja vitte Gyuszit. Az eső is mintha alább hagyott volna mérgelődésével, már csak finom, apró szemek szemeteltek, mint a harmat hullottak alá a gyöngyszemű esőcsöppek a nyári éjszakában. Az ég komorsága is megenyhült, a messze szürkéségből igen csendes, alig érezhető fény világított alá, a zivatarnak vége volt.

Gyuszi sem mert szólni, nem akarta ebben a talán önmagával leszámoló elkomorulásban Marcit megzökkenteni. Magára gondolt, s váratlan büszkeség ömlött a tagjain keresztül, mit szólnak majd ehhez a barátai otthon, ha elmeséli nekik a falusi mulatságot, a kis bundát s a csodaszép lovaglást, ahogy lépkednek, billennek előre, egyre közelednek valami felé és egyre távolodnak valamitől. Titkon rá-rá lesegetett a szeme sandításával Marcira, közben már lanyhábban fogta a lova ázott sörényét, nem félt, hogy lefordul róla. Tetszett neki az unoka-

bátyja, sajnálta, de szeretett volna sok mindenben olyan lenni, mint amilyen ő, bátor és szókimondó, aki semmitől a világon nem fél. Milyen más az ő élete, mint azoké, akik beszorulnak a kisvárosba és holmi ostoba hivatalokban tengetik le sivár életüket, az övé a korlátatlan szabadság, tehet, amit akar, ma egyik vásáron mulat, másnap másik vásáron cseréli el lovát, egyszer cirkusszal utazik, máskor meg vad lovakon nyargalássza be az uttalan, nyaktörő utakat, nem törődik senkivel, nem fél senkitől, nincs baja, nincs vesződése, csak él, iszik, mulat és titokban sir . . .

Ez fájt őneki is, mit mond majd otthon, mivel nyugtatja meg szegény, elaggott Anna nénit és örökön reménykedő Laci bácsit, akik mindaketten azt remélik, hogy a mai kirándulás csókkal és boldogsággal végződött. Hogy áll majd eléjük és vajjon mit mond majd Linus, aki kérlelte Marcit, könyörgött néki, kétszer is eljött érte, hogy a bolond mulatozásból átragadja, áthelitse egy másik házba, ahol bizonyára könnyek között, szivben és lélekben megbolygatva várt egy asszony a szerelmesére, szerencsétlen urára . . . Ez jutott eszébe Gyuszinak és még mindig valami halvány reménykedés hamvadozott benne, hátha Linusnak az esze tuljárt a Marci konokságán és hátha mégis, mégis összehozza valahogy ezt a két embert.

— No, — törte meg végül Marci az egyhangu utat, — no te könyvkukac, hogy izlik a lovaglás?

— Nem vagyok én olyan mihaszna, hogy a lótól is megijedjek, — vágta oda keményen Gyuszi.

De azért sokszor elöntötte a forróság és végigbizsergett a hátán a láz. Ilyenkor tépte, ráncigálta a ló sörényét és a két térdét feszesen tartotta, mert azt hitte, hogy lefordul a ló hátáról.

De a beszélgetés most nehezen indult meg, mintha kicsérélték volna Marcit, a kedvét is elverte a zápor, csak mormogott, dűnnyögött, mint a vénember, akinek már nincs hangos mondanivalója semmi.

Az uton egy magányos házra akadtak. Feketétek voltak az ablakai, ott benn aludt mindenki.

— Ide bemegyünk, — mondta Marci.

— Minek? Mit csinálunk itt? — kérdezte Gyuszi és huzódózott a Marci elhatárzásától.

— Meg kell egy kicsit mosakodnunk, — indítványozta Marci. — Így, ilyen rondán mégsem mehetünk haza. Olyanok vagyunk, mint a disznók.

Leugrott a bikás lóról, odakötötte egy nyárfához, amely az országut szélén már szárogatni kezdte a leveleit az éjszakai fürdő után. Gyuszit is lesegítette a lóról, a szürkét is odakötötte a fához. Odament a ház ajtajához, az öklével döngetni kezdte.

— No, ez aztán majd káromkodik, ha meghallja, hogy vizet kérünk tőle és nem bort.

Nemsokára egy vén, halottképű paraszt nyitotta ki az ajtót s amikor a kezében lévő gyertya

ide-oda támolýgó fénye mellett meglátta Marci, torz vigyorgás ült ki az ábrázatára.

— Szerencsés jó estét kívánok, — mondta, — és a hangja mintha valami feneketlen mélységből szállt volna föl, olyan üres és elhaló volt.

— Az öreg nem nagyon szereti a becsületes utast, — magyarázta Marci, — mert itt csak olyanfajta emberek szoktak megszállni, akiknek vaj van a fejükön.

Gyuszi megborzongott. Bementek a házba, az öreg paraszt előttük görbedezett, s amikor az egyik szobában megálltak, Gyuszi észrevette, hogy a ház valami utszéli csárda lehet, olyasfajta, amilyenekről Jókai regényeiben olvasott, ahol betyárok, tolvajok és egyéb veszedelmes emberek szoktak éjszakai menekülésükben megszállni, az öreg titkos buvóhelyet ad nekik az üldözö csendör elöl.

— Iszunk még? — kérdezte Marci.

Gyuszi keményen nézett Marci szemébe.

— Én nem. Én nem iszom többet.

— Hát akkor egy dézsa vizet adj ide öreg, — mondta Marci és néhány szóval eldarálta néki, mi történt velük a bolond vágatásban.

— Megesik az ilyesmi, — mondta a paraszt.

Megfordult, néhány perc múlva hatalmas dézsával tért vissza. Színültig tele volt friss vízzel. Marci is, Gyuszi is megmosakodtak, aztán kölcsönösen levakarták egymás ruhájáról a sarat, valahogyan rendbe hozták egymást, aztán néhány kupica

pálinka lenyelése után bucsut vettek a paraszttól, kimentek a lassan derengő éjbe, fölszálltak a lovakra és kocogtak tovább . . .

A nap már régen kisütött, amikor a két lovas megérkezett Bükkység udvarára. A lovak is megéreztek, hogy otthon vannak, szép csöndesen megálltak. Gyuszi éppen kiálltani akart, amikor Marci hirtelen, mintha láthatatlan tűz sistergett volna rajta keresztül, vágára kapta a bikást, otthagya Gyuszt és megkerülvén az udvart, az istállónál megállt, leugrott a lóról, a lovat bekötötte az istállóba. Amikor visszajött, egyébként fakó arca lángolt és izzott, végigrobogott a folyosón, kinyitotta az ajtót és Gyuszi többé nem látta . . . Ejnye, mi az ördög lehetett, hogy vándorló, hűséges pajtását magára hagyta anélkül, hogy egyetlen szóval is megmondta volna, hogy most mit tegyen? . . . Gyuszi tehetetlenül ült a ló hátán, amely mozdulatlanul, bámészan állt, némelykor az istálló felé fordította a fejét, csöndesen meg-meghörkent, de nem mozdult. Gyuszi szeretett volna róla leszállni, de nem mert leugrani a lóról.

— Marci, Marci, — kiáltotta szinte szemrehányó hangon.

De Marci helyett néhány pillanat múlva Linus jött ki a házból és amikor Gyuszt észrevette, iszonyu hahotában tört ki.

— Gyuszi, Gyuszi, mi lett téged, miért ülsz azon a lovon? — csufolkodott Linus és telten, harsogón nevetett, szinte göcögött belé az egész teste.

— Hát ülök, — mondta sértődötten Gyuszi, — mert nem tudok leszállni . . . De hova bujt el Marci?

Linus rejtélyes arcot vágott.

— Az már jó helyen van.

Hátranézett és a kezét meglendítve mutatott befelé, hogy milyen jó helyen van már Marci.

Linus odament a ló mellé, megcirógatta a nyakát, kissé fölsimpaszkodott, átkapta a fiu derekát és ügyesen leemelte a lóról. Amikor Gyuszi lába földet ért, úgy érezte, hogy azonnal összeroskad, minden tagja izgett és remegett, szédülés fogta el újra, önkénytelenül is belekapaszkodott Linusba.

— Ugy kell neked, — mondta Linus, — jöttél volna velem a vonaton, akkor nem kellett volna házáig lovagolnod. Hát mi történt veletek?

Linus karra vette a diákot, bekísérte a kis szobába, ahol akkor már Jóska is ébredezett. De Gyuszi, mintha újra a koreismai levegő csapta volna meg, mindinkább émelyítőbbnek érezte a fejét és a gyomrát, rokkantan ült az ágy szélén, mint a bőrig ázott veréb, csak a két kezét emelgette, mint a veréb a két ázott szárnyacskaát.

— Édes Linus, ezt nem tudom én elmondani, ez borzasztó volt és én olyan rosszul érzem magam.

Linus gyorsan letérdelt az ágy elé, levetette Gyuszi cipőjét, lehuzta a harisnyáját, lesegítette róla a piszkos kabátját s mikor a vizes ingét is lehuzta róla, ijedten, rémülten kapta fel a fejét, amint

a fiu testén észrevette a már gyógyuló vörös és kékes sávokat, emlékeit annak a rettenetes verésnek, ott a malomárok partján . . . A sávok össze-vissza, keresztülkasul váltól-vállig, a háton és vékonyon át, mint valami rejtélyes és ismeretlen tetoválás, szeltek át Gyuszi hófehér testét, rémületet és fájdalmat keltve Linus szívében.

— Mi ez? — kérdezte a lány riadtan.

Gyuszi szégyenkezően és titokzatosan rebegte:

— Semmi.

A szemében könny csillámlott fel, amint erre a szóra ránézett a leány ijedt arcára.

— De mi ez, Gyuszi? — unszolta Linus és mintha valami sejtés kapta volna meg, cirógatni, simitgatni, babusgatni kezdte a fiu cikk-cakkos testét és szinte befelé suttogta, mintha saját magának mondta volna:

— Szegény kis Gyuszim, hát már neked is kell szenvedned? És nem akarsz megmondani nékem, hogy kiért, miért?..

Gyuszi nem szólt többet semmit. Túrte, hogy Linus hideg borogatásokat tegyen a testére, a fejét vizes kendővel bekösse, lefektesse a saját ágyába és nyakig betakarja. Kimerült teste bágyadtan pihent a Linus ágyában, fáradt szemhéja leborult, gondolkodó agya még itt-ott elkapta a leány szorgoskodó alakját, egyszer a kezét érezte, máskor meg a halkan meglibbenő szoknyája suhogását vagy a cipője el-

csendesülő kopogását, aztán elaludt... Aludt egész nap s amire fölébredt s kábult eggyal küzködött a fél ébrenlét és a még mindig feléje kapkodó álom között, már késő este volt vagy már éjszaka is s csak azt vette észre, hogy már nem a Linus ágyában fekszik, hanem újra együtt alszik a mozdulatlan Jóskával...

VIII.

Egyszerre csak úgy érezte, hogy nagy bágyadságában és kimerültségében újra elaludt, de amint meghallotta Jóska éber horkolását, észrevette, hogy tulajdonképpen még mindig ébren van. A szemét lehunyta, teljesen elhagyva magát, terült el az ágyban és ő is mindenáron aludni szeretett volna. De mennél többet gondolt most az alvásra, annál több hangot, több neszt, több zördülést vett észre, mintha láthatatlan gnómok furcsa, bolondos játéka kezdődött volna el, finom csilingelés, lassan elszálló harangszó, ideges topogás, mély sóhajtozás: mint kísértő, lidérces képek rajzottak föl gyötrődő elméjében, gyermekes és megfeythetetlen félelmet keltve benne, mert hisz egész biztosan tudta, hogy a szobában nincs idegen és a szomszéd szobában az öregek alszanak...

Alszanak! A sötétben elmosolyodott, amikor erre gondolt, hogy a másik szobában Anna néni és Laci bácsi alszik. Bizony, ők kiméletlenül és környezetükkel semmit sem törődve, aludtak. Gyuszi csodálkozott, hogy csak most hallotta meg azt az egé-

szen furcsa, majdnem állatias horkolást és hörgést, amely a másik szobából verődött be az ő szobájának a nesztelen csendjébe. Soha életében nem hallotta még, hogy valaki ilyen zengőn, messzirehatón, harsogva tudjon horkolni és nem értette meg, hogy ha Anna néni horkol így, hogy tud attól a bácsi aludni és hogy ha a bácsi vékony és senyvedt tüdejéből szállnak fel ezek a hangok, hogy türheti el még álmában is Anna néni ezt a harsogó zajt. Fülelt, szeretne volna pontosan megállapítani, hogy kettőjük közül melyik az, aki ilyen lármával, szinte mennydörgésszerűen zugja át az éjszakát, valahogy mégis arra lyukadt ki, hogy Anna néni lehet a lármás alvó, szegény, felfujt, beteges, dagadt néni, még álmában is dagadtan és puffadtan ad magáról életjelt... Ezek miatt ugyan történhetik itt bármi a világon, felgyujthatják a házat, kifoszthatják a szövetkezeti boltot, ellophatják a kis kecskét, ezek nem ébrednek föl, ezek a nappali munkáért megkövetelik az éjszakától, hogy ne háborgassa őket, hagyja őket úgy pihenni, ahogy talán évtizedeken át megszokták.

Szerette volna Jóskát fölkelteni. Valósággal kétségbeestett azon, hogy most már az egész éjszakát át kell virrasztania, legalább Jóskával szeretne még egyszer beszélni, akármiről, talán a fecsegés közben mégis álom szállna az ő szemekre is. Önkénytelenül megrugta a lábával a szomszédja lábát, de az meg sem mozdult, aludt tovább, csöndben, mélyen, mint ahogy az elmúlt éjszakákon együtt szoktak így

aludni és soha nem hallották, mi történik körülöttük. Gyuszi nem értette meg, hogy soha erre a rettenetes horkolásra nem ébredt föl és most is csak azért hallja, mert ébren van... Mintha a láza már rég elmúlt volna, testét frissnek és ruganyosnak érezte és a füzfaütötte sávok sem sajogtak már... Óh, ezek az áruló, kegyetlen foltok! Hogy faggatta Linus, mondja meg néki, miért, mitől van ez, milyen gyengéd és kedves volt hozzá, mennyire sajnálta, hogy ápolgatta. De hogy mondhatta ő volna meg, minek a rut és gyalázatos emlékei ezek a sebhelyek, hogy árulhatta volna el a boszuálló segédjegyző férfiatlan és galád orvtámadását. Mert az a támadás igazán férfiatlan volt!

És erre a gondolatra az elmúlt néhány nap történetének egész borzalmas raja és sokasága sorakozott föl előtte, mintha eddig semmit vagy egyáltalán nagyon keveset élt volna életében és amit igazán élt, azt csak ezalatt a néhány, gyorsan tovasurranó nap alatt élte, amióta idejött a falura. Otthon, iskola, tanárok, kujtorgás, verekedés a tornaórán, latin és algebra, leselkedő tornatanár, tánciskola, egész kicsiny multja, — édes istenem, mik voltak mindezek ahhoz képest, amin itt olyan váratlanul és összefüggéstelenül kellett átrohannia. De mintha mégis összefüggtek volna egymással azok az események, amelyeknek hőse volt. A segédjegyző, akit orrba vágott s aki aztán megverte őt, az éjszakai dárídó a falusi korcsmában, a pupos cigányprimás,

a sok ital, Marci duhajkodása, a nyári zivatar, az éjszakai vándorlás, kocsitörés, lovaglás, lát: alig néhány nap alatt s mintha egyik dolog a másiktól folyt volna s mintha mindennek egy valaki, vagy valami lett volna a forrása, a megindítója, az elintézője, talán Marci, talán Marcinak a felesége...

Mégis elaludt, mert amire újra gondolkodni tudott, észrevette, hogy valaki bejött a szobába. A szive verése majdnem elállt hirtelen döbbenetében, de aztán meg olyan hevesen és lármásan kezdett kalapálni a szive, hogy attól félt, hátha meghallják odabenn, s az öregek, ha másra nem, erre az örült szivdobogásra mégis fel fognak ébredni... Soha nem vette észre eddig, mikor feküdt le Linus, de most érzi, tudja és az enyhe sötétségben látja, hogy Linus ott áll csendben a másik ágy mellett és vetkőződik. Most a cipőjét veti le és rendesen, ahogy eddig is tette, az ágy lábánál helyezi el. Most lehuzza a harisnyáját és összegyűrve odaveti a cipők mellé... Most leveti a szoknyáját... Gyuszi ebben a pillanatban úgy érezte, hogy ő azonnal felül az ágyban és megköszöni Linusnak, hogy olyan végtelenül jó volt hozzá. Milyen jószág volt ez! Nem olyan, mint az anyáé, nem olyan, mint a testvére, ez egészen más volt... De mégsem mozdult meg, nem mert vagy nem tudott, félt, hogy Linus megriadna és megharagudnék, hogy ennyire megijesztette. Ugy tett, mintha aludnék. Ugyanugy lélekezett, mint Jóska, szép csendesen, szabályosan, egy, kettő, egy,

kettő... mégis olyan lázasan és szokatlanul emelkedett a melle az erőltetett lélekzéstől... Linus fölsiklott az ágyra. A takaró megmozdult, kezével kissé megpaskolta a vánkost és a paplant is, aztán nagyot sóhajtott és azután nem történt semmi...

Gyuszit égette, lázította valami, hogy lehet az, hogy kilenc éjszakán át egyetlen egyszer sem vette észre, hogy Linus itt alszik mellette, amire Linus esteli munkáját odakünn elvégezte és fáradtan, a napi munkától bizonyára rettenetesen kimerülve, álmra hajtotta a fejét, addigra ő már Jóska-val együtt régen aludt. Hogy lehet az, hogy egyetlen egyszer sem tökélt el magában, hogy ébren maradj, kilesi titokban, mikor fekszik le Linus, nem, erre nem gondolt soha s ha talán be nem vullottan, mégis gondolt erre, a sötétben ráhulló álm mindig erősebb volt, mint ez a gondolat... De most itt fekszik mellette, most a karját mozdította meg, mintha a kezével az arcához nyult volna, most meg a lába mozdult meg... A kicsiny lába véletlenül odaért az ő lábához, aztán gyengén, óvatosan elhuzta onnan... Gyuszi szüz vére fellobbant, addig soha nem érzett érzés parázslott át a testén s ez az érzés a fellobbanó vérétől tüzes, unszó és marcangoló volt. A karját kihuzta a paplan alól és a paplan fölött tartotta néhány pillanatig, Jóska jobbra horkolt tőle, Linus pedig balra feküdt, alig egy arasznyi távolságban... (Most újra megmozdult Gyuszi karja, egy végtelen csöpp pillanatig a levegőben lebegett, aztán lassan

átsuhant a másik ágy felé és mint egy hirtelen lecsapódó szárny, ráhullott Linus mellecskéjére...

A leány mozdulatlanul feküdt, a melléből felszakadó sóhaj forró és izgató unszolásként hatott Gyuszira. Csak ott tartotta a kezét puhán és ruganyosan, szinte elomlón, mintha nem is egy kéznek az érintése lett volna, hanem mély, láthatatlan és kimondhatatlan köszönet, amelyet Linus iránt érzett. Köszönet, semmi egyéb. Vagy lehetett-e ez más, gondolhatott-e Gyuszi az önkénytelen és tudattalan megérésnek ebben a lázas pilanatában másra, mint arra, hogy hálával és köszönettel tartozik Linusnak figyelméért és jóságáért? . . .

Mégis, hogy lehet az, hogy ő most itt fekszik és Linus is itt fekszik, holott ezt határozottan és tisztán érezte, hogy néki nem volna szabad itt feküdnie, azt nem kellett volna megengedni, hogy ő ebben az ágyban aludjék ilyen rettentő közelségben valakihez, amikor az a valaki éppen Linus... Eddig soha nem érzett félelem fogta el Gyuszit, minden párolgó tagja remegni kezdett, mint az utsalí nyárfa levelei az eső verésében. Hideg borzongás szaladt végig a gerincén, a fogai is belevacogtak. Mi történhetett vele, nem tudott róla számot adni, az éj csöndjében elvesztette nyugodt és tiszta itéletét, valami vakmerő bátorság tört ki belőle, amint forró testtel, égőn és újra visszatért lázban feküdt Linus mellett, de amikor a gyengéd érintésre a másik testének a közelsége tüzes áradatban ömlött feléje, majdnem

teljesen elvesztette az eszméletét. És Linus szóval volt, a viláért sem nyitotta volna ki a száját, a lélekzete is törtebb és szakadozottabb lett, mint amilyen azelőtt volt, talán ő is azt érezte, amit Gyuszi, attól remegett és azt akarta, amit a diák, csak várt és remélt, tűrőn és türelmesen, mellecskén egy tiszta, de forró kéz érintésétől elkábultan, talán ő is közel állt már az eszméletlenséghez... Olyanok voltak, mint két virág, amely szerelmesen és bódultan hajol egymásra az érlelő és tikkasztó nyárban, vagy két ifju vad, amely elbujva az erdő mélyén, szepegve és titkon szimatolja, szüresöli és sóhajtja be egymás illatát.

A keze még mindig ott pihent. Várt. Most határozottan azt érezte, hogy Linus meg fog szólalni, azt fogja mondani, látod Gyuszi, ez nem szép tőled, ezt nem vártam tőled, én nem vagyok a cirkuszi Pompadour és nem vagyok cigánylány és nem vagyok olyasféle, mint aki után a falu sihederjei szaladgálhatnak, én Pajtás Lina vagyok, nincs senkim, csak két nevelő szülém tisztes jósága és nincsen semmim és senkim a múltban és a jelenben is csak a kis kecske, amelyet minden este meg kell fejnem... Ezt, vagy ilyesfélét várt Gyuszi, de Lina nem szólt semmit még csak hátat sem fordított néki, pedig csak gyenge, alig észrevehető mozdulatába került volna és az ő keze visszahanyatlott volna a paplan alá.

Hogy történhetett, Gyuszi ott volt Linus ágyában. Egymás mellett feküdtek, lélekzetüket elfojtva, remegőn, ijedten és mégis mintha mindketten arra

neszeltek volna, figyeli-e őket valaki az éjszakában, tudja-e, látja-e, hogy ők ketten egy ágyban fekszenek... De most hirtelen Jóska is horkolni kezdett és körülöttük a zengő horkolás, semmi egyéb, tudat-talan és ájult éjszaka vette körül őket, amint egymás mellett, egymáshoz simulva feküdtek az izzó csendben az izzó párna és parázsló lepedő lángjaitól körülcsókolva. Két kar tárult ki a sötétben, nem lehetett látni, kinek a két karja volt ez és ez a két kar odafonódott egy omló, puha derék finom vonalaihoz és így feküdtek együtt néhány pillanatig vagy talán sokkal tovább, — az életnek ebben a szilaj és erőszakos lángjában ki tudná a pillanatokat vagy a perceket megszámlálni?...

Tíz pillanat, vagy husz pillanat, vagy egy örökkévalóság? ... Gyuszi fülében mintha csendes és zsongító muzsika zendült volna föl, egész kis testen kimondhatatlan édesség ömlött végig, csodaszép hangok szálltak, egy soha nem látott és el nem képzelhető liget minden buja virágának az illata terjengett itt körülötte, minden, amiről eddig még nem tudott, ami legszebb és legáhitottabb csak fölmerült valaha kíváncsi és kutató lelkeben, amit eddig csak szóval könyvek néma soraiból érzett kisugározni, amit csak titokban, elrejtett szavakból és felnőttek kapkodó sugdosásaiból érzett ki, vágyak, amelyek még tegnap zöldelőn és éretlenül fakadtak föl, teli szívében és verejtékes fejében mindez mint valami csodálatos, rózsaszínű, megfoghatatlan felhő

bontakozott ki az első gyönyör ittas és szédült eszméletlenségében...

— Vénusz, oh milyen szép volt... — suttogta Gyuszi, de nem tudta folytatni, mert Linus ajka rátapadt az ő szájára. Frissen, mint a most kifakadt virág, édesen, mint az eper és forrón, mint a déli nap...

— Te mafla, — kiáltotta Jóska álmában és lerugat magáról a paplant.

Mindaketten megborzongtak, Gyuszi a következő pillanatban már ott volt a másik ágyban. Gyorsan magára huzta a paplant, Jóskát is betakarta, csöpp józansága, ami rémületében kinyílt az agyában, csak arra ösztökelte, hogy most Jóskára figyeljen, igazán alszik-e, vagy pedig csak teteti magát. De Jóska nem mozdult többet, néhány pillanat múlva újra horkolt...

Gyuszi bágyadtan, de boldogan feküdt a nagy csöndben, nem mert erősebben lélekzetet venni és Linus lélekzetét sem hallotta. Gondolkodni akart, gondolataiban még egyszer felakarta habzsolni azt a néhány pillanatot, gondolkodott, töprengett, aztán nehéz fátyol borult az agyára, szemére, a nevető szívére és szép csendesen elaludt.

IX.

Gyuszi kinyitotta a szemét. Az első tekintete mindjárt a másik ágyra esett. Üres volt. Egy-két pillanatig azon töprengett, mikor osonhatott ki a szobából Linus és fájt neki és boszantotta, hogy ezt nem vette észre. A gyenge, vékony függönyön át a reggeli nap derüje ömlött be, kibámult az ablak egy részén, aztán megütötte a fülét Jóskának a mindinkább élénkebbé váló ébredése.

Nem tudta, szóljon-e néki, elárulja-e nagy, kínos és rettenetes titkát, azt, hogy csak néhány pillanat kellett hozzá és ő azalatt a néhány pillanat alatt más lett, mint ami az elmúlt napokban volt és ami egész életében volt. Férfi lett, egész biztosan határozott és erős férfi lett belőle, olyan, amilyen a Marci volt... Vajjon meg kell-e ezt mondania Jóskának és van-e annyi esze Jóskának, hogy ezt kiolvassa a szeméből, leolvassa az arcából és észrevegye a mozgulatain?

Nem mozdult. Kinyújtózkodva, hosszan, kényelmesen feküdt az ágyban, Jóska összekuporodva, háttal feléje mozgolódott. Ugy érezte, hogy ezen az

éjszakán rövid lett néki az ágy és most, ahogy izmai feszültében a szokottnál erősebben kinyújtózkodva, hátát a ruganyos matracra szinte rászögezve feküdt, meg volt róla győződve, hogy ezen az éjszakán megnőtt, kicsiny termete sudárrá serdült, most már nem lehet vele csufolkodni, nem mondhatják néki, hogy a kis öklömnyi Gyszi, mert ő Kedves Gyula gimnáziumi tanuló és talán a bajusza is kinőtt már. Ha nem is akkorára, mint amilyen a Marcié, de mindenestre észre lehet venni, hogy az ajkán finom, lágy bajuszsálak virultak ki, mint egy virág fésző szirmai... De Linus, Linus, — hirtelen újra ő rá gondolt és csodálatos, érthetetlen félelem kezdte a szívét összeszorítani. Hátha meg haragudott rá, igen, s többé nem fog vele szóba állni, vagy megbántotta, megsértette és ő most már egész életében érezni fogja ennek a sértésnek kiengesztelhetetlen, sötét súlyát. Így gondolta Gyszi az ébredés első mámorában, mert az agya kóválygott, a tiszta érzései és gondolatai mellé zavaros és kuszált, bántó és idegesítő szemrehányások és marcangolások vegyültek, szabad volt-e ezt, lehetett-e, milyen arccal áll ő még egyszer Anna néni elé és mit mond otthon és szabad-e erről egyáltalában beszélnie?...

Jóska hirtelen felült az ágyban. Öklével kitörölte a csipás szemét, Gyszi felé fordult, valamit értelmetlenül mormogott, majd tisztán kérdezte.

— Ébren vagy, Gyszi?

-- Ébren vagyok.

— Én már régen ébren vagyok, — mondta Jóska, — de nem akartam néked szólni, mert gondoltam valamire.

Most Gyuszi is hirtelen felült, rámeredt a fiura és fojtott, remegő hangon kérdezte tőle:

— Mire gondoltál?

Megrémült, mert az jutott eszébe, hátha észrevett valamit Jóska és csak alattomoságból, ravaszságból nem szólt semmit, most csak tartogatja magában a nagy titkot, hogy néhány pillanat múlva kirohanjon és mindent kitálaljon a nagymamájának, Marcinak és Linusnak, aztán átszaladjon a segédjegyzőhöz és annak is elárulja, hogy Linus hűtlen lett hozzá.

Miközben ezt gondolta, belemeresztette a szemét a Jóska szemébe, de ezekben az álomittas, csendes és kifejezéstelen szemekben nem volt a világon semmi, csak a gyermeknek a tétovasága és elrévedezése valamibe, amit éppen most akart közölni Gyuszival, hogy talán megfejttesse vele.

— Mire gondoltam? — mondta Jóska . . . Képzeld, azt álmodtam, hogy újra kimentünk a cigányok közé és ott a sok piszkos, pállott, ronda nő között találtunk végre egy olyant, amilyent a Szalmási talált a patacsi erdőben. Mondhatom, nagyon szép volt. De nem ezt akarom mondani, hogy milyen szép volt a cigánylány, hanem azt, hogy te elkezdted velem erőszakoskodni, azt mondtad, hogy te idősebb vagy, mint én és ha már ilyen szép cigánylányt talál-

tunk, akkor néked van először jussod rá Szóval nagyon szemtelen voltál.

Gyuszi megkönnyebbülve kérdezte:

— Na, aztán mi történt a cigánylánnyal?

— Semmi. Mert, amig mi ketten vitatkoztunk és feleseltünk, közben odajött a bátyja vagy az ura, vagy a szeretője, nagy balta volt a hóna alatt, ettől aztán mindaketten megijedtünk és -visszasompologtunk a faluba. No, és most itt kezdődik az, amin már régen gondolkodom, tudniillik az uton, ahogy egymás mellett ballagtunk, magam se tudom, miért, egyszerre csak az a gyanum támadt, hogy te elkaptartottad előlem a cigánylányt, én ezért nagyon megharagudtam rád és el kezdtünk verekedni.

Gyuszi elnevette magát.

— Nagy csacsi vagy te, Jóska.

— Hát nem tudom, mi lehet ennek az álomnak a megfejtése. De van a nagymamámnak egy régi álmoskönyve, majd abban megnézem.

— Ezt okosan teszed, legalább megtudjuk, van-e itt egyáltalában szép cigánylány.

Jóska együgyűen kérdezte:

— Ez is benne van az álmoskönyvben?

— Azért álmoskönyv, hogy benne legyen.

Jóska leugrott az ágyról, gyorsan magára kapkodta a ruháit, megmosakodott és kiment a kis szobából.

Gyuszi egyedül maradt. Még szeretett volna az ágyban nyújtózkodni, de sok ideje nem volt, össze

kellett csomagolni a kis egyetmását, tizenegykor jött a vonat és azzal kellett hazautaznia . . . Még szeretett volna itt egymagában töprengeni és önmagával beszélgetni az éjről, amely kicsiny élete legédesebb éjszakája volt. Felült, önkénytelenül is megszimogatta a bajusza helyét, bizony ott egyetlenegy szál bajusz sem mutatkozott. A tekintete újra a másik ágyra esett, még látta a kicsiny vánkoston a finom kis mélyedést, ahol Linus feje pihent és az egész ágyon, a paplanban, a lepedőben, az ágy sárgás, kopott színében és mindenben, ami ez az ágy volt és amit eddig soha észre nem vett, valami rendkívülit, magasztosat és istenit látott. Lassan, óvatosan, mintha bujkálnia kellene, átsiklott a másik ágyba, dióbarna fejét ügyesen beleillesztette a vánkosnak abba a gödrébe, amelyben Linus feje pihent, magára kapta a lágy paplant, amely édesen és szerelmesen tapadt rá, mint az az egyetlen csók, amelyet a leánytól kapott . . . No, ha most véletlenül benyitna ide valaki és itt látná őt Linus ágyában, még gondolhatna valamit és még talán rá is jöhetne arra, hogy . . . Ledobta magáról a paplant és kiugrott az ágyból. Öltözködni kezdett.

Sokáig cihelődött és forgolódott, a cipője fűzőjével babrálgatott, amig rendesen be tudta fűzni, a gallérjával bibelődött, amig ügyesen rá tudta illeszteni az ingére, mosdás közben majdnem felhőszerűen csapódott a hab fiatal és megizmosodott mellére, amely ebben a pillanatban, ahogy derékig mez-

telenül állt a mosdótál előtt, valóban nem látszott már olyan gyerekesnek, horpadtnak és fejletlennek. Egyszerre csak a tükörrre esett a tekintete. Amint meglátta magát a tükörben, a karja lehanyatlott, a térde remegni kezdett, mert arra gondolt, vajjon észre fogják-e venni rajta, meglátszik-e az arcán, a szemén, a homlokán, a haján, a fülén, a száján és az orrán az elmúlt éjszaka? ... Határozottan úgy látta, hogy a tükörből egy egészen más arc tekint vissza rá, mintha most látta volna életében először ezt az arcot, ezeket a bátor és vakmerő szemeket, ezt a dacos száját és ezt a különös, kissé duzzadt nyakat, amely tegnap és tegnapelőtt még Marci szerint csak nyomorúságos kis gerdánecsnyak volt ... Gyötrő félelem, lenyügöző izgatottság fogta el, hogy fog ebből a házból kiszabadulni, hogy fog innen elmenekülni, mert a világ minden kincseért sem maradt volna itt tovább és ha neki ajándékozták volna az egész falut és minden kincsét ennek a falunak és a legdrágábbat, ami a Bükkyék házában csak található és amire ő valamikor epedve gondolt, — nem, még akkor sem maradt volna itt tovább ... Lázasan gondolt a vonatra, amely már elindult valahonnan és most dübörögve és huhogva közeledik a kicsiny állomás felé, megrázkódik, megáll és ő gyorsan, csókokat is alig váltva, besiet a harmadik osztályu kocsiba, hogy aztán ne lásson többet semmit abból a tíz napból, amit itt eltöltött és azokból az emberekből, akik között itt élt ...

Most tökéletesen és lesujtóan érezte, hogy a szeme és az arca el fog árulni mindent, hiába minden diákos ravaszsága, mert a Marci körmönfont-sága, lóvásárokon és korcsmákban megedzett tapasztaltsága túl fog járni az ő ostoba kis titkolódzásán. Legjobban szeretett volna kiugrani az ablakon és valahogy podgyásztalanul, bucsutlanul lesurranni az állomásra, igen, szeretett volna innen elillanni, megszökni és majd valami fantasztikus levélben elbucsuzni a rokonaitól, otthon talán még arra is volna kedve, hogy ezt a levelet hekszameterekben írja meg... De Linus, Linus, — nem, ez mégis gyávaság és ripőkség volna tőle, nem, őt még egyszer kell látnia, igen, még egyszer meg kell ragadnia a kezét és talán meg is kell néki valamit köszönni, vagy talán ha nem is kell megköszönni néki, talán egy hálás tekintettel, szemének egy szelid simogatásával kellene a tudtára adni, hogy... Teljesen összezavarodott, hol valami pipogya és tettenért számarának, hol meg az éj diadalából és mámorából vitézül és büszkén kikerült hősnek képzelte magát, össze-vissza, kuszáltan, részegen, szédülten és szégyenkezőn kavarogtak az érzései, ahogy még szünetlenül és egyre bámulta magát a tükörben, és ahogy lassan-lassan megenyhült vonásaiban végre ráismert önmagára, Kedves Gyulára...

Künn zsongott és élt a falusi reggel, gyenge harangszó, erős és lágy hangok, kolomp- és kocsi-zörgés, kacagás és a kecske mekegése, ... mindezek

körültáncolták Gyuszit, törékeny alakját, amint a reggel kaoszából végül egyebet sem hallott, mint a kecske mekegését, a kecske mögé képzelve a Pajtás Lina kisasszony komoly és szigorú alakját, ahogy a ház cselédeivel szemben viselkedett, hogy féljenek tőle... Biztosan megfejté már a kecskét és bevitte a reggelit a szövetkezeti boltba, ahol Laci bácsi hosszú pipaszárral a szájában, a krajcáros vevők között régi és rossz tréfákkal tolván előre a napot, szokása szerint hálásan csókolta meg a fogadott lányt, aki sohasem feledkezett meg róla és most is mint rendesen, elhozta a kecsketejet, talán jót tenne száradozó tüdejének... De vajjon a csók közben nem merült-e bele a mai reggel jobban a Linus szemébe és nem olvasott-e ki abból valami rejtelmeset, csodálatosat, olyat, ami tegnap még nem volt benné?... Gyuszi kicsiny kezével, amely formás és finom volt, mint egy reszkető vadgesztenyefalevél, tiltakozón intett, nem hitte, hogy az öreg, elvénhedt Laci bácsi szemének a sugara olyan mélyreható lehetne...

— Gyuszi, Gyuszi! — hangzott kívülről Jóska hangja, — mit csinálsz ott benn, gyere már reggelizni, még lekésel a vonatról!

— Jövök már, — kiáltott kifelé Gyuszi és most rideg és metsző volt a hangja.

Még egyszer belemerült a tükörbe, aztán sarkon fordult, még utóljára átkefélté magát, még egyszer megfésülte a haját, még utóljára, mielőtt ebből a drága és mézédesszobából kisietett volna, akart ma-

gán valamit változtatni, az agya még mindig ahhoz a gondolathoz tapadt, hogy ma reggel valami kifordított, valami rendetlen és meg nem szokott van az egész lényén.

Kinyitotta az ajtót, szép lassan maga után huzta. Amint a másik szobán áthaladt, szembe találkozott Jóskával. Gyuszi hidegen és érzéstelenül mérte végig a fiút:

— Gyuszi, tudod-e mi történt? — kérdezte izgatottan Jóska.

Gyuszi megijedt ettől a kérdéstől, de azért nem árult el semmit sem magából.

— Nem tudom.

És úgy tett, mint aki tovább akar menni.

— Várj csak no. Marci megszökött...

— Marci? — hüledezett Gyuszi.

Eszébe jutott, hogy Marci tegnap egyetlenegyszer sem nézett feléje, nem érdeklődött iránta, él-e, hal-e, csak hagyta, hogy lázban, izzadtan fetrengjen az ágyban.

— Ő, ő, — erősítgette Gyuszi, — de nem ám egyedül. Hanem... Hát te erről nem tudsz semmit?

— Semmit sem tudok.

— A vonaton Linussal együtt megjött Tercsi...

— A felesége? — dadogta Gyuszi.

Leszegte a nyakát és gondolkodott... Eszébe jutott a reggel, amikor megérkeztek és Marci hirtelen ott hagyta őt az udvaron a szürke lóval együtt. Ak-

kor érezte meg, vagy akkor vette észre, hogy itt a felesége . . .

— Persze, — mondta Jóska.

Gyuszi ebben a pillanatban végleg megnyugodott. Láta, hogy Jóska nem tud semmiről semmit. De Marci, Marci! . . . Hogy történhetett ez? És hogy ezt Linus nem mondta! Fájt neki, hogy bucsuzatlanul kellett elszakadnia Marcitól, pedig vele mennyi sokat akart még ma beszélni! Mennyi mindent akart még neki mondani! Mindent meg akart ő neki mondani, mert hisz ő volt az egyetlen ebben a házban, az egyetlen, Marci, a férfi, akitől annyit tanult, aki annyi merszre buzdította, s akit ő jobban szeretett mindenkinél a világon! Még talán . . .

Nem tudta a gondolatait befejezni, mert Anna néni duzzadt alakja tünt fel a szoba ajtajában.

— No Gyuszi, jobban vagy már?

— Köszönöm néni, nincs már semmi bajom.

— Látod, ebből te is sokat tanulhattál, máskor ne bizd magadat Marcira . . .

És boldogan, vidáman nevetett.

Künn a széles folyosó kis asztalán már megterítették a reggelihez. Gyuszi ott ült az asztalnál és a konyha felé pislákkolt. Linus volt ott, Linus szemébe akart nézni, de amire a szemének a sugara odaért a lány alakjához, Linus elkapta a fejét és Gyuszi már csak a haja alól kifehérlő nyakát és a hátát látta. De csak egy pillanatig bámult oda, aztán elkapta onnan a tekintetét, gyorsan behabzsolta a reg-

gelijét, beszaladt az istállóba, a lovakat kereste, de azok már nem voltak ott, csak a kis kecskét látta az istállóban, amint a maradék szénát jóízűn rágesálta. Odaugrott a kecskéhez és gyorsan megsimogatta. Megfordult, most megint észrevette Linust, ő is az istállóba jött, talán éppen át akarta lépni az istálló küszöbét, de hirtelen mást gondolt és megfordult. Megint csak a hátát látta . . . Gyuszi ott ált a kis kecske mellett, valamit akart mondani, a torka elszorult, s amire hirtelen lehunytt szempillái fölemelkedtek, Linus már megint eltűnt előle.

Megint a Jóska-t látta maga felé szaladni. Gyuszi kelletlenül indult elébe s mikor összetalálkozott vele, fanyarul mondta, hogy szeretne még itt maradni, de otthon várják és a balatoni kirándulásról senkinek a kedvéért sem mond le. Tavaly is körüljárták a diákok a Balatont, Fonyódtól Siófokig gyalogoltak, ott áthajókáztak Balatonfüredre és Füredtől Tihanyon át, ahol kipróbálták a híres apátsági visszhangot, a zalai parton végig lejutottak egészen Keszthelyig.

— Vigy magaddal, — kérlelte Jóska s ezt olyan hangon mondta, mint aki a másikon különb és nálánál nagyobb fiút lát, valakit, aki már nem is fiu, hanem férfi, akire rábizhatná a sorsát.

— Nem bánom, — felelte Gyuszi, de a válaszában benne volt a visszautasítás . . . A nagymama ugysem engedé meg.

— Gyere, itt a tisztelendő ur.

Gyuszi nem volt kíváncsi a tisztelendő urra, de azért követte Jóskát. Bement vele a szövetkezeti boltba. Linus a pult mellett állt, holmi apróságot csomagolt be egy parasztasszonynak, de amikor Gyuszi belépett, hirtelen megfordult és a kis füszeres fiókok között keresgélt, gyömbért, vagy magyarborsot, vagy köménymagot. Gyuszi mereven nézett a kis fiókok felé, amelyeken rég elhalványult kis keskeny táblákra volt fölírva, mit rejtegetnek magukban. A kis táblák körül kotorászott Linus az ujjaival, amelyek most úgy zakatoltak és kopácsoltak, mint a harkály az erdő csöndjében. Csak az ujjait látta, a fénylő fekete haját és a gömbölyű vállát, amint az erőlködésben meg-megrándult . . .

— No, amice , hát hallom, hogy elutazol, — mondta a plébános és hosszú, fehér kezét odanyújtotta Gyuszinak. Hát tudsz-e már jól görögül olvasni?

Gyuszi most nem akarta a maga tudományát fitogtatni, de azért udvariasan azt felelte a plébánosnak, hogy görögből is egyese volt . . . Egyre Linus hajladozó alakján járt a tekintete. Kipp-kopp, a kopogás egyszerre csak megszűnt, Linus lehajolt a pult mögött s miközben a plébános Gyuszit examinálta, szép lassan az utca felé vezető ajtón kiosont. Gyuszi csak akkor vette észre, amikor kipirult arca

felragyogott a szeme előtt egy pillanatra, sebes tovasuhanásában az üveges ajtó mögött.

— Hát reméllem, jól érezted magad közöttünk, kis fiam, — mondta a plébános, nem árt az ilyen városi gyerekeknek a falusi levegő.

— Köszönöm, nagyon jól, — mondta Gyuszi és áradozva kezdett beszélni a faluról, az aratásról, a koránkelésről, a koránlefekvésről, az est csöndjéről és a falusi éjszaka titokzatosságáról... Most áradt, ömlött belőle a szó, mintha egész bensejét ki akarta volna tárni, mintha meg akarta volna mutatni a szívét s mindenáron meg akarta volna győzni a kételkedő plébánost, hogy milyen kitűnően érzi magát.

Az arca kigyult, a szeme szikrázó fényben lángolt, zengőn és boldogan beszélt és amint az öreg kehes bácsi és a duzzadt néni is köréje telepedett, nem tudta magát türtőztetni, kitört belőle az, ami fojtogatta és harsogva és derülten mondta:

— Ó, az én Marci bátyám, haragszom rá, hogy itt hagyott, csak lenne még itt a házban egy ló, nem bánom, ha olyan is volna mint a sárga, a bikás ló, én fölülnék rá és utána vágtatnék... De nincs időm, mindjárt itt lesz a vonat s el kell mennem, s isten tudja, mikor látom őt újra s mikor foghatom meg a kezét. Mert valamit szeretnék neki mondani, amit meg akarok néki köszönni, azt nem mondhatom meg másnak, csak néki, csak Marcinak...

Az öregek boldogan hallgatták és jólesőn bölögattak.

— Derék legény vagy te, Gyuszi, mert ha te nem vagy nálunk, akkor Marcinak nem jutott volna eszébe a kirándulás és talán most is nyomorultan és boldogtalanul kóvályogna... De most, ha van esze az asszonynak . . .

— Hát hogy ne volna esze, — mondta a plébános.

Igy telt el az az egy-két óra, Gyuszinak indulni kellett, besietett a kis szobába, ott a holmija már teljesen rendben volt, a kezébe kapta kis utazótáskáját, a karjára vette vékony felöltőjét, aztán sorba elbucsuzott mindenkitől, térült-fordult, keringett maga körül, már repülni szeretett volna, szállni-szállni, el, messzire innen s a vágyban megdobbant a szive, öreg emberek csókja pernyedt el az arcán... Linustól még nem bucsuzott el.

— Linus, Linus, — kiáltotta Jóska. — Gyuszi megy már, bujj elő!

Valahonnan, a tyukólak mögül lelkendezve szaladt be Linus, hosszú szempillái ráborultak a szemére, aprón, szaggatottan lélekezett, szinte zihált, mintha nagyon messziről és halálfáradtan rohant volna ide. Megragadta Gyuszi kezét, megszorította, de azért olyan félszegen és sután állt a fiu előtt, a fejét rázta, mintha a tekintetével nem akart volna találkozni, de amikor érezte, hogy most senki nem néz feléjük, hirtelen felszegte a nyakát, tágranyi-

totta ki a szemét, belemeredt a fiuba, a szeme most lángolt, égett, boldogságot sugárzott és az ajka hoszsan és forrón tapadt a fiu reszkető szájára . . .

— Szerencsés utat, szívem, — rebegette Linus.

Gyuszi már ott kalimpált a lépcsőkön, kis táskáját meglibbentette, azok onnan a kis házból kedvesen integettek feléje, Jóska, mint a hüséges kutya, ott loholt mellette. Elindultak, siettek a kis állomás felé. Körülöttük, minden friss, élő és virágzó volt, a teli élet zengett és muzsikált a faluban, a réteken, a mezők tarka-barka virágain, a sudár jegenyéken, a porzó kocsiu-ton, az eke alatt felmálló, zsiros göröngyökön, a madarak gondtalan rebbenésében, a távoli erdők alig hallható mormolásában, a kis malomárok lassu és ernyedt csobogásában: — minden meztelenül és titok nélkül tárta ki az élő és viruló életet és Gyuszi ebben a csodálatos nappali fényben és világosságban nem érzett egyebet, mint a maga kifejlett és megizmosodott életét, a gyönyörű éjt s harsogva, önkívületben, zugón szerette volna Marci csufolkodására odavágni:

— Hát látod, nem haltam meg tőle! ...

ROKOKÓ.

A mikor Böske a poros uton, amelynek a szélein a kutyatej és a papsajt viritott, végigsietett, az egész kisváros el nem titkolt kíváncsisággal bámult utána. Lakkeipője fénylett a nyári melegben, kipirult, kövér arcán mintha némi gőg ült volna, amikor egy-egy megjegyzés a füléig jutott... Jaj de megszépült, — mondták — de gyönyörű sudár-rá serdült, ki hitte volna, hogy ez válik a mi kicsiny özikénkből — hangzott a kinyitott ablakok mélyén, vagy a kocsit közepén, ahol Merényi szolgabíró körül ácsorgott az ifjuság, hogy a szobai munka után élvezze a nap lehelletét és a Pestről hazasiető színésznő drága szépségét. A kalapok egyszerre lendültek a levegőbe, amikor Böske komoly és szótalán férje oldalán elsurrant a társaság mellett. Böske azt látta hirtelenében, hogy a szolgabíró egészen megkopaszodott, Fürtössy járásbíró most is sebesen harapdálja sárgás bajusza szélét, Vucskics dijnoknak pedig még fényesebb és kopottabb a könyöke, mint amilyen tavaly volt. Azok meg azt állapították meg egymás között, hogy aligha van a me-

gyében szerelmesebb férj, mint Sugatagi, a Böske komor képü ura.

— Félti a gyöngyömet, — vélte Merényi és a sok éjszakázásban kivörösödött szemét tágra meresztette. Ugy bámult az asszony után, akinek a feje fölött aranyport szitált a napsugár.

— Félti? — legyintett Fürtössy és acélkék, hideg szeme élesen lövelt a távolba. A vállát is meg-
rázta, de azután csak úgy magának dörögte re-
kedt hangján: — Színésznő... Kis Böske.

A díjnok volt a legbeszédesebb.

— A Huszár Tera, elhigyjék az urak, nem áll vele szóba. Büszke lány, az apja nyugalmazott csendőrőrnagy, más az ő moráljuk, már ahogy ők mondják. De mit beszélek? Leveles Mancsi hangosan mondta tegnap, hogy Böske meghalt az ő számára. Na, mit szólnak hozzá? Még a kéményseprő lánya is. Annak sem kell a színésznő. Az asszonyokról nem is szólok.

A járásbíró még legényember volt, őt szinleg nem izgatta, mi bajuk lehet a hölgyeknek Kállay Böskével. Akinek az apja itt rokkant meg becsületben és szegénységben, holott, ha betyár lett volna, ezreket lophatott volna a gróftól, akinek kasznári minőségben ette a kenyerét. Pestre mehetett volna a gyönyörű lányával, aztán most legalább nem kellene végighallgatnia a különböző pletykákat.

De Merényit kinosan érintette a díjnok fecsegése, mert az ő felesége volt a hangadó a társada-

lomban. Nagy fejét a válla közé huzta, úgy hunyorgatott rosszalóan Vueskiesra. A dijnok egy elszánt kézmozdulattal visszavonta mindazt, amit az imént mondott: ,

— Bocsánat, — hebegte, — egy árva szót sem mondott:

A szolgabíró helyeslően bólintott, nemcsak azért, mert Böskénél nem volt kedvesebb lányka annak idején a városban, hanem mert az apja mindennapos kártyapartnere is volt a kaszinóban. Nagyön restelte volna, ha az öreg Kállay bármi okból haragra gerjedt volna éppen ő ellene.

Fürtössy kiolvasta Merényi szeméből a gondolatait.

— Hát akkor csönd legyen! — mondta halkan és a hangja remegett kissé és még mindig fátyolosan szállt ki a torkából, amint Böskére gondolt.

Köszönt és lassu léptekkel indult el a kasznár háza felé. De utközben megállt a Mancsi ablaka alatt. A lány kihajolt virágai közül, sötét haja kékesen ragyogott a nap világában. Fürtössy a fehérre meszelt falnak támasztotta a vállát, úgy nézett a lány ravaszkodó szemébe. Kicsit évődött vele, aztán elindult. De két lépést sem tett, máris megfordult.

— Mikor lesz az esküvője? — kérdezte.

— Majd tavasszal, — mondta Mancsi és kissé meglepetten bámult a bíróra.

— Ejnye, — sokalta Fürtössy, — addig sok

viz folyik le a Murán, s maga még sokszor megfürdik benne.

— Meg én, — bölintott a leány, s a szeme fehérre tisztán ragyogott, amint a házak fölött eltekintett, hogy meglátná-e a rétek ölén himbálózó folyót.

Fürtössy most egészen odalépett az ablakhoz.

— Láttam magát, — suttogta és olyan intim bizalmaskodással nézett rá, hogy Mancsi zavartan sütötte le a szemét.

— Engem? — hebegte, s hirtelen nem tudta, mire gondoljon.

— Na igen, — folytatta a bíró, — mert én minden este a Mura cserjéi között szoktam botorkálni.

Mancsi olyan piros lett, mintha napsugárral öntötték volna végig az arcát. A fejét haragosan hátrakapta, még egy pillanatig ijedten bámult ki felé, aztán megfordult. Fürtössy nem mozdult, a leány érezte, hogy a férfi ott áll a háta mögött . . . Mind a ketten egy forró, nyári estre gondoltak. Mancsi vőlegénye a törpe bokrok alján ült, s ő maga a vízben uszkált, rózsaszínü sarka, amelyről apró gyöngyök peregtek le, mint vízbehullt csillag uszott utána, fehér nyaká vakítóan villogott, s amikor lassan kiemelkedett a sebes iramu folyóból, a halkán reszkető vizesöppeken kívül csak a lassan elboruló est vékony selyemfátylai simultak lágyan hajló derekához.

— Megmondhatja az őrnagy-kisasszonynak,

meg a többi barátnőinek is, hogy ezt Kállay Böske meg nem tenné soha...

Fürtössy elnevette magát, de Mancsi már nem hallott semmit sem a szavaiból, sem a kacagásából.

Délután Merényiéknél vizitelt. A szolgabíró ilyenkor a kaszinóban üldögélt és a friss pesti lapokat olvasgatta. Az asszony már kissé elvirágzott, de a szemében még mindig több tűz volt, mint a szőke, vízszemű hajadonok egész lényében.

— Mondja, Olga, — kérdezte a bíró, amikor fanyar izű bókjaival, amelyeken ő maga mulatott a legjobban, kissé fölvilanyozta az asszonyt, — miért gyűlöli maga a Böskét?

— Gyűlölöm, — mondta határozottan. — Elrontja a várost. A ruháival, a kacér mosolyával és a mosdatlan fecsegéseivel. Nem hallotta, azt mondják, hogy az anyja...

Fürtössy közbevágott:

— Ne, ne, a hallottakat ne bántsuk, Olga... Különben én is ismerem Sugatagit. Az az ember nem tréfált még soha életében senkivel. Az nyomban megkorbácsolná Böskét, ha egy szemhunyoritással is okot adna...

— Azért színésznő, hogy értse a dolgát, — vélte Olga és gyűlölködve nézett a bíró arcába.

Fürtössy lehorgasztotta a fejét. Nagyon halkan mondta:

— Színésznő? Eh, erről ne beszéljünk! Látam én olyan asszonyt is, aki még soha sem festette

ki a képét, de színházba is talán ha egyszer megy egy év alatt, mégis megcsalja az urát.

Olga szikrázó haraggal ugrott föl.

— Fürtössy . . .

— Ne értsen félre, Olga, de az az asszony, akitől beszéltem . . .

A szolgabiróné arca ellágyult, a szemében remény gyult ki, kerek nyakát kissé előrenyujtva kapkodta el a bíró szavait.

— Igen, az az asszony nem Sugataginé volt . . .

Vette a kalapját és magára hagyta az elképedt Merényinét.

Amikor Sugatagi elutazott, Böske minden nap kora reggel a folyó partján sétált, a füzesek és cserjék között, amelyeket alul a Mura habja csókolt, felül a napsugár fürdetett. Egyedül járt, pihent, nem törődött a kisvárosi hölgyek grimászaival, de azért észrevette, hogy az utóbbi napokban megváltoztak. Nem tudta, hogy Merényiné miért invitálgatja olyan hevesen és Huszár Tera miért szalutál néki úgy, mintha az atyja ezredesének a felesége előtt állna. De nem is törődött velük. A milanói vendégszereplésére gondolt és a torkára úgy vigyázott, mintha apró, finom gyémántokat rejtegetett volna benne.

— Valaki leselkedik utánam, — gondolta egy reggelen. — Itt bujkál, siklik a bokrok között. Ha nem kutya, akkor ember. Vajjon ki lehet?

Megállt és fülelt. Mögötte félénken simultak

egymáshoz a vékony ágacsák és gondosan eltakarták előle az ismeretlent. A Murába szmaragdfényt öntöttek a tulsópart sűrű, leveles fáí, a kisváros a völgy fáradt öléből most emelkedett ki a napsugarak arany létrafokain.

A bokrok újra megrezzentek.

— Ki az? — kérdezte Böske.

Halk nevetés szállt a piros, remegő füléhez.

— Ki az? — türelmetlenkedett újra.

— Én vagyok, bém vagyok,

Félig nyuzott bakkecske.

Szarvaimmal tusálok,

Bajuszommal szurkálók,

Szaladj mindjárt, mert megdöflek... —

tréfált valaki a sűrű ágak mögött.

Böske elnevette magát.

— Fürtössy, — mondta kacagó hangján, s az erdő frissen zengte vissza a kacagása tiszta ezüstjét.

A járásbíró széthajtotta maga előtt az ágakat.

— Emlékszik? — mondta és mosolygós arca ragyogva bujt ki a zöldelő levelek közül.

— Hogyne emlékezném... A félig nyuzott bakkecske, akit a gazdája világgá kergetett...

— Ez volt a maga kedvenc versikéje. Sokat mulattunk rajta.

— És most eszébe jutott magának?

— Eszembe. Sokszor gondolok erre.

— Aztán hogy került ide?

— Minden reggel erre csatangolok. Már hét-kor itt vagyok a Mura partján. Megkerülöm a várost, elsétálok a parkig, benézek a kertész-ház virágos ablakán és kilencre benn vagyok a hivatalomban.

Együtt indultak el a gyönyörű park irányába, amely már messziről mosolygott feléjük, mint a rózsaszínű gödröcske a szerelmes szűz arcán. Fürtössy utközben a város hölgyeit szapulta, de Böske hevesen szólt közbe:

— Higyje el, nem törődöm velük. Itt pihenni akarok. Ősszel Milanóban énekelek.

— De én nem türhetem, — hangoztatta a bíró és részletesen elmondta, hogyan piritott rá Mancira és a szolgabírónéra.

Böske hálásan nézett rá.

— Látja, ezt köszönöm magának, ez kedves volt.

A kertész-háznál megálltak. A buja virágágyakat nézték egy darabig, de Fürtössy hirtelen megszólalt:

— Tudja-e, mi volt ez máskor? Ez a rokokó-stilű ház? Nem hallott erről soha?

Böske gondolkodott.

— Valóban, mintha...

— Kéjlak volt, — mondta Fürtössy. — Akkor még ifju volt a gróf, s minden nyarat itt töltött a kastélyában. S ha itthon volt, ebben a házban lakott valaki. Azt mondják, egy villámló szemű asszony

volt, a nevét nem tudom, a pesti Operában énekelt . . .

— Színésznő, — mondta halkan Böske.

Mindketten a mult avarjában botorkáltak kigyult fantáziájukkal... Csókok forró zenéje szállt ki a kéjlak ablakából, párisi parfümök finom illata terjengett körülöttük, kábult szemmel bámultak a repkényre, amely mint egy széttépett fátyol ügyetlenül takargatta el a megkopott falakat.

— Nézzünk be, — mondta alig hallhatóan Fürtössy.

— Ki lakik itt? — kérdezte Böske.

— Az öreg kertész, de az csak este tizkor jön ide.

A bíró felfutott a keskeny lépcsőkön. Böske kíváncsian ment utána... Benn régi képekről fáradt mosolyok integettek feléjük, ódon butorok nehéz szaga küzködött a virág-illattal, ezüst kancsók, diszefegyverek és arannyal himzett, drága szőnyegek tarka-barka rendetenségben heverték szanaszét... Böske meghatottan állt a szoba közepén.

— Mintha kriptá volna, — mondta csendesen elmélázva.

Fürtössy izgatottan állt a háta mögött. Kezét szeliden az asszony karcsu derekához simította s úgy suttogta tört, elfuló hangon:

— Kis őzikém.

Böske ijedten fordult meg.

— Ereszszen!

Az ajtóhoz ugrott, de azt zárva találta.

— Azonnal nyissa ki, — kiáltotta és tágra meredt, perzselő szeme vadul forgott az üregében.

Fürtössy hadonászott.

— Böském, drágám... — suttogta és erős karja hirtelen, mint egy fojtogató iszalag, az asszony nyaka köré fonódott.

Böske erős öklével az arcába csapott. Fürtössy megingott, eleresztette az asszonyt, Böske mint a leopárd siklott el mellette és kiugrott az ablakon. Sötét haja leomlott, a térde megnyilalt, amint az éles kavics vért csókolt ki belőle, de egy pillanat alatt már talpon volt, a válla megvonaglott, sebes léptekkel iramlott tova a park útjain a város felé.

Fürtössy az ablakhoz támoalgott, onnan meredt utána. Az arca sápadt volt és eltorzult, acélkék szemében véres erek reszkettek, erős, széles válla mintha a melle felé hajolt volna. Most nem látszott meg rajta, hogy ő a város Don Juanja, inkább egy elvénhedt rokokó-hőshöz hasonlított, aki elunta a kéjlakban az aranyrámák közt való tespedést, s rokkant lábával idetipegett az ablak mellé, hogy megtudja, kísértő álom volt-e, vagy igazi selyemszoknya suhant-e meg újra a fakó, poros emlékek elhagyott otthonában...

NIKOTIN.

Amint a francia drámákban szokás, az asszony délelőtt kilenc és tíz között besurrant az idegen férfi lakásába, hogy tanácsot kérjen tőle. Az idegen alatt azt kell érteni, hogy ez a férfi soha nem csókolta az asszonyt, s köze mindössze annyi volt hozzá, hogy háromszor ebédelt nála, ajándékot vitt a kis fiának, s az urának már négy lépésnyi távolságból illedelmesen köszönt. Az asszonyról pedig annyit kell tudni, hogy abban a pillanatban, amikor erre a lépésre elszánta magát, nem volt már senkije, hogy kirugottnak, rongynak, utolsónak érezte magát, s hogy ez az idegen férfi zavaros agyában úgy jelent meg előtte, mint egy agg bölcs, aki egyetlen szavával meg fogja őt menteni. Nem tudta volna megfejteti, miért gondolt rá így, de erre már ideje se volt, mert amikor kissé magához tért, már ott ült a férfi hálósobájának a diványán.

Hogy a helyszíni rajz tökéletes legyen, még a következőket kell tudomásul venni. Ez a hálósoba a legkopottabb hónapos szobák közül való volt. A lépcsőházra nyílt, de az asszony körülment a folyo-

són s az előszobán kopogott be. Egy gyanakvó arcu, piszkos nő nyitotta ki az ajtót. Ez alsószoknyában állott ott, s a kezében piszkafa volt. — Mi tetszik, — kérdezte, s végigmérte a látogatót... Itt lakik Gőz ur? — suttogta az asszony. Kérem, én az unokanővére vagyok... Ugy? — kételkedett a nő. Az unokanővére? Tessék bemenni... Kinyitotta az ajtót. Ezen át jutott az asszony a másik szobába, ahol Gőz ur lakott.

Itt a függönyök le voltak bocsátva, mert Gőz ur még az ágyban feküdt. Homályos és barátságatlan szoba volt ez, nehéz és hideg, szivarfüsttel átítatva, az asztalon a legkétségbeesettebb rendetlenség, egyik szekrény félig nyitva s ebből egy pepita és egy fekete nadrág szára kandikált ki, a mosdón fehér tál s abban sárga viz. A repedezett és duzzadt padlón rongyos szőnyeg, amiért a Teleki-téren sem adnának már egy fityinget sem. A divány sárgáspiszkos huzattal beborítva, hogy ne lehessen látni, mi éktelenkedik alatta. Itt ült a barnafátyolos asszony s ijedten nézett az ágyra, amelyből, mint egy puha koporsóból emelkedett ki egy halott-arcu fiatalember. Valóban és tulzás nélkül iszonyuan megdöbbenítő ábrázata volt ennek a felébredt embernek, amint mereven, némi iszonyattal a szemében nézte, hogy az asszony kipirult arcáról a kalapja pereméig lebbenti fel finom fátyolát.

— Bocsánatot kérek, — hebegte az asszony, hogy ilyen korán...

Gőz a könyökére dőlt s úgy leste, hogy mit akar tőle váratlan vendége. S ahogy lassan kieszmélt bódultságából s egy árnyalattal meglágyultak a vonásai, megismerte az ügyvédnet. Ez dr. Fáy felesége volt, huszonkét éves lehetett, csodaszép haja volt, kitűnő családból származott, s ezt a családot Gőz még abból az időből ismerte, amikor Fáy né egyszerüen csak Elzácska volt, rövid szoknyát hordott s egy vidéki városka polgári iskolájában a legjobb tanuló volt... Gőz egyre leste az asszony szavát, s mivel az nem szólt, visszafeküdt az ágyba s furesa, rekedt, a szivarfüsttől megfakult hangján mondta:

— Rettenetesen rosszul vagyok.

Az ügyvédné közelebb huzódott hozzá.

— Mi baja, édes barátom?

Félig az ágy felé dőlt gyönyörű felső teste az érdeklődés olyan hevességével, hogy Gőz kissé elszégyelte magát. Ez az ő kedves, régi földije nyilván akar tőle valamit, s most ő molesztálja a betegségével. Bocsánatot akart kérni, de újra kábultság szállt az agyára, s újra az a rémes halottfehérség öntötte el elesigázott arcát.

— De hát az istenért, — rémüldözött az asszony, talán orvosért kellene küldeni?

Gőz bágyadtan legyintett:

— Majd elmulik. Nikotinmérgezésem van.

Az ügyvédné felállt.

— Behivom azt az asszonyt, aki bebocsátott.

— Ne, ne, — tiltakozott Gőz. Csak hagyja. Az olyan buta, hogy még rosszabbul leszek, ha meglátom. De ha már itt van, kérek egy pohár vizet. Valami úgy feszül, rángatózik a gyomromban, hogy azt hiszem, meg kell örülnöm.

Egy pár kortyot ivott a vizből, aztán szemmel láthatólag jobban lett.

— Hideg van, — mondta.

— Ott künn süt a nap, — vigasztalta az asszony.

— És én itt vagyok az ágyban. Már ezerszer megfogadtam, hogy nem szivarozom többet. Ez a rettenetes nikotin. Ez fog engem megölni. De nem tudok róla lemondani. Mintha időnkint szükségem is volna erre a nikotinra.

— Miért?

— Mert ilyenkor, amikor gyötör, kinoz a mérge, mindig az ostobaságaim, a züllött éjszakáim, a boldogtalan szerelmeim jutnak az eszembe. S ilyenkor mindig el tudom határozni, hogy holnap más leszek, mint amilyen tegnap voltam. Mindig ilyenkor esküszöm meg arra is, hogy végre itt hagyom ezt a végtelenül unalmas, hideg, lerongyolt szobát s valami ujba költözöm, valami meleg és otthonos házba, ahol egy fiatal asszonyka, vagy egy tiszta lány fog kiszolgálni s nem az a boszorkány külsejű teremtes odakünn... De amikor aztán nincs már méreg bennem, a méreggel együtt kivész belőlem az ambíció és az akarat. S itt ragadok... Ugyan ké-

rem, tegyen egy hideg borogatást a homlokomra.

Az asszony most már otthonosan forgott a szobában. Vizet öntött a törülköző-kendőre, kifacsarta, odament a beteghez s jó erősen rákötötte a hideg kendőt a homlokára. Gőz nyugodtan tűrte ezt a szorgoskodást, kinyújtózkodott, s egy gyöngé, erőtlen mosoly is bágyadozott a szája szélén.

— Jó? — kérdezte az asszony.

— Kösznöm, nagyon jó.

— És a nikotin okozta?

— Az, az, a nikotin.

— És mikor feküdt le?

— Reggel hétkor.

— És mikorra gyógyul meg?

— Ma, talán éjjélre. Éjjélre már egészen jól leszek.

— De reméllem, ma már nem gyujt rá?

— Hogy az ördögbe ne! Mihelyt jobban vagyok, az az első dolgom. Csak a felét szívom el, mert a másik fele keserű, mint az epe. S tudja, az igazi szivaros csak a mérgezés után tudja élvezni a szivart. A harmadik, vagy az ötödik napon. Nincs az a bor, amely édesebb, nincs az a csók, amely forróbb, s nincs az az étel, amely izesebb volna, mint ilyenkor egy jó szivar.

A szemére vont a hideg kendőt. Pár pillanattig hallgatott, s anélkül, hogy az asszony felé fordult volna, folytatta:

— Tudja, Elzácska, olyan ez, mint a csaló asszony esete. Ha egyszer már belekóstolt a csalás nikotinjába, verhetik, rughatják, megalázhatják, mindig visszatér ehhez az édes, drága, rettenetes méreghez. Legföljebb arról lehet szó, hogy amint a megijedt szivaros is jobban megválogatja a mérgezés után a szivarjait, a rajtakapott asszony is ravaszabb, óvatosabb, titkolózóbb lesz. De rohan, fut a nikotin után s bár hazug fogadásokkal áztatja magát, s agg bölcsek tanácsára kíváncsi, ezt csak azért teszi, mert tudja, hogy úgy is mindennek az ellenkezőjét fogja cselekedni.

— És a nikotin egyszer mégis megöli az embert, — mondta az asszony.

— Csak az ostoba, a kishitű fél ettől.

Gőz most már újra elbágyadt. Fáradtan pislogott az asszonyra, többet nem szólt, majd nehézkes erőlködéssel megfordult. A borogatást letépte a homlokáról, a szemét lehunyta, s lassan elaludt.

Az asszony még ott állt egy-két pillanatig, aztán a jó tanácsokat megszívlelve, hálásan nézett a beteg ágya felé, majd tíz és tizenegy között, mint a francia drámákban szokás, kisurrant az idegen férfi lakásából.

A KEDVES TESTVÉR.

Éjszaka mindig halk csoszogás hallatszott be a folyosóról... Ki lehet az? — töprengett a beteg s idegesen forgolódott izzadt párnái közt... Ki az ördög zavar itt engem? Most mintha kopogna az ajtómon... A szive verése is elállt, úgy figyelt, neszelt, éjjelről-éjjelre s bár nappal tudta, hogy ez még mindig a láz, hogy odakünn, a mély folyosón nem csoszog senki, éjjelre elfeledte, s úgy meglapult fehér ágyában, mint egy riadt, ostoba nyulacska. Másnap bágyadtan mesélte a doktornak, hogy megint megzavarták a kisértetek.

— Az ember sohse feküdjék be a kórházba, — panaszkodott az orvosnak. — Itt minden olyan rémes, ez a vakító fehérség, ez a suttogás, ez a titkolózás, bizony, ez akár meg is ölhetné az embert. Ott-hon egészen másképp beteg az ember. Ott terrorizálja a háza népét, s ha valaki belecsoszog az éjszakájába, azt söprűvel kergetteti el a cseléddel. Hát nem így van, doktor ur?

Az orvos a lázt mérte.

— Mennyi? — kérdezte a beteg.

— Ma éjszakától kezdve, — mondta kitérően az orvos, — külön ápolót kap. Azzal aztán elszórakozhatik, ha bántják a hallucinációk.

— Nem kell, — tiltakozott a beteg. — Utálom ezeket a nagykezű, otromba férfiakat. S mondja, miről beszélgessek én egy ilyen kórházi ápolóval? A modern írókról, vagy pedig a rák gyógyíthatatlanságáról?

— Majd csak akad témájuk. Ha szüksége van rá, csöngessen.

Estére megint ideges lett. Egy dal kinozta, egy formátlan, szaggatott dal, mintha távolról szűrődött volna a szobájába, s mire ideért, hullámai hegyes tükként verődtek a halántékába... Egy darabig az önmagát ostorozó nyers lemondásával tűrte a fájdalmakat, aztán felült az ágyában s torkaszakadtából ordította:

— Ki énekel? Hallgasson már! Ne énekeljen, mert megőrülök!

Annyira ordított, hogy egy percre nem hallotta a dalt, s érezte, hogy az utolsó pillanatban már csak gyengén surolták halántékát a hegyes tük. Fenyegetően emelte öklét az ablakra, amelyen át kisorsrant a dal... Be ne ereszd többé, — dörmögte, — mert összezuzlak.

Öt pere mulva esoszogtak a folyosón, s lenn az udvaron vad koncert kezdődött. Megnézte az óráját. Még csak tíz óra volt. A sárgás villany rávi-

gyorgott az éjjeli szekrényről, s ugyanígy vigyorgott rá a csengő hófehér gombja.

— Mit vigyorogsz? — dühöngött a beteg s öklével belecsapott a gombba.

Ebben a pillanatban kinyílt az ajtó. A beteg magára kapta a paplant, a haját lesimitotta, s valahogy ügyetlenül előredőlt, mintha meg akarta volna magát hajtani.

— Bocsánat, — mondta halkán, — talán kegyed énekelt?

— Nem én énekeltem, — mondta az apáca és nesztelen léptekkel az ágy felé közeledett.

— Pedig itt énekeltek. És folyton az izgat. hogy mi az a dal. Olyan zavartan, messziről hallom, hogy nem tudom, mi, bordal-e, vagy himnusz... Én kérem, — folytatta aztán egészen udvariasan, Seregély Antal vagyok... A vadászaton a lábamba lőttek. A doktor ur megoperált. Már nincs semmi bajom

— Az én nevem Márta...

— Tehát nem kegyed énekelt?

— Szó sincs róla.

— És mivel lehetek szolgálatára?

— Tessék csak nyugodtan visszafeküdni az ágyba. Majd én ide ülök a székre, s ha valamire szüksége lesz, akkor kiszolgálom.

Seregély lehorgasztotta a fejét.

— Kegyed az én ápolóm?

— Igen, a doktor ur küldött.

— Kedves testvér?

— Az vagyok.

— Bocsásson meg a butaságomért, kedves testvér... A hegyoldalon volt, tetszik tudni... S a szomszéd birtokos nem látta, hogy én ott lesem a vadat. Belelőtt a csizmámba... És azóta folyton hallom ezt az éneket...

A kedves testvér odaállt a beteg elé. Szeliden belenézett a szemébe, egy kicsit megsimogatta a halántékát, aztán vizes kendőt borított a homlokára... Seregély bámult, nagy, barna szemét ráemelte a kedves testvérrre, s csöndesen, kíváncsian végigsiklott az ismeretlen nőn, aztán fáradtan hunyta le a szemét. Márta le akarta csavarni a villanyt. A beteg a szemhéja alatt is észrevette ezt a mozdulatot, kinyújtotta a karját, megfogta Márta fehér kezét.

— Ezt nem engedem, — mondta férfiasan, — Csak nem marad sötétben egy idegen emberrel?

— De igen, — mondta az apáca.

— Akkor én felöltözködöm és kimegyek innen. Legalább ez egyszer tudni fogom, ki csoszog ott künn a folyosón... Olyan ember vagyok, aki szeretek a dolgok mélyébe nézni. És már tiz napja nyugtalanít ez a rémes csoszogás. Ki lehet az?

— Én voltam.

— Kegyed volt, kedves testvérem? Miért?

— A doktor rendelte. Hogy ha valaki rosszul van, mindjárt kéznél legyenek.

A beteg behunyta a szemét. Egy darabig nem szólt. Márta leste a lélekzetét.

— Mért vagy te itt, kedves testvérem? — mondta később, halkán, valami végtelen szomorúsággal . . . Én kasznár vagyok egy hegyi birtokon, ahol csupa otromba fehérnép lakik. Még az urinők is rutak, halovány a szájuk, lomha a járásuk, s kiégett a szemük. Mért vagy te itt, kedves testvérem? Nem hallod, kedves testvérem, mit kérdezek tőled?

— Nem hallom.

— Bűnös vagy?

— Nem.

— Szerettél?

— Senkit.

— Árva vagy?

— Igen.

— Fuss innen! Itt meghalnak az emberek. Durva naplopók mozsdatják a halottakat . . . Amonnan zavaros énekek verődnek ide, ott az örültek laknak. Azt hiszed, nem tudom? És te ide temetted bele az ifjuságot, a szépségedet, a drága erődet, ebbe az iszonyu házba, ahol karbolt lehelnek a virágok, örültek himnusza kavarog a levegőben, ahol a Szent Mihály lova a legszebb butordarab. Fuss innen! . . . Tüzliliomot szedek néked a hegyek ormáról, feltárom előtted a forró életet, selyembe takarom hamvas testedet, s olvasó helyett aranyakat csusztatok parányi kezedbe. Hallottad ezt már? Hallottad már az élet muzsikáját? Ott várj rám az én

hegyi házikómban, ahol piros arcu vadászok kürtje sikolt, menekül a vad, esténként illatos pecsenyék gőze száll, s tejizü bor csergedez... Eljössz velem?

A beteg kinyitotta a szemét. Márta a fal mellett állt. Egyenesen, nyugodtan, fehér arca szigorú és bátor volt.

— Eljössz velem? — kérdezte a beteg.

— Nem, — mondta hidegen.

— Itt maradsz a halottak közt?

— Itt a helyem.

— Csalódtál? — kedves testvérem.

Márta a beteg ágya szélére ült. A szeme szikrázott, a szája forró volt, mint a szerelmes asszonyé. Görcsösen szoritgatta a férfi lázas kezét.

— Már egyszer elmentem. Az is így beszélt, aki először hívott. Futottam utána, szeretett, ölelt, millió csókot csókolt el rajtam, aztán elkergetett. Hallgasson! Ne beszéljen többet! Ha lüktet a halántéka, majd jeget hozok. S ha nem tud elaludni, itt a veronál.

— Bocsásson meg, — mondta Seregély, s ijedt, beteg szemével még egyszer végigsiklott a gyönyörű asszonyon. Aztán lenyelte a veronált.

Reggel ezt mondta az orvosnak:

— Az éjjel meg akartak innen szöktetni. Egy fehér asszony magához tépett s végighurcolt a folyosón. Iszonyu ereje volt, amikor sikoltani akartam, az éles körmét belevájta a torkomba.

Az orvos becsöngette a kedves testvért.

— Hát hogy viselkedett a beteg? — kérdezte.

— Csendes volt. Talán öt percig volt ébren. Egész éjjel aludt.

— Akkor mától kezdve nappal is legyen mellette.

Seregély, mintha régi emlékei között kutatna, zavartan fordult a kedves testvérhez:

— Mintha már láttuk volna egymást, kedves testvérem . . .

— Igen, — mondta az apáca. Egy kis hegyi viskóban. Ahol illatos pecsenye helyett krumplit adnak az asszonynak s tejizü bor helyett lőrét töltenek a poharába. . . .

MONSIEUR OSTOR.

Juliette, a francia kisasszony pápaszemet hordott, mindig keményen és nyersen beszélt és illetlen öltözködésük miatt haragudott a parasztokra. E miatt töméntelen afférja támadt Klárival, aki ekkoriban tizenegy éves volt, utálta a franciákat nyelvükkel egyetemben s a legnagyobb passziója az volt, ha a nevelőnő boszantására a paraszt Sári társaságában esibort szedhetett az iszapból. Mindez a pusztán történt, nyáron, amikor aratni s aratás közben énekelni szoktak a parasztok. Mi is a pusztán laktunk, én a Lurkó urfi nevelője voltam, s a Lurkó úgy került ide, hogy ő a bátyja volt Klárinak, Klári pedig lánya a puszta urának. Urnőnket nagyságos Kenéz Lászlónénak hívták . . .

A ház előtt filagória volt, a filagóriában nap-hosszat egy öreg ur sakkozott egymagában. Ez az ur Klári szerint bolond volt, mégis a családba olymód kerül, hogy Kenéz ur révén itt a nagyapai tisztséget töltötte be.

Minden héten egyszer körüljártuk a pusztát. Sik föld volt ez, se vége, se hossza, elért az ég aljáig,

talán messzebbre is, de tovább nem lehetett látni, mert ott az ég szelid kék keszkenőjével mintha bekötözte volna a földnek napsütésben kifáradt fejét. És ez a végtelenség, úgy, ahogy előttünk elnyult, mind a Kenéz uré volt, aki — bár havonkint csak tiz-tizenöt halk szót csusztatott ki bus száján, mint ha gyémántokat rejtegetett volna a torkában — megengedte, hogy föltiporjuk a tarlót s gyönyörködhessünk a birtokában.

Elöl mi mentünk egy kétkerekű kordén. Lurkó a bakon, én mellette. Szilaj kis csikó poroszkált a kordé előtt. Ficánkolt, nyujtogatta a nyakát, ilyenkor Lurkó, mint ahogy a Miska kocsistól látta, ostorával rásuhintott a ló vékonyára.

— Vigyázz Lurkó! — kiáltotta az anyja, vigyázz, mert elragad.

Önagysága tudniillik mögöttünk ült a kényelmes hintóban, amely elé két parádés ló volt befogva. Ezek lustábban huzták a hintót, amely simán és finoman gördült, mintha a pusztta földje aszfalttal lett volna bevonva. Az asszony mellett kényelmesen elterülve, néma bámészkodásban ült az ura. Illatos cigarettájának füstje meg-megcsiklandozta Lurkó orrát. Lurkó belesugta a fülembe:

— Akár engedi, akár nem, ma én is rágyujtok.

A harmadik kocsiban ült a pápaszemes Juliette, régimódi frizurájával és furcsa, széles kalapjával, amelyről fakó virágok integettek istenhozzát a pipacsoknak. Olyan volt, mint egy öreg jós-

nő, folyton tereferélt, s kinozta Klárit, aki kíváncsian nézegetett hátra, utána jött-e a paraszt Sári.

Utolsónak a nagyapa ballagot, kezénél vezetve a kis Sárit.

Amint e halvány leírásból is kitetszik, szörnyen unalmasak voltak ezek a heti kirándulások. Minden izgalom abból állt, hogy Lurkó titokban elszítt egy cigarettát, s mikor este az anyja azt mondta néki, hogy már megint sápadt vagy, biztosan cigarettáztál, lehelj a kezemre, hogy megszagoljam — Lurkó megesküdött a maga és a nagyapja életére, hogy ez nem igaz, ő nem cigarettázott, s ha én netán elárulom, engem hazug csirkefogónak nevezett volna, akit, mihelyt leteszi az érettségit, provokálni fog, s kiméletlenül agyonlő.

Ennyi energia láttára kénytelen voltam Lurkó pártjára állni.

De egyszer mégis történt valami. Egy terebélyes fa alatt üldögéltünk a puszta mélyén és uzsonnáztunk. A lovak is pihentek és uzsonnáztak. A nagyapa a földre kuporodott és az ő láthatatlanságtábláján játszott... Körülöttünk tarka-barka népség, barnára sütött emberek, nagykezű parasztlányok, viháncoló fiatalok, mindnyájan a munka hevében. Mintha dicsekedni akartak volna az uraság előtt, hogy ég a kezükben a munka. Kenéz nekivette a hátát a fa törzsének, hosszú lábait kinyújtotta, olyan merev és élettelen volt, mintha egy hatalmas szöggel odaszögezték volna a fához.

— Gazda, gazda — kiáltotta Kenézné.

Az asszonyra néztünk, mert itt nagy ritkán álltak szóba a cselédséggel.

A gazda odarohant a fa alá. Levette a fejéről a kalapját, s ahogy kíváncsi szemek mágnesre nyugtalanította, mert mindenki őt bámulta, hol a jobb lábára állt, hol meg a bal lábára.

— Mondja csak, — kezdte Kenézné, — ki énekel?

— Ki énekel? — kérdezte Lurkó, s nyomban hozzátette, hogy ő nem hallja, hogy valaki énekelne.

A nevelőnő gyilkos szemekkel intette rendre Lurkót.

— Csodaszép hangja lehet, — mondta az asszony.

— Ott az ér táján áll egy legény. Az danároz, — magyarázta a gazda.

Megfordult s nagy mozdulatokkal mutogatott a legény felé.

Most már tisztán hallatszott az éneke.

— Az a Ferkó, — kiáltotta közbe a paraszt Sári.

— Szemtelen, — mondta Juliette franciául, de ebből a kis Sári semmit sem értett. Csak ijedten huzódott odébb, vagy féllépésnyire a kisasszonytól.

— Az ám az Ostor Ferkó, — hagyta helyben a gazda.

— Idevaló? — kérdezte Kenézné.

— A legöregebb zsellérnek a fia.

— Hivja ide! Hadd énekeljen nekünk is olyan szép paraszt dalokat, amilyeneket a Blaháné énekelt valamikor Pesten.

A gazda veszettül kezdett hadonászni, karjával paskolta a levegőt, kurjantott, fütttyentett, amíg az az ember ott a távolban ráeszmélt, hogy nem a kuvasznak, hanem neki szól a füttty . . .

Elindult, s bár a gazda noszogatta, hogy fusson, az bizony lépésben ballagott felénk.

— Nem lehet valami finom ember, — jegyezte meg Juliette. — Udvariatlan ember.

— Majd bolond lesz futni, ebben a melegben, — mondta Lurkó.

A legény odaért a fához. Megemelte a kalapját, aztán a gazdához fordult s nagyhangon ripakodott rá:

— No, mi a baj?

Sértődötten mondta, hogy ezt a nagy utat így oktalatlanul megtétették vele.

Magas, vörösarcu parasztlegény volt. Sötét szeméből nem sok jószág villogott ki, amikor azt mondta, hogy, no mi a baj, ebből ki lehetett érezni, hogy indulatos a vére.

A gazda intett neki, hogy a nagyságos asszony akar vele beszélni.

— Monsieur Ostor, énekeljen nekünk valamit, — szólt Juliette. — A nagyságos asszonynak tetszik az ön hangja.

Ostor Ferkó nem értette meg a francia kis-asszonyt.

— Igen, énekeljen valamit, — mondta Kenézné.

Ferkó nem szólt semmit.

— No, tátsd ki a szádat már, — biztatta a gazda.

— Tátsa a fene, — fordult a legény a gazda felé. Nem vagyok én énekes kódis.

— Sakk, — motyogta a nagyapa, amint láthatatlan tábláján sorakoztatta a figurákat.

— Goromba ember, — magyarázta Juliette Klárinak.

— Hát nem énekel nekünk? — kérdezte szomoruan Kenézné s élesen végigmérte a legényt. No nem baj. Majd jőjjön el este hozzánk. Most, ugy-e zsenirozza magát itt a többi ember előtt? Legyen szerencsénk estére!

Valóban a többiek félszemmél mind odasandítottak felénk. Mindnyájan nevetgéztek, hogy az Ostor Ferkót így kiállították, hogy énekeljen.

A gazda csendesén káromkodott. De a legény ezzel mit sem törődött, megfordult s visszaballagott abba az irányba, ahonnan jött.

— Matt, — kiáltotta a nagyapa s olyan mozdulatot tett, mintha a leszedett figurákat rakosgatná a zsebébe.

Olyan rendben, ahogy jöttünk, hazamentünk.

Már késő este volt, az éj árnyai már ellopkodták a föld fájós fejről a hűs selyemkeszkenőket, már senki sem gondolt a dacos parasztlegényre, amikor a nagy csendet hirtelen ablakzörgetés zaja törte meg. A nagyságos Kenézné ablakán kopogtattak.

— Ki az? — mondta ijedten Kenézné, s megrázta a férje vállát, mert betörőkre gondolt.

Kenéz kinyitotta a szemét, meggyújtotta a gyertyát s a szekrénye fiókjából kivette a revolvert.

Ujra megzörgették az ablakot.

— Ki az? — dadogta az asszony halálsápadtan.

— Én vagyok, rózsám, — hallatszott egy hang. Ereszsz már be, rózsám!

Senki se válaszolt.

— Ereszsz be, rózsám, mert betöröm az ablakodat.

Ekkor Kenéz felült az ágyában. Ránézett a feleségére s irtóztatóan el kezdett kacagni. Az asszony is felült, rámeredt az urára, mert sehogy se értette, mi hangolta ilyen derüsre.

Odakünn most már az ablak rááját is dönggették.

— Kinyitod, rózsám, vagy nem nyitod ki? — türelmetlenkedett a künn ácsorgó, azt mondtad, hogy este jőjjek el hozzád, hát itt vagyok... Ha pedig nem kellek, tégy bolondot az ördögből, volt már nekem ilyen uri dáma a szeretőm.

Kinyílt az ajtó s halottfehéren Juliette tá-
molygott be.

— Betörők? — dadogta kétségbeesetten.

— Nem, — mondta Kenéz iszonyu unalmas
hangján, — csak monsieur Ostor tartotta meg a
randevut.

Azzal elfujta a gyertyát... Egy erős férfi
csizmájának a meghalkuló dobogása és valami el-
foszló füttyszó szűrődött be még néhány pillanatra
a nagyságos asszony parfümös hálósobájába...

MÁSODIK NÁSZ.

— Csak öt napra, igen, öt nap alatt végzek a városban, — mondta Radóczy Bálint a feleségének és a szemét csendesen lehunyta, mintha hirtelen eszébe jutott volna valami s restelte volna, hogy a felesége kiolvassa a szeméből a legtitkosabb gondolatait. De egy-két pillanat múlva tágra nyitotta a szemét, amely hidegen fénylett, mint a téli tarlón a hó.

— Öt nap? Lesz abból tiz is, — panaszkodott az asszony és fehér nyaka köré csavarta a tapadó selyemkendőt. Felugrott, a veranda száraz venyigéje halkán megzizzent az őszi estben, amely véres felhőivel fenyegetően lebegett a fejük fölött.

Radóczy nevetett.

— Nem lesz, szó sincs róla. Igérem néked, hogy most hazajövök.

A felesége apatikusán mondta:

— No de hagyjuk, a multkor is megígérted... Ha nem volna kártya...

Könny szökött a sötéten villámló szemébe, amikor kártya csuszott ki a reszkető ajkán. Mást akart

mondani. Az ura legyintett a kezével, nem szólt többet, hanem némán ballagott utána.

Benn teát ittak, alig néztek egymásra és csak nagyon halkán beszélgettek.

Radóczy megcsókolta a felesége kezét.

— Jó éjt, — mondta közönyösen. — A viszontlátásra, Ella.

— Jó éjt, — sugta az asszony.

Még egy pillanatig az ura után bámult, aki érzéstelenül fordított néki hátat, hogy bemenjen a külön hálósobájába. Aztán ő is megfordult, s mint ha valamit titkolna, nesztelen léptekkel indult az ellenkező irányba. Ámbár tudta, hogy senki sem fogja zavarni, sirhat, toporzékolhat, szíven löheti magát, itt senki sem fog megmozdulni, hogy zaklassa, vagy a segítségére siessen, — a szobája ajtaját mégis óvatosan bezárta.

Egy kicsiny asztalkához ült és sebesen írni kezdett:

— Uram, — írta Ella, — ön fél évvel ezelőtt megvallotta nékem, hogy szeret és én megtiltottam önnek, hogy még egyszer elárulja előttem érzelmeit. Vakmerőségnek és becstelenségnek tartottam, hogy az uram legjobb barátjával titkaim legyenek. És most mégis irok önnek. Bevallom, hetek óta készülök erre a levélre. Itt élek ezen az unalmas, lélektelen pusztán öt hosszú év óta, társtalanul, a sötétben botorkálva. Nincs senkim, az uram nem szeret, holnap újra dáridóra indul a szeretőjéhez. És annyira

nyiltan, annyira lelkiismeretlenül, annyira ereje és vélt joga fölényében csal meg évek óta, annyira nem törődik megsértett érzelmeimmal, hogy most már minden csepp vérem forr és ég és boszura ösztökél. Nem, ne higgye, hogy könnyelmű vagyok, hogy megunt életem sivárságát kalandokkal akarom felfrissíteni, erről szó sincs, de meg akarom tudni, hogy szeret-e még, hogy számíthatok-e az ön támogatására. Az uram azt mondta, hogy öt napra megy el, biztos, hogy most is hetekre hagy magamra, ha nincs jobb dolga, nézzen át hozzám a napokban. Én szeretettel várom önt! *Ella*.

A levelet borítékba tette és Kopácsy Béla nevére megcimezte. Aztán odacsusztatta a vánkosa alá. Levetközött, a gyertyát eloltotta és lefeküdt.

Reggel kábultan, dultan ébredt. Leugrott az ágyról, kinyitotta az ajtót, arra gondolt, hogy az ura talán mégis meg akarja ölelni, mielőtt kocsira ülne. De ekkor már hallotta a lovak dobogását, amint kivágtattak az országutra. Forró homlokát az ablaküveghez szorította, úgy bámult ki a város felé elhajló utra, amelynek a mélyéről leste egyszer Radóczy Bálint az ő szemének a villanását, nézte a jegenyét, amelynek a harasztos tövében szürcsölték egymás elcsukló hangját, és bús szeme fáradtan pihent meg az erdő szélén, amelynek az árnyékában lopózkodtak, settenkedtek halk tavaszi estéken... Megreszketett a buja emlékezés lassan elfakuló káprázatában és egyszerre csak nem látott semmit, csak

az őszt, a pusztai házak vedlett falait és az álmosan elnyuló rét élettelen kőröit.

Délelőtt átadta a Kopácsynak szóló levelet egyik siheder cselédjének.

— Siess! — parancsolta a legénynek. — Délre itt légy! Az uraság választ is ad. Érted?

— Igenis, — mondta a cseléd.

Csak amikor elindult, vette észre Ella, hogy nem mert a tudatlan parasztlegény szemébe nézni. Mintha egyetlen pillantása gyanút kelthetett volna benne. Tíz perc múlva befogatott és halálra rémülten, lélekszakadva vágatott a kopácsi pusztá felé. A legényt hamarosan utolérte, s mint valami féltett, titkos prédát, kiragadta a kezéből a levelet, ráripakodott, hogy takarodjék vissza, s amikor magára maradt, ezer darabra repegette össze.

Negyedik nap este egyedül ült a verandán. A hold, amint fáradtan uszott a hamvas felhők tépett fátyolában, titkosan mosolygott rá. Ella megbor-zongott, a saját lelkével tartott keserű számadást, könnytelen, tiszta szeme a hold ezüst útjára tapadt, a boldog merengés és a lázas víziók pillanatról-pillanatra vad, kusza és különös képeket varázsoltak elébe. Az alakatlan felhők ölen óriási fejű ember ült, szintelen, üveges szemével ijedten pislogott alá a hüvöskés ősz lassan tovaszálló, vörhenyes leveleire. Az ura volt... Egyszerre csak, mintha a melléből nőtt volna ki, hatalmas, izmos karja fenyegetően mozdult meg a bujkáló hold kitörő fényében,

vaskos, kövér ujjai között parányi levelet tartott, amelynek a boritékjáról izzó, lobogó betűkkel világitott egy szó: Kopácsy... Ella már nem látta a rut fejet, a lesujtani készülő kart, a holdat és a felhőket, csak a vörös, lángoló betűket látta és a ragyogó szó mély tükrében a maga feldult, kifosztott életét...

— Jó estét, — hangzott mellette csendesen.

Ella lekapta elbágyadt szemét a holdról. Feje ijedten csuklott hátra, halottfehér arca rémülten ütött ki a veranda fakó, bús színeiből.

— Erre jártam, — mondta Kopácsy. — Talán zavarom? Bálint...

— Nincs itthon az uram, — suttogta halkan Ella. — Üljön le.

Már egyenesen ült, a hangja nyugodt volt és az arcát égető pir marta. Már hidegen méregette a férfit, aki rálesett, orvul ide sompolygott, hogy a titkait ellopja tőle. Talán tíz percig beszélgettek az estről, az őszi, a pusztai életről és az uráról, aki holnapra ígérte, hogy hazajön, amikor Ella rátámadt Kopácsyra:

— Maga tudta, hogy Bálint nincs itthon!

— Tudtam.

— És mégis?

— Igen, igen, — mondta forrón Kopácsy, — és mégis. Már tegnap is, tegnapelőtt is itt voltam. De csak a kertig jöttem. De ma, Ella, ma, bocsásson meg, ma nem birtam magammal. Hiszen tudja,

megmondtam régen... Vártam ezt, lestem ezt a halk, szomoru, hüvös estét, kívántam, akartam, hogy a szerelmemmel...

— Hallgasson! Kérem, hallgasson!

— Nem, nem hallgatok, mert tudom, hogy te is szeretsz...

Hirtelen elkapta az asszony remegő kezét és megcsókolta. Ella türelmetlenül, lázasan tiltakozott, fojtott, panaszos hangja, mint a meghajszolt madáré, törten, rimánkodóan fult bele az erős férfi csókjaiba.

— Szeretlen, szeretlek, — rebegte később boldog kétségbeeséssel. — De mi lesz most?

— Semmi, — vigasztalta Kopácsy. — Boldogok vagyunk. Megtaláltuk egymást.

Szorosan egymáshoz simultak. Szél kerekedett, a hold fénylő övéről lesiklottak a bágyadt felhők, a gyümölcsfák tar ágai szomoruan nyögdiéseltek az éjszakában, körülöttük hüvös csönd, rebbenő, érzéki, egymásnak drága és isteni hangjuk újra és újra beleveszett vad csókjaikba. Mind a ketten azt érezték, hogy most itt, a végtelen pusztán semmi sem történik azon kívül, hogy ők csókolóznak.

— Most, most — unszolta Kopácsy.

— Holnap, csak holnap éjjel, — sugta Ella.

— Most, — követelte a férfi.

— Nem. Holnap estig várok. Az estét még meg kell várnom. Ha addig nem jön haza, akkor. Holnap éjjel. Lóra ülsz és idevágatsz. Éjjel várlak.

Kopácsy hosszan bámult utána, amint továbblibbenő, drága, friss alakját elnyelte a föltáruuló szárnyas ajtó szellős öble.

— Jó éjt, — suttogta utána.

— Jó éjt, — csikorogta vissza a bezáruló ajtó.

Másnap éjjel az ősz fáradt karjával visszanyult elhagyott testvérének, a nyárnak az izzó ölébe. Érdes markával fényes, meleg szikrákat markolt és azokat széthintette a pusztai tarlón. Puha, langyos éj ölelte magába Radóczy Bálintot, amint öt nap súlyos mámorával az agyában, szitokkal, haraggal egyre hajszolta, veszett vágatásba üzte vén kocsisát. A friss lovak mint szétomló porszemet röpitették tova a pehelykönnyű kocsit.

— Hajts, hajts! — ordította türelmetlenül Radóczy és görcsös botjával ütögette a kocsis letört derekát. — Haza, haza...

Egy pillanat múlva hatalmas kőrakásba vágódott a kocsi. Az egyik ló lezuhant, a kocsi tengelye kettétörött, oldala, mintha papirból lett volna, lágyan behorpadt, a kőrakásból kimeredő kerekei pedig egy ideig még sebesen forogtak. Radóczy Bálint lehunyt szemmel, mozdulatlanul feküdt az árok mélyén. Szájából sötéten gyöngyözött a vér.

A kocsis föltápászkodott. Nyögve, sántikálva kereste a gazdáját. Ráhajolt és kérges kezével törölgette le a szájáról a vért.

— Nagyságos uram, — mondta elborultan, rezes hangján. — Uram...

Vékony, csontkarjával átölelte, de a zömök, sulyos testet nem tudta megmozdítani. Fülét a gazdája szívére tette s úgy hallgatózott.

— Él, — motyogta magában.

Visszament a lóhoz. Kifogta, megveregette, a ló halkán röhögött.

— No te vén bakagyerek, — mondta neki hízkelkedve és nagy kinnal fölvetette magát a hátára. — Menjünk!

A ló elindult.

Ugyanekkor, ugyanilyen távolságból indult el egy másik ló is Radóczy portája felé. Ez a ló vidáman nyihorászott, amint az élet felé vitte szerelmes gazdáját... A másik gondolkodva, szomorúan futott a halál elől... Tajtékat turva, vadul, izzadtan szelték át az éjszaka árnyait, az inaszakadt kocsist az emberség, a részvét, a kötelesség kergette, a fiatallembert az ifjúság, a szív és minden szerelmes ki-méletlen rabló-öszöne... Kopácsy tiz perccel előbb ért Ella kertje alá.

Leugrott, a lovat egy fához kötötte. Kinyújtózkodott, a két erős karját kitárta. Lassu léptekkel osont a kerítés mentén, figyelt. Megfordult, a lóra bámult, megfenyegette, hogy ne merje a földet kaparni... Már csak husz lépésnyire volt Ella ablakától. Megállt, megfordult, dühösen nézett a ló felé, látta, hogy csillogó szemével nyugodtan bámul maga elé. A szíve megdobbant. Valamit hallott. A távolból, az éj ideges, nyugtalan öléből egyenletes,

dobogó zaj verődött feléje. Valaki jön. Elsápadt, a földre vetette magát, úgy neszelt. Egy pillanatra azt hitte, hogy csak a szive őrült zakatolását hallja, de aztán tudta, hogy valaki jön... Lóháton vágat.

Visszarohant a lovához. Eloldotta a fától, fölpattant a hátára. Kifarolt az országuttra, előrebukott a ló nyakára, úgy meredt bátor, acélkék szemével a távolba... Már látta a lovast. Belevágott a ló vékonyába, egy kicsit táncoltatta, aztán elkanyarodott Kopács felé. Néhány pillanat múlva megfordult és megeresztett kantárral röpült a lovas elé. A kertnél találkoztak.

— Mi az? — kérdezte Kopácsy. — Te vagy?

— A kocsi összetörött, a nagyságos ur kizuhant, a száján ömlik a vér... Doktor kellene...

Kopácsynak kigyult az arca.

— Messzire innen?

— Egy órányira — mondta a kocsis.

— Meghalt? — kérdezte elborultan Kopácsy.

— Akkor még élt... Talán a nagyságát...

Keményen nézett a kocsis nedves szemébe.

— A fiatal kocsis, — parancsolta Kopácsy, — befog, doktorért megy és kiviszi a doktort a beteghez. Te befogsz és visszasietsz a gazdádhoz. Érted? Ide, oda egy óra. Két óra alatt itthon vagytok... Majd én addig megmondom... Érted? Öt perc alatt uton vagytok. Egy, kettő!...

Öt percig sem tartott és újra végtelen csöndült a pusztán... Kopácsy már harmadszor kopo-

gott Ella ablakán. Izgatott volt, a vére forrt, az öklével szerette volna bezuzni a sötét üveget. Ezt a néhány pillanatot is sajnálta, ami csók nélkül mult el a rövidbe két órából... Az ablak halkán kinyílt.

— Nem jött meg, — suttogetta Ella.

Kopácsy felugrott az ablak párkányára. A lába még künn kalimpált az éjben, de szomjas, tik-kadt szája már rátapadt az asszony láztól kivert, megperzselt, érdes ajakára... Ekkor már özvegy volt.

A TOLVAJ.

Igy nem élhetek tovább, — gondolta magában Livius s szomoruan csókolta meg gyermekeit és legvégül a feleségét. Mindennap így távozott hazulról, s így senki sem sejtette otthon, hogy Livius a halálba készül. Az előszobából még egyszer visszafordult, aztán, hogy eszébe ne jusson tervének megváltoztatása, gyorsan elsietett. A legjobb barátjához készült, azzal akart örökre leszámolni.

Revolverét még egyszer megvizsgálta, látta, hogy rendben van. Akire ezt rásüti, az jajszó nélkül pusztul el.

Mig napokon át konokul és erőszakosan vitakozott vele az élet, most szabadon, féktelenül száguldott a fantáziája. Embervolta lázadozott benne, valami, ami nélkül értéktelen az emberi külső, s Livius úgy érezte, hogy néki most tennie kell valamit embervoltaért, mert különben nincs tovább joga arra, hogy megcsókolja a gyermekeit és a feleségét.

Egy nagyértékű aranyóra tűnt el a hivatalból. Egy hónapja, hogy kutatják, s ma mindenki azt suttogja, hogy ő a tolvaj. Senki ezt még a szemébe

nem mondta, de talán már a szolga is ő benne sejti a tolvajt. S aki vádolja, gyanusítja, rágalmazza, az a legjobb barátja, hivatali kollégája, akivel egy szobában dolgozik.

Hogy a botrányt elkerüljék, eddig följelentést sem tettek.

Livius bement a hivatalába. Minden restanciáját elintézte, a szolgának kifizette az elfogyasztott cigaretták árát, becsukta a fiókjait s távozott.

Még ödöngött az utcákon, aztán elment a barátjához.

— Itthon van János ur? — kérdezte a cseléd-től.

— Itthon.

— Egyedül?

— Igen.

— Itt a névjegyem.

A barátja csodálkozó arccal jött elébe. Kelletlenül fogadta, szivarral kínálta meg s kissé ijedten méregette, mit keres itt ez az ember, akitől az utóbbi hetekben teljesen elhidegült. Természetesen azonnal az eltűnt órára gondolt, a gyanújára, amelyet minden tartózkodás nélkül hangoztatott, s arra a meggyőződésére, hogy senki más nem lehetett a tolvaj, csak Livius. Különben meg sem vádolta volna őt.

Livius leült s a szivarja füstjét sűrű gomolyagban eregette ki a száján. Először csak a hivatali vakációkról beszélt, meg egyéb apróságokról, de amikor már látta barátja arcán, hogy az kissé meg-

nyugodott, az ajtóhoz ugrott, ráfordította a kulcsot, a zsebébe tette s ráförmedt a vádaskodóra:

— Egyedül vagyunk?

— Egyedül, — dadogta ez és hirtelen meglepésében értelmetlenül bámult Liviusra.

— Hát akkor ülj le! — parancsolta Livius.

— Megőrültél? — kérdezte János, de azért le roskadt a székre.

Livius odaállt eléje.

— Tudod, — mondta, — én a bírósághoz nem fordulok. Amig szintisztán kiderül, hogy a tolvaj nem én vagyok, addig hónapok, sőt talán évek is eltelhetnek. Erre én nem vállalkozom. Hogy évekig egy ilyen rettenetes vád sulya alatt görnyedjek, hogy ne merjek kimenni az utcára, hogy nyugodtan le ne nyelhessek egy falat kenyeret, hogy a gyermekeimet meg ne csókolhassam a jóbarátom rágalma miatt, nem, ez nem élet, ezt az életet nem akarom folytatni. Te megöltél engem, s én most megöllek téged. Ez az igazság.

— Betörsz a lakásomba és . . .?

— Hát te mit tettél? Te a lelkembe törtél be s elraboltad onnan a hitet és az élet lehetőségét. Mondd, mi a kegyetlenebb, az, amit én mondok most neked, hogy meg fogsz halni, vagy az, amit te tettél nekem egy hónap óta? Felelj erre!

Livius egyébként fáradt és elcsigázott arca most vörösen lángolt s két apró szeme, mint két hajszálfinom tűr furódott barátja arcába. János még

nem volt egészen tisztában azzal, hogy tulajdonképpen káprázat-e ez, vagy valóság, ami vele történik, hogy ez az egyébként csöndes, gyámoltalan, koldus fickó ilyen vakmerő fenyegetéssel ijesztgeti, ezért még mindig kissé bamba rémülettel és elképedten nézte az önmagából kikelt Livius.

— Felelj! — ismételte meg Livius.

János görnyedten ült a széken és hallgatott. Aztán minden erejét összeszedve, rávetette magát támadójára. Torkon ragadta, de Livius, mint a gyík siklott ki görcsös ujjai közül, két kezét János vállába mélyesztette s iszonyu erővel nyomta vissza a székbe.

— Meg ne mozdulj! — suttogta rekedten s ki-rántotta a revolverét.

A jóbarát most már tehetetlen halálfélelemben, kérő és riadt szemét Liviusra merésztve ült a széken. Livius nyulánkan és frissen állt előtte s a revolver csövét a mellének szegezte.

— Loptam? — kérdezte Livius.

— Bocsáss meg! — mondta fojtott hangon a vádló.

— Loptam? — ismételte Livius.

— Nem loptál.

— Esküdj meg, hogy nem loptam.

— Nem, nem, nem, esküszöm, hogy nem loptál. Bocsáss meg, Livius.

— No látod, ahelyett, hogy mint jóbarátom a torkukra forrasztottad volna a szót az ostoba pletykázóknak, te magad álltál az élükre. Tisztesség ez?

— Nem.

— Becsületes dolog ez?

— Nem.

— Semmim sincs, csak a becsületem. Nyomorban tengődöm a családommal, éjjel-nappal kinban és lázban dolgozom s te még a becsületemet is elrabortad. Valld be, hogy megérdemled a halált.

— Bevallom.

— Mert te halottá tettél engem. Élet ez így, piszokban, rágalomban, vádló és kegyetlenül szuró szemek tüzében? Mondd, hogy tehetted ezt? S hogy adod vissza nekem a becsületemet? Te gazdag vagy, ur vagy, azt hitted, hogy a gazdagságod minden gazságra feljogosít? Mondd, miképpen akarod bünyödet jóvátenni?

János gondolkodott.

— Ostoba voltam, — mondta később. Belátom, hogy könnyelmű és meggondolatlan volt a vádam. De a látszat annyira ellened vallott. Nem hihettem, hogy tévedek.

— A látszat? — tiltakozott Livius. — Hát régi barátságunk, tisztcs családí életem, szorgalmas munkám nem ölte meg ezt a látszatot? Hogy én a legutolsónak távoztam aznap a hivatalból, talán még sem jelentheti azt, hogy tolvajjá aljasodtam! Mi? Erre felelj!

— Mindent jóvá teszek. Még ma megveszem az aranyórát s visszaadom a gazdájának. Azt mon-

dom, hogy megtaláltam az egyik fiókban. Isten tudja, hogy került oda. Helyesled ezt?

— De bocsánatot kell kérned a kollégák előtt is. Ezt követelem.

— Ez csak természetes, — mondta János. Hanem most már kérlek, tedd el azt a revolvert. Bocsáss meg s ne haragudj rám.

Livius zsebetette a revolvert. Aztán nyugodtan odament az ajtóhoz s a kulccsal kinyitotta.

— Várj csak, — kérte János. — Állapítsuk meg csak pontosan, milyen volt az az óra. Hogy ebből új baj ne származzék.

— Az óra? — kérdezte Livius, s egy pillanatra, mintha szíven ütötték volna, ijedt sápadtság öntötte el az arcát... De aztán ravaszul, a szája szögletén némi vigyorgással magyarázta Jánosnak: A gazdája sokszor dicsekedett vele, hogy az egész városban még csak egy ilyen óra van. Ugyanott, ahol az övét vette.

— Kettős fedelű . . .

— Igen.

— S ha jól emlékszem, a födelén apró gyémántkövek ragyognak.

— Valóban. Ez az.

Livius kezét fogott barátjával és távozott.

Boldogan sietett haza. Mintha ujjászületett volna, tisztán, mocsoktalanul, becsülete birtokában rohant a családjához. Már nem volt levert, az arca ragyogott s lázas örömmel csókolgatta otthon a gyermekeit.

— Nézd, — mondta a hat éves fiának. Mit hoztam neked! Nini, látod, milyen gyönyörű...

— Óra, — mondta a kis fiu.

— Áz ám, aranyóra. Ma vettem neked. Majd ha nagy leszel s jól tanulsz, akkor néked adom.

A kis fiu kíváncsian és izgatottan nézegette az óra aranyfödelén levő apró gyémántköveket.

A RÉZKÜRTÖS

Ródernél pontosabb és lelkiismeretesebb embert még lámpával sem lehetett volna találni a zenekarban. Ámbár már huszonöt éve fujta a hatalmas rézkürtöt, soha el nem késett, soha próbát el nem mulasztott, soha beteget nem jelentett. E tekintetben mintája lehetett volna a kényes és nagyképű énekeseknek és énekes hölgyeknek, akiknek minden jelentéktelen rosszullét elég ok és alkalom volt a henyélésre. Eshetett a hó, paskolhatta az utcákat a zivatar, Róder kicsiny és vézna alakja mindig elsőnek surrant be a nagy épület kis kapuján. Apró, egér-szemével úgy figyelt a karmester ideges pálcájára, olyan fokozott figyelemmel s akkora odaadással, mintha iskolás gyermek volna, aki ijedtében riadtan és kétségbeesetten mereszti boldogtalan szemét haragos mesterére.

Pedig Róder már öreg legény volt, halántékára ezüstösen tapadtak meggyérült fürtjei s koponyája fényes volt, mint a rézkürt, amelynek az öblébe belebujt, hogy alig látszott belőle valami. Mintha azt akarta volna kifejezni, hogy itt a zene-

karban, a kürttől körülövezve, nem ő a fontos, hanem maga a kürt, gyönyörű hangjával, amely bug, sir, rivall, zeng, ahogy éppen a karmester ur parancsolja. Mintha tisztában lett volna azzal, hogy a publikum úgy sem azt mondaná, hogy az a kis Róder, az a bizonyos kopasz emberke, milyen remekül fujja a kürtöt, milyen nagy művész ő, hanem tőle mindig szigorúan különválasztja a kürtöt, csak azt hallja, csak azt látja, őt sohasem.

Nem lehetne Ródert azzal megvádolni, hogy ez a tudat valami különösen bántotta volna. Szó sincs róla.. Ő tisztában volt a maga jelentőségével, s bár mindenekfölött szerény volt, mindig büszkén fogadta kollégái gratulációit, ha a kürtszólót megdicsérték. Egyszer a karmester is kezet fogott vele, s ez az elismerés éppen elég volt Ródernek ahhoz, hogy még jobban elrejtőzzék a zenekar mélyén.

Mert nem ok nélkül rejtőzött el. Tudta hogy egyszer minden szem ő rá fog szegeződni. Lelkesült tömegek extázisban fogják a nevét ordítani, s koszoruk özöne hull a lába elé. Valahányszor premier volt, mindig titkon, a bensejében égve, s vágyaktól kigyult szemmel nézett föl a színpadra, nézte a szövegíró, a komponistát, kitűnően szabott frakkjukat, ragyogó plasztronjukat, minden mozdulatukat meglesté, megtanulta, s magába fojtotta, hogy egyszer, ha majd ő is ott áll, ott hajlong, ne valljon szégyent kollégái előtt. Mert ez volt néki a legfontosabb. Mit szólnak majd a kollégái, ha neve megje-

lenik a plakátokon, s ha a premier napján vagy harminszor kitapsolják? Igen, ez izgatta a kitűnő Róder Tamást külvárosi otthonában, ahol társaságtól, ismerősöktől menten folyton, minden szabad idejét felhasználva, dolgozott az operáján.

Végre elkészült a munkával. Elvitte az igazgatónak, aki különös szemmel, gyanakvóan, s kissé elképedve bámult a rézkürtösre.

— Ön operát irt? — kérdezte.

— Igenis, — hajlongott Róder.

— Na, majd elolvasom.

— És mikor lesz a premier? — kérdezte Róder.

Az igazgató lebiggyesztette az ajkát s úgy mondta:

— A premier? No, fiam, hát arról majd beszélünk.

S ahogy már az ilyesmi történni szokott, az igazgató nem fogadta el az operát. Nem azért, mintha nem lett volna egy igen kiváló tehetség kompozíciója, s mintha szégyennek tartotta volna, hogy ő nem irt operát, a rézkürtös pedig irt, hanem azért, mert az opera tulnyomórészt rézkürtre volt írva. A zenekar legtöbb tagjának a hangszerét rézkürttel kellett volna fölcserélni, mert Róder darabjában fölösleges volt a cintányér, a dob, a nagybőgő, a cselló.

Hóna alatt a visszautasított operával, elkeseredve ballagott a rézkürtös a lakása felé. Már éjjel

volt, fagyos szél süvitett a liget fái között, Róder órákig csatangolt éhesen, fázva, anélkül, hogy hazament volna. Kora reggel már ott állt az igazgató előszobájában. Kissé zavaros szemmel tudakozódott a direktor után, sáros volt, az arca borostás, s azt a benyomást keltette, mintha ivott volna. Pedig szinjózan volt, soha életében nem érezte ennyire, hogy igazságtalanság történt vele, mint éppen most. Az opera kézírata kilógott a zsebéből, a rongyos, fodros, zilált lapok mint egy széttaposott remény sanditottak ki a kürtös kabátjából, de igazában a szivéből.

Ott állt az igazgató előtt.

— Talán mégis lehetséges volna, — könyörgött Róder.

— Micsoda? — kérdezte most már egészen hidegen a direktor.

— Az operám . . .

— Nem, ez teljességgel lehetetlen. Nyugodjék meg ebben, kedves barátom, ismétlem, lehetetlen.

— Semmi sem jó benne? — Kérdezte Róder.

— Na, ezt nem mondanám, — vélte az igazgató.

— Átirom . . .

[Hogy lerázza magáról, ennyit mondott néki.

— Jó, próbálja meg.

Amikor a rézkürtös elment, az igazgató behívatta a szolgáját s megparancsolta néki, hogy ezt az embert többé ne eressze be hozzá.

Egy hét mulva a szolga utját állta Ródernek.

— Nem lehet, — mondta.

— Miért?

— Mert nem lehet.

— Sok a dolga?

— Nem lehet.

— Talán holnap?

— Akkor sem lehet.

Ezen a héten délelőtt, délután próba volt. Egy régi opera reprizére készültek s a repriz premier-számba ment. Az utolsóelőtti estén a szomszédja odasugta Róder fülébe:

— Igaz, hogy operát irtál?

— Majd meglátod, — mondta rejtelmesen Róder.

— Előadják?

— Majd meghallod, — volt a válasz.

— Gratulálok, — sugta a zenész.

A karmester leintette a sugdolózókat. Felvonás végén magához citálta őket, s fenyegető hangon mondta, hogy a színházi törvényszék elé viszi őket, ha ez még egyszer megtörténik. A másik bocsánatot kért, de Róder szó nélkül sarkon fordult.

A repriz estéjén a kürtös frakkban jelent meg. A lábán lakkcipő feszült, s az inge úgy ragyogott, hogy szinte vakított a fehérsége.

— A Róder frakkban van, — aűták szájról-szájra a zenekarban.

— Miért vagy frakkban? — kérdezték tőle s mindannyian nevettek.

Róder nem szólt. Leült a helyére s magára akasztotta a kürtöt. A felvonás megkezdődött.

Amikor az első kürtszóló következett, a karmester intett Ródernek. A kürtös abban a pillanatban villámgyorsan ugrott a szék tetejére, a publikum felé fordult s el kezdte fujni a saját operáját. Izgatottan, extázisban fujta, a kürt recsegett és bömbölt, sirt és elesuklott, zengett és harsogott. A páholyokból ijedten hajoltak előre, a karzaton tapsoltak, az énekesek megdermedve álltak a szinpadon, a karmester eszeveszetten hadonászott. A zenészek letették szerszámaikat s szédülten nézték a félelmes Ródert, aki most hirtelen nagy lett, magasra kinyult a kürtből, az arca lángban égett, s a szürke szeméből vad tüzek cikáztak elő. Sokan azt hitték, hogy ez az óriási, véget érni nem akaró kürttombolás beletartozik az operába, s lelkesen tapsoltak a gyönyörű zenének. Már zavaros hangok hullámozottak át a nézőtéren, a függöny legördült, a csillárok kigyultak, öklök emelkedtek Róder felé, egy cvikerres ur rohant előre, orvos, orvos, ezt is kiáltották, de a kürt még mindig zajgott és bömbölt, s még akkor is végigviharzott a színházban, amikor két ember kiemelte a zenekarból Ródert s gyorsan kicipelte a kulisszák mögé.

A HALÁLFEJÜ LEPKE.

Frigyes a gyár első emeletén dolgozott egy meglehetősen szűk üvegfülkében, ahonnan kényelmesen megfigyelhette a körülötte nyüzsgő munkásokat. Az íróasztala és a karosszéke alacsony katedrán volt elhelyezve, itt trónolt Frigyes, mint helyettes igazgató, s innen szövögette a maga üzleteinek és életének kő- és aranyfonalait. Szótalan, befelé beszélő emberke volt, ravaszkodó, de éles szeme bizalmatlanul szegződött mindenkre, akivel dolga akadt. Hivatalos ügyekben sima, majdnem alattomos tudott lenni, de főnökeivel szemben siránkozó és gerinctelen volt, mint a rossz asszony, aki attól fél, hogy az ura agyonlövi.

A maga benső jósága, vagy rosszasága, értéke, vagy értéktelensége semmit sem jelentett a gyárban. Itt a munka teljesítése volt a fő szempont és eszerint ilélték meg az embereket, akár munkásról, akár hivatalnokról volt szó. Frigyes tündöklő esze ezt a szempontot, mint valami bibliai szentséget tisztelte, mert nálánál pontosabb, rendszeretőbb, kötelességtudóbb hivatalnok egy sem volt a gyár-

ban, igaz, hogy az ő pozíciójában nem is türtek volna meg hanyag és felületes tisztviselőt.

Benn az irodában szellemi, vagy fizikai munkát egyáltalán nem végzett. Minden ideje a résenlevéssel, az ellenőrzéssel telt el, minden gondolata erre terelődött és ezt annyi tulzással teljesítette, hogy az alantasai, — különösen az intelligensebbek, — kivétel nélkül gyűlölték. Nem valami véres, boszura ösztökélő haraggal, hanem inkább az undorral kevert lenézéssel beszéltek róla apró és ostoba tulzásai miatt. Tekintélye tehát nem sokat ért, de ezzel Frigyes nem törődött, mert nem egyszer mondta, hogy ő csak kötelességét teljesíti. Neki az a dolga, hogy munkára serkentse az embereket, s ha ő ezt elmulasztaná, főnökeivel gyülnék meg a baja.

Látnivaló tehát, hogy a helyettes igazgató okos és praktikus elme volt. Sőt derék és nemes szivü is, aki sehogysem akarta gazdáit megkárosítani. Mindezt tudta Frigyes s végtelenül meg volt magával elégedve. Szeretett is magáról így gondolkodni, s amikor úgy befelé beszélgetett láthatatlan benső énjével, mindig dicsérte magát. Soha tanár, szülő, ismerős, feleség, soha senki a világon úgy meg nem tudta dicsérni Frigyest, mint maga. Ebben művész volt, ezen a téren majdnem versenyen kívül állt, mert ő a finom és felsőfoku jelzők megválogatásában, a hálát, elismerést, becsülést és imádatot jelentő kifejezések pedáns összefüzésében olyan grandiózus eredményeket ért el, hogy némelykor

maga is elcsodálkozott, miképpen telik kis műveltségéből és régi diákkori olvasmányából ekkora és ilyen becses szókincs.

De Frigyes nem volt olyan korlátolt, hogy ezt az önimádást elfogultságnak minősítette volna. Nem, ebben nem értett egyet azokkal a különben hiu és elbizakodott emberekkel, akik, bármennyire is el vannak ragadtatva a maguk nagyra taksált dolgaiktól, némelykor önmagukkal meghasonlottan, némi undorral és lenézéssel piszkolják saját cselekedeteiket. A helyettes igazgatónak ebben a kérdésben meg volt a saját filozófiája, amely abból állt, hogy az önimádat valóságos lelki szükséglet, az élet benső kincse, a munka után való megnyugvás, a láthatatlan erő, amelyből minden erőbeli megnyilvánulás táplálkozik, egyuttal — s ezt tartotta Frigyes a legfontosabbnak — egy előre preparált védekezési mód minden támadással szemben. Az élet a nagy és kis harcok szakadatlan láncolata, gondolta Frigyes mint eredeti gondolkodó, s mennyivel erősebb ő e harcok zivataráiban, ha előre kikészítve hordja magában azokat a fegyvereket, amelyekkel esetről-esetre védekeznie kell. Semmi vakmerőség, semmi kiméletlenség nem volt ebben az emberben, az élete a védelem különböző taktikái körül forgódott, s el kell ismerni, hogy ez a defenzív álláspont úgy általában be is vált.

Csak egy hibája volt ennek a filozófiának, s azért volt rossz ez az egész elmélet, mert benne volt

ez az egyetlen hiba. Az, hogy Frigyes nem szeretett senkit ezen a világon. Mert minden emberben ellenfelet látott, aki ellen védekeznie kell, sivár, örömtelen és fagyos lett az élete. Örökös reszketésben élt, folyton az járt az okos fejében, ki ellen, milyen dologban és miképpen kell védekezni. A főtitkárt nem szerette, mert félt, hogy az állására tör. Az igazgatót, aki egyébként a legjobb barátja volt, ki nem állhatta, mert egyrészt irigyelte az állását, másrészt el kellett vele hitetnie, hogy ő nélkülözhetetlen tagja az üzemnek s nélküle az egész gyár megbuknék. Tudta, érezte, hogy az igazgató, aki szintén bölcs ember volt, ezt nem hiszi, mégis ezzel főzte állhatatosan, hogy körülbástyázza a maga állását. A munkásokat lelkéből megvetette, de gorombáskodni mégsem mert velük, mert azonnal arra gondolt, hogy vagy lelövik, vagy följelentik. Ha itt-ott mégis megbántott valakit, attól titokban még aznap bocsánatot kért. Agya minden kereke a védekezés szükségét zakatolta, gondolkodásának legtarkább szövete is ez volt rászöve, érzéseinek hullámain is ez a filozófia csapdosta, akár a feleségéről volt szó, akár az egyetlen gyermekéről, akár rokonairól. És otthonában is ilyen volt, száraz, hüvös, keveset beszélő, mégis úgy látta, hogy az ő otthona eszményi, tiszta, a feleségének sok ruhája van, a falakon elég értékes képek függnak, a gyermeke egészséges, s ha nem gyötri a gyomorfájás, az ebédet is jó étvágyal fogyasztja el.

Hogy jó, sőt majdnem mintaférj volt, hogy joga volt erre a családi boldogságra, ezt is tudta Frigyes. Egyebet sem kért az élettől, mint ezt, ezért nem ivott, nem kártyázott, nem csalta a feleségét, ezért irtózott minden különleges szenvedélytől, ami csak a legtávolabb vonatkozásban is közösségben lehetett volna valami offenzív tervvel vagy gondolat-tal. Frigyes gyakran úgy érezte, hogy az ő külseje nem szívet, nem vért, nem agyat takar, hanem egy erős, kitűnő, nagyszerűen fölszerelt várat, amely tele van katonákkal, lőszerezrel, robbanó-anyagokkal, s hogy ennek a várnak a gépezete azonnal működni kezd, mihelyt őt bármely oldalról támadás éri.

S minthogy nem szeretett senkit ezen a világon, nagyon természetesnek találta, hogy őt mindenki szeresse. Hitte, bár sohasem kérdezte, hogy a felesége imádja, hogy a felesége is a legkiválóbb embert és a legpompásabb férjet látja ő benne. Évek során semmi szükségét nem érezte annak, hogy a házaselet benső szépségeinek lassu elszürkülése mellett erről a hitéről meg is győződjék. Ez már nem tartozott az ő elméletéhez, mert aminő magára nézve kötelezőnek vallotta az egy életre való hűséget és becsülést, azt a feleségétől is elvárta.

Ilyen zavartalan, harmonikus és tiszta életet élt Frigyes mint férj és mint helyettes igazgató. Meg volt elégedve sikereivel, pénzének gyarapodásával, spekulációinak helyességével s filozófiájának értékével. Már-már bizonyos fentartással és kém-

lelő eszének okosságával át akart térni az offenzív álláspontra, — s ebben az igazgató lett volna a min-tája, aki mindenben ellentéte volt Frigyesnek, — amikor egy csunya és alávaló dolog történt vele. Névtelen levelet kapott, s ebben azt írta a jeles névtelen, hogy az ő drága feleségének viszonya van az ő legjobb barátjával, az igazgatóval.

Még a legszubjektivebb felfogás, amely Frigyesben élősködő nyomorultat, lelketlen önzőt, vagy egy mások érdekein átgázoló gonosz strébert látott, — még ez a felfogás sem tagadhatja, hogy ezzel a levéllel s a levélben foglalt valósággal kellemetlen helyzetbe került a helyettes igazgató. Amint ott ült üvegfülkéjében, kissé előrehajolva, zsebében a levéllel, dióbarna szemében a megijesztett ember tehetetlen riadtságával, valóban szánalmas volt szégyény, ha éppen rokonszenvesnek nem is lehetett mondani... Erre, direkt és kiszámítottan erre a hűtlenségre, sohse gondolt, s most, hogy a kitünő, defenzív gépezetet mozgásba akarta hozni, az felmondta a szolgálatot. Egész férfi mivolta, amely eddig az apró, alacsony harácsolásokra támaszkodott, hogy tőle el ne lehessen valamit venni, ennél a vakmerő és kegyetlen zsákmányolásnál nullává törpült.

A defenzív fegyverek életlenek és csorbák voltak ahhoz, hogy a most szükséges támadásnál szolgálni tudták volna. Maniákus önimádata, mint valami elnyűtt rongy, hullott ki megzavart gondolko-

dásának képeiből... A fülke üvegtábláin át szótlan merevségben bámulta a dolgozó munkásokat.

Dél volt s már éppen négy órája annak, hogy a levelet megkapta. Készült haza. Az igazgató éppen akkor ment el a fülkéje előtt. Frigyes alázatosan köszöntötte főnökét, aki barátságosan intett neki... Hazaviszlek az autómon, — mondta, — siess...

Együtt robogtak Frigyesék felé. Az asszony az erkélyen állt, mosolygott, várta az urát. Frigyes azt hitte, hogy őt várja, de az igazgató tudta, hogy nem az urát várja. Ez az autózás tudniillik egy előre megbeszélt jel volt a délutáni találkozóra.

Frigyes a levesnél tovább nem bírta a türtőztetést. Felugrott az asztaltól s ráordított a feleségére:

— Te utálatos, vörös kigyó, — mondta s az első felhördülés után azonnal berekedt. De azért vagy huszszor elismételte még ezt a támadó kiáltást, ámbar az asszony egyáltalán nem volt utálatos, inkább fekete volt, mint vörös, s inkább kövéres, mint kigyó. De Frigyes ragaszkodott ehhez a kifejezéshez, s amint látta, hogy az asszony nem védekezik, mind halkabban dadogott magában, anélkül, hogy egyetlen szóval is megmagyarázta volna viselkedésének az okát. Az asszony sápadtan ült az asztalnál, s csak akkor nyitotta ki a száját, amikor az ura el kezdett sirni.

— Ne sirj, — mondta neki minden szánalom nélkül.

— Mit? — kapott a szóba Frigyes, — még csak ne is sirjak? De sirok. Hát tehetek én egyebet, te utálatos, vörös kigyó? Dolgoztam neked, loptam neked, vagyont gyűjtöttem neked, mindent odaadtam neked, ami bennem érték volt, az egész életem a munka volt, a lelkiismeret, a becsület, s te, te vörös kigyó, te...

— De nem szeretted, nem szeretted, — védekezett az asszony.

Frigyes ijedten nézett a feleségére. Erre nem volt válasza, mert érezte, hogy az agya ég, a vére forrni kezd, valami megindul és föltámad benne, hogy kiejtettek előtte egy szót, amit hosszú éveken át nem hallott, ami idegen volt az ő önző szívének és számító elméjének. Hogy ő nem szeretete a feleségét? Hát mit tett ő egyebet, mint szeretett? Részletesen és hosszan akarta ezt megmagyarázni, de már kimerült, erőtlén és ellenállásra alkalmatlan kis fizikuma roskadozott, amint a másik szobába támolýgott s az oróasztala fiókjából kivette a töltetlen revolvert... Meg kell halnom, gondolta Frigyes, mert csak így védhetem meg a tisztességet, a nevemet, a poziciómat.

— Mit akarsz? — kérdezte az asszony.

— Meghalok, — mondta Frigyes bánatosan.

A töltetlen revolver csövét a halántékának szorította,. S amint egy pillánatig így ott állt, világos

tudatában annak, hogy nem fog meghallni, de egy benső ösztökélés hipnózisában, hogy mutatnia kell a halálraszántságot az asszonya előtt, aki közben rárohant, s kiütötte kezéből a revolvert: ebben a pózban elragadó és gyönyörű volt a defenzív életü Frigyes, gyönyörű, mint a halálfejű lepke, amelynek a pusztulását épp úgy nem sietteti a halálfeje, mint ahogy Frigyesét nem siettette a töltetlen revolver...

FOSZLÁNYOK.

Augusztus —

A robogó gyorsvonaton. Lesütött bőrű, izzadt és ingujjas emberek tolongtak a folyosókon. A nyitott ablakon a kimuló nyár szomorúsága kandikált be, mint sápadt, csöndes emlék, amely már nem öl, nem sajog, nem kápráztat. Sivár, letarolt mezők futkároztak a szemünk előtt és vékony nyárfák, mint kopott kísértetek, sülyedtek el a semmiben és támadtak fel újra. Kéklő és bágyadtan kanyargó füstszavok olvadtak bele a táncoló szélbe. Gyönyörű délután volt. És mi ketten üzve, lihegve és elfulón szálltunk fantáziánk aranyos szárnyain és szüz szívünk olyan bus és kopott volt, mint Szonyecskáé, akinek a szerelme már nem kell senkinek. Alig szölkünk egymáshoz néhány szintelen szót.

Emlékszel-e? Szerettem volna megkérdezni tőled, hogy szeretsz-e. Csak azt, hogy a csillogó szememben meglátom-e magamat? Hogy este, ha lefekszel, reggel, ha felkelsz, délután, ha hófehér ruhában járkálsz a kis város utcáin, kire gondolsz? És

sok mindent az életről, a te életedről, hogy tiszta-e, szomorú-e, kettétörött-e? Hogy olyan bolyongó vagy-e, mint én? Én, egy forró, kietlen nagyváros kóbor kutyája. Nincs otthonom, nincs gazdám, senki sincs. Halkan, bénán lopódzom a házak mentén, sokszor futok, mintha üznének, sokszor megállok, s nem tudom, mit bámulok, mire várok. Egész éjjel ácsorgok, az éj magába ölel, szeret és megvigasztal. Senki sem látja az arcomat, a szemem üresre sirt kékjéből senki sem tud olvasni... Vajjon, tudod-e ezt? Eszedbe jutott-e legalább akkor, amikor idegenül, kifosztottan ácsorogtunk a vonaton? Körülöttünk az élet, hazatérő nyaralók vidám arca, gondtalan utasok dicsekvő boldogsága, virágos ligetek süppedő pázsitja, a tenger zugása, gyorsan sikló csónakok zenéje... És mögöttünk egy árnyék... Nem kérdeztem tőled semmit.

Kiszálltunk. És vidáman siettél előre, gyorsan, kábultan, hátra sem néztél, futottál előlem, hogy ne vehessek bucsut a könnyes szemedtől.

Julius —

Két év múlva. Nem tudtad, hogy jövök és mégis vártál. Nem gondoltál rám és mégis örültél. Nem borultál a vállamra és mégis sirtál. Akkor egy kicsiny szobában ültünk, az asztalon zöld terítő volt, a szék is völd volt, de az arcod égő, s a kicsiny kezéd reszkető, mint a lilium szára. Mintha csak tegnap találkoztunk volna a vonaton, s azóta

semmi sem történt volna. Még ugyanazok vagyunk, a lelünk fehér, az ajkunk száraz, a kezünk érdes a forróságtól, s a szemünk, ó, a szemünk . . . Mi volt a szemedben? Kérés, hogy ne szóljak, panasz, hogy szeresselek. Tűz, hogy féljek tőled, vagy, hogy a lábad elé boruljak. Mély volt a szemed, mint a tenger, s a kincseit láttam, mint a sekély víz medrében az aranyhomokot. Végtelenül és beáthatatlanul mély volt s a rejtelmes, káprázatos mélységéből rám fénylett és rám borongott az életed. A fogó türelmed sikoltzott, a keserveid zokogtak. A vágyad kigyult és világított, beragyogta a kis szobát, izzóvá égette a zöld asztalt, a fehér ruhád föllángolt, s te is, én is hangtalanul, könnyek nélkül sirtunk és a sirásunk kihallatszott az utcára, az emberek megálltak és elképedve hallgatóztak, a levegő figyelt, a butorok megroppantak, az egész város rémülten, borzongva meredt ránk és senki, senki nem akadt, aki szeretett volna bennünket, aki korbácsot ragadott volna, hogy végigverjen rajtunk, mert olyan tehetetlenek és élhetetlenek és olyan iszonyuan boldogtalanok voltunk.

November —

Elmenjek-e, ezen töprengtem. El kell-e mennem? Oda szabad-e mennem, ahol te vagy? Valaki azt mondta, hogy sápadt vagyok. Le akartam feküdni. Megint egy félév . . . Muzsikát hallottam, vágató kacsik dübörgését, hideg volt, a szél im-

bolygott az utcákon. Elmenjek-e? Hat év szomorúsága kóválygott bennem. Mi lesz holnap?

Mert ami elmúlt, az nem jutott többet az eszembe. Hogy egyszer nyitott szemmel aludtam, felöltözködve, mintha készültem volna valahová, mereven bámultam a plafont, a szoba sötét volt s odakünn tiszta, szerelmes junius. Junius? Szabad-e erre emlékezni? Szabad-e minden könnyet, minden sebet, minden fájdalmat újra földidézni? Egy csókot, ami nem az enyém? Egy eltűnt, elmosódott tisztaságot, az első sóhajt, az első összeomlást, a legtépőbb csalódást? Nem, erre nem gondoltam. Csak a holnapra . . . Mintha selyemkárpit tárult volna föl előttem, a kárpit mögött minden csupa fehérség, vakító, félelmetes és szemkápráztató ragyogás, s mindez te voltál, a te szent bizalmaid, ép hited és végtelen fényességed. Ez a holnap.

És odaültem mögéd. Megint egy csomó ember, amint szájtátva, ostobán bámulnak a színpadra. A fejük előre nyulik, tapsolnak, zsonganak és durván nevetnek. Te tudod, hogy én mögötted ülök. Te nem dőlsz előre, téged nem érdekel a színpad tréfája, lassan hátrahajtod a fejedet, hogy a hajad illatát jobban érezzem, s okos, bátor kezed a kezemhez siklik. Így ülünk az első zavartalan boldogságban, s itt, ebben a nagy, lármás sokaságban senki sem tudja, hogy mi egymáséi vagyunk, hogy már nem is ülünk itt, isten tudja, hol száll a fantáziánk ködben, káprázatban, láthatatlan magasságban,

felhők között és nem szólunk, nem panaszkodunk, nem könnyezünk, szerelmes szemünk belerévül a jövőbe, s mind égőbben szorongatjuk egymás kezét . . . Már tolonganak kifelé az emberek s mind egyformák, kifejezéstelenek, az arcuk bárgyu, törtetnek előre, mint az állatok s mi egy pillanattig még a színpadot nézzük, ahol olcsó reklámképek reszketnek és rossz induló hasogatja a fülünket . . . Milyen gyönyörű, — sugód elbűvölten, milyen gyönyörű, — suttogom én, és most az előadás végén, a közönség sodró árában, semmi a világon nem tetszett nekünk, csak az előttünk vibráló reklámkép, ezt néztük, erre tapadt a forró szemünk, ez kellett nekünk, ezt imádtuk, mert ezek a képek még néhány pillanattig egymás mellé forrasztottak bennünket . . . Ó, milyen szép volt!

November —

És újra el kellett válnunk egy állomáson. Ősz volt, hideg szél borzongatott bennünket, ijedt utasok futkároztak, karszalagos vasutasok osztogatták parancsaikat, pincérek káromkodtak, rosszul égő ivlámpák hunyorogtak a magasban s mi egymás mellett álltunk a perron riszáló kavicsán, a szemünk fehére véres volt a sok sirástól, s az ajkunk szikkadt és száraz a láztól. Alig szóltunk s alig álltunk a lábunkon, már fütyölt a vonat s én roskadtan siettem feléje. Elindult, kibámultam az ablakon, de csak kormos füst verődött az ar-

comba, a szemem égett, vágyón, örülten bámultam a félhomályba, de már nem láttalak. Mit gondoltál, amikor otthagytalak? Mit éreztél, amikor elfutottam? És a lelked nem hasonlott-e meg, amikor beleültél a másik vonatba? El kellett volna futnunk, rohannunk kellett volna, amíg a talpunkból ki nem serked a vér s minden inunk meg nem szakad. Örült voltam, vagy beteg, hogy szótlánul eleresztettelek?

Junius —

A hajad puha és illatos, mint a nyári éj, szerelmem. A szemed egyszer úgy csillog rám, mint ha a szeretőd volnék, máskor, mintha a gyermeked. Az arcod tiszta és nyílt, nincs rajta álom, nincs rajta rejtelem, fehér, mint a gyermek fantáziája. Olyan az ifjuságod, mint egy örökkön nyíló virágé. A hangod finom és mély, mint a hárfáé. Sokszor azt érzem, hogy egy kis udvarban ülünk, előttünk akácok, a földön mosolygó jácintok és muskátlik. Arról beszélünk, hogy tánciskolába jársz, rózsaszínű ruhácskádba szerelmes az egész város és a jogászok rossz verseket írnak hozzád... Mintha nem telt volna el semmi, megállt volna az idő és nyolc év belemosódott volna egyetlen álomba. Fölébredtünk. Vékony napsugár reszket át az akácon, a Sasfiókot olvassuk és édesanyád szeliden hívogat bennünket a délutáni kávéra. Mintha tizenhat éves volnál, kicsiny szerelmem.

TARTALOM.

	Oldal.
Nem haltam meg tőle	3
Rokokó	98
Nikotin	108
A kedves testvér	114
Monsieur Ostor	121
Második nász	129
A tolvaj	139
A rézkürtös	146
A halálfejű lepke	152
Foszlányok	161

BERKES IMRE MUNKÁI

Bábel. Regény. A forrongó magyar kisvárosi társadalom izzó rajza.

Ezer leányfej. Regény. Egy vidéki polgári leányiskolai tanár bizarr szerelmi regénye.

Bülbül hadnagy. Kis regény. A dunántúli magyar hadnagynak a háboru lázában kipattanó, gyönyörű szerelmi regénye.

Vérző falvakon át. Az író harcéri élményei a Kárpátokban és Galiciában. A háboruverte falvak komor tragédiái.

■ ■ ■

Kaphatók a Légrády Testvérek könyvkereskedésében. Budapest, V., Vilmos császár-ut 78.

